Marius Ghilezan

ImpostURA

Despre snobism şi puterea falsului

CUPRINS:

Prefață.
Furia omului lucid.
Cum am devenit de mic impostor?
Veleitarul.
Insula dorințelor.
Impostura ieri şi azi.
Zeus, impostor?
Snobismul şi portretizarea măştilor.
Oameni fără Dumnezeu.
Definiție, rol şi putere.
Comunismul şi formarea „Omului Nou”
Minciuni oficiale şi eroi cunoscuți.
Modele şi practici.
Despre principii.
Camuflarea şi disimularea.
De la parfumurile şi machiajul în Antichitate la Photoshop.
Despre tabieturi.
Oamenii-cameleon „Omul Nou”
Cele patru fațete ale personalității.
Raiul descompus al impostorilor „Veşnicia” călcată de bolizi.
Invidiem ceea ce urâm.
Forța simbolurilor.
Nea Gică-priceput-la-toate.
Impostori celebri.
Arivistul.
Vânzarea de iluzii.
Mitomanii.
Disoluția personalității.
Politicianul.
Vicleşugul lui Pelops şi epigonii săi de azi.

Drama impostorului.
Un caz ideal.

Prefață.

De Marius Ghilezan mă apropie în mod fundamental două lucruri: iubirea pentru Poli Timişoara şi tristețea pentru felul cum arată lumea românească după 1990. Numai că Poli ne pune inima la încercare două, maximum patru ore pe săptămână, pe când nemulțumirile legate de lumea românească durează douăzeci şi patru de ore pe zi. Căci dacă România lui Ceauşescu arăta prost din capriciu dictatorial, România de după Ceauşescu arată prost din proprie inițiativă. Ea seamănă cu mai multe lucruri deodată: un lazaret intrat în criză de calmante, o menajerie prin care forfotesc vietăți suspecte, un circ în care au rămas doar clovnii, o expoziție de artă kitsch înrămată grandios, un stârv pentru care hienele luptă colț la colț cu şacalii. La aproape două decenii după Ceauşescu, sentimentele predominante ale românului de rând sunt lehamitea, dezamăgirea şi blazarea. Urâtă situație, neplăcut bilanț. Din fericire, fiind pe jumătate goală, sticla e pe jumătate plină. Ce înseamnă asta? Ce să însemne? Tot ceea ce ni s-a refuzat înainte şi avem acum, de la excursii afară la Coca Cola, de la maşini străine la jambon Serrano, de la festivaluri rock la bungee-jumping. Nu dispunem de criterii şi opțiuni limpezi, dar avem Carrefour şi Zara. Lipsesc modelele, dar prisosesc fotomodelele. Când zâmbeşte, gura României oferă un peisaj în care bibelourile de porțelan dentar şi craterele negre coexistă.

Fiecare nemulțumit primeşte în felul lui darurile otrăvite ale tranziției. Unii bombăne inutil, alții se împrietenesc cu sticla. Unii pleacă din țară, alții îşi ceartă mamele fiindcă nu i-au făcut sloveni, suedezi sau austrieci. Unii înjură, alții râd. Marius Ghilezan a ales să explice – în primul rând sieşi, apoi celor care-l vor citi – care sunt mecanismele care au făcut din România ultimelor două decenii o câmpie pe care paşte herghelia mutanților. Dacă ar fi făcut-o doct, cu acribie de cercetător şi morgă de viitor academician, ar fi pierdut pariul. Dacă ar fi asumat postura unui ins măcinat de dileme fundamentale şi ros de grijă pentru țărişoară, ar fi semănat cu farsorii doldora de fraze cleioase care fac naveta între televiziuni. Din fericire – pentru el şi pentru noi – Marius Ghilezan scrie lejer, dezinvolt şi plastic. Nu se erijează în specialist al mentalului carpatin, nu dăscăleşte indigest, nu-şi smulge părul la mormântul speranțelor noastre de mai bine. Diriginții de morală sunt prin definiție antipatici, lucru pe care

Ghilezan l-a observat, cu siguranță, pe vremea când, ziarist fiind, întâlnea tot felul de inşi capabili să înalțe ode cumpătării dimineața şi să ia calea tractirului după apus.

Impostura este o carte despre carnavalul românesc al tranziției. Peste destule dintre capitolele şi rândurile ei se întinde umbra lui Octavian Paler – de altfel, însăşi găselnița calomniilor mitologice e pomenită la un moment dat în text. Ghilezan nu are ambiții emulative şi nu vrea să fie replica bănățeană a scepticului din Lisa. El vorbeşte pur şi simplu despre un spațiu în care negustorii de măşti au întotdeauna clienți la tarabă, căci în România de după 1990 croşetarea de identități paralele a început prin a fi toană şi s-a ridicat iute la rangul de reflex național. Spre deosebire de Carnavalul de la Veneția (din care găsiți, nu întâmplător, un detaliu pe copertă), balul mascat românesc pare nesfârşit. Aici, în inima Balcaniei, participanții rămân pe scenă, oricât ar fi de osteniți, căci numai ei ştiu ce eforturi au făcut să găsească un petic de podea neocupat. Şi câte farduri au folosit.

În sprijinul gândurilor lui despre impostură, Marius Ghilezan aduce crâmpeie din copilărie, amintiri din studența cariată ideologic, întâlniri cu oameni care au asistat la evenimente decisive din istoria României. Când critică, el nici nu arată cu degetul, nici nu se drapează în mantia indignării populare. Îşi încondeiază muşteriii în portrete neflatante, dar fără să-i numească. Ce-i drept, nici nu e nevoie. Îi recunoaştem fără cazne mentale majore – de la Emil Constantinescu la Irinel Columbeanu, de la Adrian Păunescu la George Becali, de la Lia Roberts la Cătălin Botezatu. Defilarea policromă are loc sub ochii unui cititor care, treptat, cade pe gânduri, pentru ca la un moment dat să întindă mâna spre flaconul cu distonocalm. Căci, iată, încă n-am ieşit din carantina celor două decenii prognozate de Brucan şi am avut de-a face cu o pletoră de apariții perplexante. Mai țineți minte? Brătianu-Cartof, „contele” Iosipescu Zambra, Nica Leon, Constantin Mudava, Nuțu Anghelina, Gheorghe Dumitraşcu, Ioan Gavra şi o sumedenie de alți tenori ai imposturii.

Lucrul care sporeşte farmecul lecturii e inapetența lui Marius Ghilezan pentru savantlâc pompos şi intransigență iacobină. Impostura e cartea unui om lucid şi necăjit, dar nu dezabuzat. Aproape în fiecare dintre paginile ei aşteaptă creații la granița dintre portret şi caricatură. Lucrul ăsta se întâmplă şi când Ghilezan operează distincții în tipologia tranziției, şi când aduce în discuție figuri din calendarul imposturii universale. Fără să aibă DEX-ul alături – bazându-se, în schimb, pe observația minuțioasă şi pe notația rece

– autorul face inventarul vietăților îndoielnice din arealul carpatin. Ştim bine ce ne aşteaptă: o galerie bălțată de oameni care adoptă cu dezinvoltură comportamente de babuin, gheonoaie sau năpârcă. O lume greu mirositoare, în care parfumul fin nu poate acoperi sulfuroşenia minții şi a sufletului. O țară în care vocile care se aud cel mai tare sunt tocmai cele care ar merita surdina. Voci-flaşnetă, puse la treabă de răii şi de famenii României la început de mileniu, fie ei impostori, veleitari, snobi sau arivişti.

Impostura nu e o carte de citit pe plajă sau la coafor. Ea merită tihna unei lecturi productive în întrebări. La fel, Marius Ghilezan nu face muncă de asistent medical care pansează răni mai vechi sau mai noi. Altul e rostul lui aici, şi anume să scoată din dulap o oglindă şi să ne-o proptească în fața ochilor. Dacă avem un dram de sinceritate, lucrurile pe care o să le vedem n-o să ne placă. Absolut deloc.

Radu Paraschivescu

Furia omului lucid.

Prezentul inspirator şi trecutul tonifiant au făcut posibilă apariția acestei lucrări. Pentru că realitatea zguduitoare depăşeşte de multe ori orice imaginație, din banalul cotidian şi din efuziunile ludice ale personajelor care sparg ecranele, am compus tabloul unei lumi ce străluceşte. Dacă falsitatea, snobismul şi degradarea nu ar stâmi interes, rândurile de față nu ar avea rost. Am dansat pe claviatura tastelor, pentru a scoate la suprafață tot nimicul care pare copleşitor. În timpul balului, am călcat bombeurile unor dive sau snobi, fără a-mi păsa de reacțiile lor.

Se cuvin totuşi o serie de scuze pentru agresarea celor pudici cu exemple ce țin de exacerbarea condiției umane. Toate încercările de desacralizare a falselor mituri au urmărit lămurirea cititorilor care stau şi se minunează cum de reuşesc unii în viață, cu pregătire redusă şi aptitudini puține. Notele mele se inspiră din lumea fițelor; în care recunosc că am intrat cu paşi măsurați, grație misiunii meseriei mele, şi le sunt dedicate trecătorilor care nu-şi permit s-o acompanieze. Oricum, scrierile nu le sunt dedicate celor care-şi cumpără cărți la metru, în speranța că-şi vor achiziționa totodată noblețea, singura virtute lipsă la inventar.

Fără tenacitatea plină de inspirație şi rigoarea nemțească a Lianei Şerban, fără combativitatea Nusiei Poghirc şi subiectivismul elevat al lui Nicolae

Stancu, fără spiritul creator al arhitectului Dan Lăcătuş şi inventivitatea contaminantă a lui Silviu Antone, fără angajamentul lui Ovidiu Majlat pentru ordinea documentelor, încrederea Cristinei Guseth şi a Ramonei Diaconu în realizarea demersului publicistic, fără sprijinul lui Bedros Horasangian, un optimist incorigibil, fără incizia fina în text a doctorului-teolog, Ştefan Stratul, fără inspirația lui Doru Braia, loialul meu agent de marketing şi nu numai, bietul pictor de fresce nu ar fi reuşit.

Mulțumesc fratelui meu, Dan, care m-a suportat în timpul finalizării manuscrisului. Şi nu în ultimul rând, modelelor mele care au făcut casting, la ore de vârf şi de maximă audiență.

„Ceilalți lupi m-ar sfâşia, dacă ar şti că urletul meu e, în realitate, un plâns." (Octavian Paler)

Cum am devenit de mic impostor1

Ca orice copil, am descoperit viața şi firea lucrurilor prin poveşti. Dacă alții au crescut în universul mirific al basmelor cu zâne şi prinți, regi şi regine, pitici şi uriaşi, mie mi-au fost povestite istorii, mai apropiate de venirea mea pe lume. În casa bunicilor nu existau cărți, ca la mama. Doar cufere uriaşe, peste statura mea, pe care nu aveam voie să le ating. Nu le înțelegeam tainele, doar le exploram formele. Mi se spunea că nu am voie să-mi bag nasul. Mult mai târziu am descifrat misterul lor. Acasă, mama îmi dădea să colorez pagini cu Feți-Frumoşi şi Ilene Cosânzene, în timp ce făcea mâncare. Aveam soldățeii mei de plumb, pe care-i încolonam în poziție de luptă. Întotdeauna atacul lor se sfârşea cu un scandal: nu erau pe placul inamicului din bucătărie. Mi se spunea că locul războinicilor nu e printre oale şi tigăi. Eu continuam ofensiva, spre disperarea mamei. În casa bunicilor însă mă simțeam mult mai în largul meu. Mi se făceau toate poftele. Aveam locul meu, în care îngropam mica infanterie răpusă. Puneam steaguri de luptă. Dominoul era mereu răsfirat. Stadionul în miniatură, mereu desfăcut, gata să primească echipe noi. Infanterişti pierduți peste tot în casă, fără a-1 pune la comandă pe generalul Ordine. Asta îmi plăcea. Să nu aibă nimeni grijă de luptătorii mei. Bunica nu-i băga în seamă. Străbunica, nici atât. Ele aveau doar poveşti cu brigadieri şi dezmoşteniți. Nu înțelegeam ce-i acela un om fără de pământ. Cine erau chiaburii? Ce voiau ei de la viață? Bătrâna gârbovă era Maica. Avea mereu bunătăți de dat. Şi eu, ceva de primit. Nu-mi plăceau jocurile ei. Erau triste. Mă punea să încalec pe spinarea ei şi îmi vorbea cu ochii plini de lacrimi şi cu sufletul pustiit de amărăciune despre iugăre, batoze, zilieri care nu primeau

fruşiucul până ce nu dădeau fânul jos din pod, despre animalele ei luate şi duse la CAR Filmul era unul de acțiune. Nu stăteam la gura sobei sau în pat cu Ene. Trebuia să urc pe spinarea ei. Jos, pe un covor țesut la războiul de altădată, acum dispărut, Maica stătea în patru labe, aveam să înțeleg mai târziu din ce pricini. Eu jucam rolul colectivistului care o încăleca şi o ducea spre destinații necunoscute. Nu se împotrivea. Doar suspinul ei avea ceva ciudat. Învățasem că, în poveştile adevărate, cel bun luptă cu cel rău. Şi îl învinge. Eu, pe scena din sufragerie, eram brigadierul. Ea, chiaburul călărit. Credeam că eu sunt cel bun. Că misiunea mea era să duc victima plângăcioasă spre visul de aur al omenirii, în locul „fericirii".

În prima copilărie, Maica a fost un timp, un om, o idee. Am cunoscut-o cu adevărat mult mai târziu. O făptură plăpândă, arțăgoasă, roasă în permanență de o mâhnire fără leac, se încăpățâna să nu se adapteze. Plină de prejudecăți, avea o idee fixă: veni-va ziua aceea când cineva o să-i dea înapoi pământul ei, furat de comunişti? Nu înțelegeam ce-i ăla furt. Cum poți să iei pământul care e al tuturor? Cine mi-ar fi putut lua cimitirul soldaților mei din curte? Nu pricepeam ce-i aia „holda mică", „şura mare", „argații mei", „recolta familiei", „titoist", „impostori". Abia la universitate am înțeles ce rol educativ aveau acțiunile noastre copilăreşti. În esența ludică, cel mic primeşte informații şi învață să se comporte, în acord cu miza jocului. În timpul exercițiului de rol, i se dezvoltă imaginația. Memoria afectivă se formează doar printr-un şir lung de emoții. Şi Maica ştia să le provoace, conştient sau inconştient, precis cu gândul la viitor. La ceva de după Potop.

De la bătrâna cu dragoste de pământ auzisem că deportarea e ceva rău. Rămăsese cu frică de orice locomotivă. N-ar fi plecat nici la băi. Pentru ea, locul în care trenurile veneau şi plecau nu erau decât stațiile sfârşitului lumii. Al lumii ei. Spunea că omul dezrădăcinat e ca pomul scos din pământ. Ura plecările. Târziu, aveam să pricep de ce-i era teamă. După dispariția ei, am deschis lada cu mistere. Petice de hârtie, milioane şi miliarde de lei, capete încoronate, titluri, moşteniri, nimic de valoare. Erau anii '80, când ni se cânta la şcoală despre „anul 2000, când nu vom mai fi copii". Aşa am aruncat în foc, împreună cu mama, bunurile crezute de noi hârtii fără rost. După revoluție, ne-au trebuit ani să refacem ceea ce distruseserăm cu inconştiență. Doar pozele le-am păstrat. Mama nu mai era. Doar tata a continuat lupta pentru pământ. Acum am recuperat mai mult de jumătate din terenurile furate cândva. Pricep acum drama Maicăi, dar şi

jocul aparent ingenuu, în care eu eram pus în rolul de brigadier. Aşa am învățat de mic să fiu impostor. Făceam inconştient pe comunistul, doar de dragul străbunicii mele. Şi totuşi niciodată nu am ajuns colectivist de frunte, ci doar un acuzator public al bunului devenit, prin furt, al tuturor. Iar asta probabil şi datorită jocului plin de învățăminte din copilărie.

Târziu, am priceput ce-i aceea dezrădăcinare şi ce-i acela un rege fără țară. Acum sunt liniştit. Trăiesc în tihnă, din drama străbunicii. Prețul pământului îmi asigură liniştea pentru scris. În tihnă, dar şi în lehamitea față de cei ce n-au avut, iar acum aleargă după proprietăți inventate. Greu e să te suporți, atunci când realizezi că educația ta a fost doar o pildă de viață. „Să nu fii ca ei, dragă, şi să ai măsură!" Parcă aşa auzeam înainte de rugăciunea de seară.

Veleitarul în orice profesie există câte unul care răzbeşte uşor. Superficial şi alergic la performanță, îndrăzneț şi neîndemânatic, acest individ uimeşte prin tupeu şi inhibă prin tenacitate. Veleitarul, pentru că despre el vine vorba, este un om care are dorințe, pretenții şi ambiții nejustificate. Pretinde mult şi oferă puțin. Simte modest şi aspiră megalomanie. Fiind ruda mai cinstită a impostorului, dar cu probleme de pregătire, maschează incompetența cu scopul de a avea un beneficiu. Dacă veleitarul caută oportunități, impostorul profită de buna-credință a oamenilor şi caută să înşele. Acesta din urmă este un farsor, un potlogar, un mincinos. Sare treptele fără remuşcări. Se poartă de parcă totul i se cuvine. Impostorul calcă peste cadavre pentru a-şi atinge scopul. E un şarlatan care ştie să se facă plăcut. Îşi prezintă calitățile într-o armură fină, pentru a-şi ascunde lipsurile şi defectele. Îi place să fie lăudat. Se dă în vânt după aprecieri. Când îşi dă seama că nu poate reuşi în proiectele devenirii sale, prin orice mijloace, sare pizmaş la gâtul celui care-i contestă calitățile şi – încărcat de ură – îl sugrumă. E bine ca în acel moment să te fereşti de el, fiind mai rău decât un câine turbat. Cel mai înțelept lucru este să nu-l bagi în seamă. Dar nici să nu-l laşi să te calce în picioare. Veleitarul, având legături de „rubedenie" cu impostorul, e un om cu multe pretenții şi cu puține posibilități. Nu e lipsit de talent, dar abilitățile sale sunt mai mici decât ar vrea el să recunoască. Doreşte ca tot universul să-i cadă la picioare. E extrem de înfumurat şi plin de sine. Nici lui nu-i place să fie contrazis.

„Precum în cer, aşa şi pre pământ" scrie în rugăciunea noastră cea de toate zilele. Părinții bisericii ne spun că faptele bune vor fi răsplătite în Rai. Dar omul necăjit este de părere că până la Dumnezeu te mănâncă sfinții. Orice individ, de ce să nu recunoaştem, are aspirații, pretenții, veleități. „Viața

omului este o permanentă luptă pentru existență, cu certitudinea că va fi învins.” (Arthur Schopenhauer). Atunci când apare o neconcordanță între abilități şi rol, între ceea ce poate oferi şi ceea ce doreşte să primească de la societate, între resurse şi aşteptări, se resemnează sau îşi camuflează lipsa de competență. Se transformă în veleitar.

Un astfel de om întâlneşti mereu pe culoarele vieții. Te împiedici de el şi-i suporți tot mai greu pretențiile nejustificate. Urci o treaptă, te dă deoparte, dorinței tale de socializare i se opune țâfna-i nemăsurată, iar chemării la competiție – pumnalul în spate. Veleitarul este ambițios. Când nu poate răzbi de unul singur, se agață de orice confrate. Mai mulți veleitari compun o castă. Uitați-vă la unii dintre „castiştii” literaturii noastre. Ei scriu, ei se citesc, ei se linguşesc.

Din acest motiv, critica din literatura română şi-a pierdut esența fină a polemicii. Meritul de a fi intrat în club se răsplăteşte cu vorbe mieroase, şerbeturi stilistice şi laude propagandistice. Critica a ajuns agenția de PR a grupului, revistele de profil – canale de distribuție a operelor lor. Cine nu e cu ei nu e împotriva lor. Ci nu există. Acesta e acordul lor tacit. S-au gândit că numai aşa îşi betonează soclul perenității, iar nemurirea le va fi în veci asigurată. George Călinescu scria despre vocația de „omorâtor” a criticului. Dar cum corb la corb nu-şi scoate ochii, nu mai există „călăi” de profesie în economia rudimentară a acestui Sanctum Officium literar din vremurile noi. Oricum, timpul nu judecă operele cu măsura legilor impuse din alcovul de mironosițe, îmbătrânite şi ieşite din curentul european. Veleitarii vâslesc şi bat doar apa. Nici o Penelopă veselă nu-i aşteaptă la capăt de drum. Lor nu li se întristează sufletul şi fața nu li se ruşinează că nu i-a întrecut nici un discipol în marea literatură universală. După ei, prăpădul! Deşi pe timpul dictatorului n-au ieşit din front, după Decembrie 1989, au ocupat rapid culoarul de dreapta, revendicându-se de unde n-au fost niciodată. După ceva vreme, mulți dintre moraliştii de serviciu au fost dovediți turnători ai Securității. Oameni cu probleme la dosar s-au autoproclamat arhangheli ai dreptății, dar în spate aveau ani buni de delațiuni. Se spune că un timp poți minți, dar nu poți minți tot timpul.

Intelectualul de stânga a rămas încremenit sub flamura egalitarismului, a fraternității de cafenea şi a libertăților colective. Consideră că principiile Revoluției franceze sunt încă viabile – dacă au fost vreodată – şi că misiunea celui învățat este să lupte pentru binele comun, al tuturor, şi împotriva capitalismului care distruge indivizii, puşi astfel să lupte unul

contra altuia, din pofta oligarhilor pentru supremație. Comunismului i s-au întinat nobilele idealuri, zice el, cel care a născit schimbarea la față a vechii nomenclaturi şi a aparatului de Securitate, în suava şi plăpânda democrație. Scriitorul de stânga nu se consideră nostalgic în postcomunism. El nu e un om împlinit, ci doar ajuns. Se simte ataşat de cauza muncitorilor, confortabil cu odele scrise lucrătorilor pământului, îi plânge pe funcționarii oprimați de capitaliştii nemiloşi care „au supt şi sug sângele poporului". Ateu sau cel mult agnostic fiind, respinge misticismul religios. Este contra patriotismului, chiar dacă nu înțelege globalizarea. Tributar principiilor „eticii şi echității socialiste", se dă de ceasul morții, din Volvouri sau Mercedesuri pricopsite, de grija celor oropsiți. Îşi aminteşte cu nostalgie de vremurile când i se întindeau covoare roşii, de clipele înălțătoare, când cititorii îl aclamau pe stadioane, pe el, Poetul, Filosoful, Dirijorul, Can tau torul Binelui, Propagandistul Luminii, încremenit în literatura obligatorie. Tare fecunde mai erau timpurile şi prea bine udate clipele de feerie, organizate de nomenclatura locală a partidului! Nu-şi priveşte cu reproş opera, nu se miră de ce nu-1 mai salută nimeni pe stradă, nici de ce a ajuns autor la kil, frustrările şi le revarsă în pamflete necitite de nimeni. Trăieşte din agoniseală şi se sprijină pe sistem, acea maşinărie ascunsă, tenebroasă, abilă, mereu în stare de acțiune, formată din „elitele" politice şi securiste ale comunismului, devenite haite de pradă, după fantasmagoria regizorală din Decembrie '89, cu naivi pe străzi şi terorişti care trăgeau din toate direcțiile.

Stânga intelectuală sau dreapta elitistă sunt ca Erszi şi Böszi în Ardeal. Mindegy, csak kurvâk vannak! Au câteva lucruri în comun. Preferă să trăiască din stipendii, pentru că nu-şi dau seama de falimentul modelului lor cultural. Nu au intrat de jumătate de secol în marea literatură, scriu mult şi fără rost, mereu pentru acelaşi public, curajul şi aventura fiind pentru ei nonvalori. Trăiesc în sinecură şi asta se vede în opera lor de duzină. Nu le pasă de competiție. Nici nu o doresc. Bustul le este într-o permanentă stare de cocleală, ici-colo mai apare câte un lustragiu, tocmit de vreun comitet editorial să le mai primenească fața. Membrii celor două grupuri țin deopotrivă coada şi nasul tot mai sus.

Nu numai în România viața culturală este bipolară. Oamenii învățați au avut mai mereu nevoie de susținere. Unii s-au sprijinit pe stânga, alții pe dreapta politică. Având idei mari, dar curaj puțin, s-au simțit mai confortabil sub pavăza vreunui curent. De multe ori ne întrebăm de ce oameni de marcă intră în comitetele de sprijin ale unor lideri mediocri, cum de acceptă

angajamente în solda unor foşti valutişti deveniţi magnaţi, care e motivul intrării în competiţii electorale pentru partide care le caricaturizează statutul. Motivul poate fi doar presupus: impotenţei lor psihologice i se oferă protezele virilităţii politice. Până şi Vargas Llosa, cu o oarecare doză de naivitate, intrase în cursa electorală contra lui Alberto Fujimori, fiind încredinţat că doar prin politică se pot împlini marile idealuri ale umanităţii. Când şi-a dat seama cât de duplicitară e viaţa într-un partid, era prea târziu. A pierdut nu numai din lipsa de organizare şi de implicare a forţelor democratice, ci şi din cauza conspiraţiilor şi a ambuscadelor interne. A fost ca şarpele în apă şi de aceea a învăţat cum se bate apa. S-a lecuit de boala politicii şi şi-a salvat vocaţia de scriitor. Peru a pierdut, de ziua mea de naştere, 17 noiembrie, în anul de graţie 1990, un preşedinte democrat, dar a recuperat un intelectual de renume, intrat în universalitate.

Prin poziţia lor faţă de epocă, potrivit unei distincţii operate pentru prima dată de stângistul Gramsci, se pot detaşa în general două tipuri de intelectuali, având atitudini perfect distincte: intelectualul critic, care postulează refuzul alăturării de orice sistem de putere, şi intelectualul organic, care susţine necesitatea implicării, în scopul binelui societăţii.

S-a comentat de multe ori faptul că mari scriitori, ca Wilhelm Frick şi Alfred Rosenberg, Louis-Ferdinand Céline, Ernst Jünger, au fost simpatizanţi şi propagandişti ai nazismului. S-a speculat apropierea lui Mircea Eliade sau Emil Cioran de mişcarea legionară. Sub sloganul changez la vie, rebelii francezi, visătorii din Berlinul de Vest, studenţii săraci din universităţile americane au ieşit în stradă, în anul 1968, în numele unor idei utopice, inspirate din existenţialismul sartrian, din caietele ideologice ale lui Antonio Gramsci, din scrierile Rosei Luxemburg şi chiar din cele ale lui Mao. Cu o mână pe „cărticica roşie" şi cu pumnul ridicat, tinerii occidentali fluturau amăgiri şi mâncau pop-corn, condamnându-1 pe Unchiul Sam, fără a şti că la Hanoi stalinismul trimitea zeci de mii de nevinovaţi la moarte. Nu-i interesa dezastrul din Europa de Est şi nici ura ideologică ce a născut demonii roşii. Credeau în Che Guevara, simbolul revoluţiei permanente. Nici măcar azi nu recunosc în el un terorist ideologic, pregătit oricând să plece la lupta revoluţionară.

În alt timp şi pe alte meridiane, unii intelectuali celebri au derapat de la condiţia de înţelepţi ai cetăţii, folosind practici totalitariste. Biografia lui George Orwell rămâne ascunsă, chiar şi în epoca blogului, când adepţii săi i-au creat un site postum. Cine ar putea crede că inventatorul lui Big

Brother, simbolul literar absolut al sistemului concentraționar totalitar, a primit Omagiul Cataloniei, ca apărător al camarazilor săi troţkişti din POUM (Partidul Muncitoresc de Unificare Marxistă)? Britanicul a fost unul dintre cei mai mari şi mai curajoşi scriitori ai secolului XX, dar în ultimul an de viață a întocmit şi transmis serviciilor secrete britanice liste cu nume ale colegilor săi acuzați de comunism şi homosexualitate. Intelectualul care a decriptat mecanismele terorii s-a transformat în delator de cea mai joasă speță. Ce avea de câştigat? Şi atunci de ce să-i mai acuzăm pe scriitorii români că au colaborat cu Securitatea? Actul abject a mai fost comis şi de unul mai mare ca ei. Nu-i aşa?

În ciuda clevetirilor, valoarea scrierilor intelectualilor care s-au înregimentat într-un curent sau altul nu a fost mai mică din cauza viziunii lor asupra lumii. Nicolae Iorga a fost asasinat pentru convingerile sale. Extremele nasc extreme. A face cultură de dragul unei ideologii e un risc prea mare. Ceilalți, care nu împărtăşesc aceleaşi convingeri, o ignoră. E păcat să pierzi cu bună ştiință o bună parte din public. Istoria, atât de frământată, oferă un şir lung de scuze, dar prezentul nu justifică o astfel de cartelare.

Apologeți ai marxismului au ajuns, precum Karl Popper, critici imbatabili ai gândirii lui Marx, deşi în tinerețe au susținut-o. Fără scrierile sale de la maturitate nu am fi înțeles atât de coerent ce înseamnă duşmanii societății deschise.

Veleitari nu se găsesc numai în cultură, loc în care creatorul îşi consumă în taină disperările, udând grădina intențiilor bune cu migală şi talent. El, artistul, nu-şi face din operă o tribună de luptă sau vreun instrument de parvenire socială. Sculptează în tihnă, cu vocația modelatorului, încântat că poate să bucure ochii, mintea şi sufletul cu propria lui viziune despre lume şi viață. Veleitarii ocupă pozițiile vizibile, aducătoare de lauri şi de linguşeli. Nu aerul înălțimilor îi sperie, ci teama că veşnicia nu le va fi vasală.

Oameni care, în accepțiune domestică, ar putea deretica frumos sau i-ar putea învăța pe nepoți tehnicile de dezlegare a careurilor încrucişate, fac coadă la intrarea în Uniunea Scriitorilor. Pentru ei, carnetul de membru e o legitimare a lipsei de legitimare publică. Un fel de certificat cum laude. Grafomania lor cu pinteni, pe trotuarele aflatului-în-treabă, spintecă nu numai timpul şoaptelor, chiar tulbură pasul măsurat al bunei-cuviințe. Gustă din plin fericirea de a nu avea simțul ridicolului şi al limitei. Au mania

scrisului de-a-n boulea despre banalități legate de şantier, de cuscri certăreți sau copii necăjiți. Scriitorul din această stirpe este convins, în moliciunea sa spirituală, că „viața lui e un roman”. Tristul ageamiu, rătăcit prin casa slovelor, crede că dacă aşterne vulgaritatea macră a străzii pe hârtia răbdurie, creează o dantelă de muşchi confiat cu muguri de pin.

S-a dus, har Domnului, şcoala de meseriaşi ai scrisului, tocmită şi condusă de Mihail Sadoveanu, un autor de geniu, dar un maestru căzut la proba moralității. A renegat toate credințele sale burgheze pentru a se pune în slujba noii orânduiri antinaționale, în anul de grație 1949 când, din oportunism, stingea o lumină pentru a aprinde o alta, a proletcultismului şi a obscurantismului revoluției permanente. Puțini mai recunosc azi că au trecut prin şcoala de produs talente, unde fiilor de țărani sau de muncitori li se preda meşteşugul scrisului, precum montatul pingelelor viitorilor pantofari. Tinerii aveau cămin, cantină, bibliotecă şi fete la discreție. Au devenit literați cu patalama pe care azi o dosesc. Dacă partidul le-a dat casă, carieră, masă şi condiții mai bune ca la mama acasă, doar nu o să se ridice cu slove contra sistemului care i-a năşit.

Artistul este de cele mai multe ori credincios şi umil. Lui i se relevă tainele frumuseții, înțelesurile ascunse ale lumii şi binele născut în oameni. Charisma îl fortifică în actul său modelator. Credința îl face să iubească. Veleitarul, plin de pizmă şi de frustrări, de cele mai multe ori e egoist şi încărcat de ură. Cu aptitudini modeste şi cunoaştere puțină, vociferează. Nu recunoaşte valoarea. Cere pentru sine poziții şi sinecuri. Îşi revendică privilegii. Aruncă blamul când ceilalți nu-i urmează calea. El are drepturi, nicicând obligații. Conduce cu claxonul, nu cu motorul, cum bine zicea un erudit. Pentru un astfel de om, nu ştiința lucrului bine făcut, ci patalamaua e importantă. De partea cealaltă, omul învățat este cel care ştie să asculte, pe când individul ajuns doar vociferează. Cel din urmă nu vorbeşte. Glăsuieşte. Şi nimeni nu are nimic împotrivă. Asta îl ajută, nu-l face să se opintească. Drumul spre Iad e plin de bune intenții. Dacă sfințenia cere martiri, în lumea dorințelor e altfel. Veleitarul îşi hiperbolizează potența. Turuie despre aventuri erotice. Nu se întreabă de ce Don Juan a sedus şi a mers mai departe. De ce nu a scris despre cele peste o mie de cuceriri nici măcar o carte. Poate că şi o minimă pudoare i-a impus discreția. Astăzi, când veleitarul are mai multe expuneri decât performanțe, e mai apreciat? Pe nimeni nu interesează ce este real şi ce este imaginar în vorbele sale. Lipsa

de îndoială a majorității credule lasă loc incertitudinii să picteze tabloul realității.

Academiile sunt pline de indivizi fără operă, bisericile – de popi făr' de har, iar spitalele duc lipsă de medici curanți; destui sunt doctori, cu pereții plini de tablouri şi cu diplome de merit. Peste tot – balustrade de susținere a firavelor făpturi, dar nimeni nu mai vindecă. Nu degeaba se spune prin popor că popii şi doctorii merg mână în mână, unii „mântuie" şi alții miluiesc.

În anii din urmă ai comunismului, la vârsta de 24 de ani, îmi pierdeam o serie de dinți, mergând la cabinetul unei stomatoloage cu nume, secretar de partid la Facultatea de Medicină şi şef peste medicii din județ. De cele mai multe ori, nu avea chef de treabă. Între două tamponări şi o freză, activistul medical nu mai prididea cu munca de lămurire. Cum că „tineretul din ziua de azi (de atunci n.a.) nu mai are suficient avânt în construcția societății multilateral dezvoltate". Mă nimerisem pe la cabinet, la doar câteva zile înainte de evenimentele din Decembrie '89. În loc de tratament, mi s-a dat o nouă lecție de socialism ştiințific. După căderea dictatorului, personajul a ajuns membru de marcă al Partidului Național Liberal. Nu-ți vine să crezi cât suflet punea în orgaAnizarea mitingurilor anticomuniste din Piața Operei. În toate discuțiile obişnuia să evoce relațiile ei de rubedenie cu fruntaşii partidului istoric. Se revendica fie de la Sanda Negropontes, fie de la Vasile Netea. Cu o meserie liberală la mână şi un coc de zile noi, în plin liberalism economic, a eşuat, din lipsă de performanță şi de clienți la cabinet. Dibace şi perseverent, personajul s-a întors la meseria de bază. Nu se dădea bătut. Continua să se dedice activismului profesional. Astfel, avea să ajungă vicepreşedinte al Colegiului Național al Medicilor Dentişti şi membru în comisia de primariat, unde instaurase inchiziția. Răzbise, spun examinații săi, prin ceea ce ştia mai bine. Politichie.

Impostorul pare mai rău decât veleitarul. Pentru că el scoate foloase necuvenite din pozițiile pe care şi le arogă şi nu le merită. Un fel de corupție necondamnată penal, dar imorală. Şi ce-i rău în asta, ar zice aspirantul la o poziție mai bună. Marii scriitori care iau miturile şi le reinterpretează nu sunt nişte impostori? Profită din plin de nevoia oamenilor de a fi provocați prin conspirații. Şi scot bani. Nu scriitura fascinează la ei, ci scenariile, inspirate din dosarele de tip MI5. Dar câți dintre noi nu am vrea să scriem un bestseller, vândut în milioane de exemplare? Să nu fim ipocriți. Nu avem

vocația ofițerului de geniu, dar nici ofițerul de carieră nu are abilitatea scrisului.

Gândind şi clevetind – ce mai tura-vura!

— Veleitarul pare a fi astăzi un rău necesar. Dacă nu ar fi el, nu ar exista modele ale obținerii performanței cu eforturi minime. Când oamenii au bun-simț şi oarece măsură, ştiu să se păzească şi să ofere alternative.

Dacă unii pierd busola, e pentru că ceilalți sunt prea uşor de amăgit. O parte sunt mai înalți decât brazii, alții mai mici decât păpădiile. Unii solizi ca gorilele, alții plăpânzi ca trestia. Puțini nebuni şi mulți care fac pe nebunii. Cei panicarzi se sfâşie din interior şi se şi văd înfulecați de haite. Fricoşii se ascund, deşi nu-i caută nimeni. Lupii urlă la lună şi întreaga pădure se sperie de ecou. Toată lumea viețuieşte. Perfect e doar Raiul. Cel biblic.

Insula dorințelor.

O incursiune în lumea din spatele măştilor, plină de poveşti, falsuri şi ipocrizie, înseamnă o provocare, poate chiar un deliciu. Mulți şi-ar dori să fie altceva decât ceea ce sunt şi de prea multe ori visul unei nopți de vară e mai tonic, mai întremător decât orice realitate, fadă, glazurată şi plină de E-urile din zilele de iarnă.

Nu orice aventură duce neapărat la naufragiu. Dacă ai hartă, busolă şi mateloți pricepuți, precum şi dorința de a pleca în necunoscut, te poți aventura să paşti din iarba grasă, să amuşinezi bastioanele din insulele dorințelor ascunse şi să te visezi mai înalt decât postamentele acestor personaje, oricum umflate cu pompa.

De la naştere, ființa umană este perfectibilă. Mediul îi modelează şi influențează personalitatea. Omului credincios îi e frică de păcat, dar nu fuge de ridicol. Din cauza presiunilor externe, a ispitelor de zi cu zi, acesta se mistuie din interior. Când tentațiile biruie ființa, caută să fie altceva decât este şi atunci pleacă în aventură, nu de dragul destinației, cât mai mult din dorința de a se depăşi pe sine. Când nu are destulă pricepere în mânuirea vorbelor şi suficientă aplecare spre fățărnicie, cade în ridicol şi se demască.

Insulele dorințelor ascunse sunt pline de eroi nerecunoscuți. Şi meseria de explorator are costurile ei, adausul de jertfe anonime conturează portretul translucid al zădărniciei. Unii naivi au învins necunoscutul, dar profitul şi l-au însuşit alții. Cui îi mai pasă azi de Emil Racoviță sau de Fridtjof Nansen? De descoperitorii Americii? De cei care au găsit calea spre Indii? Conchistadorii au făcut istorie, iar casele domnitoare – trezorerii pline.

În Antarctica sau la Polul Nord se fac bani grei azi din senzațiile tari şi din iluzii. Noii „cuceritori" ai Troiei, cei cu ghidurile roşii, înmulțesc profitul turcilor. Fără „impostura" lui Heinrich Schliemann, omul care a plecat la drum cu un singur bagaj, scrierile lui Homer, batjocorit de elitele academice pentru că nu avea studii de specialitate, ar mai fi fost posibilă rotunjirea PIB-ului țării din Asia Mică? Amatorii au construit Arca, iar profesioniştii, Titanicul. Nici Dumnezeu nu poate să-l scufunde, zicea constructorul transoceanicului, iar Dumnezeu a trimis colosul în adâncuri.

Există pe lume merituoşi şi vanitoşi, idealişti şi pragmatici, plecări şi destinații. Necunoscutul tentează, firescul nu interesează. Dacă Hanibal, cu elefanții săi, cucerea cetatea Romei, am mai fi cunoscut noi expresia: „Ştii să învingi, dar nu ştii să profiți de victorie"? Poți fi temut, războinic, mare strateg şi să nu devii cuceritor. Multe secole, romanii scăpați de sub ocupația cartaginezului foloseau ca sperietoare pentru copiii neastâmpărați numele său. Antagonic privind, barbarii şi-au îndeplinit misiunea. Ei rămân învingătorii, nu Hanibai care a ratat finalul. Şi acum îi spunem unui copil rău „te porți ca un barbar". Nu se mai foloseşte expresia: „Eşti un Hanibai!". Mentalul colectiv a fost mai impresionat de barbarie decât de hanibalism?

Dacă ai o fire murdară, eşti neîngrijit şi vorbeşti urât, ți se zice că eşti țigan, nu rrom, cum ar vrea sicofanții de la Bruxelles. Ei, noii barbari, au recucerit Roma. Dar câți români nu se comportă aşijderea? Din cauza scandalurilor politice, italianul de rând face confuzia între român şi țigan. Unde ne-a adus integrarea. La lansarea unei cărți anterioare despre hoție, un profesor m-a contrazis, afirmând că românii n-ar avea vocație de hoți, ci de recuperatori. „Am trimis concetățeni de-ai noştri să ne readucă aurul dacic", spunea el.

La Milano fiind, am vrut să închiriez şi eu o maşină. Toate bune şi frumoase până le-am prezentat actele. Gentileța profesională s-a schimbat rapid într-un rictus zeflemitor, trântindu-mi-se un sec: „nu mai avem!" Nu erau de vină nici simplii comercianți, nici mass-media care otrăvise jurnalele de ştiri cu reportaje despre desantul asupra celei de-a patra Rome, ci doar a politicienilor care şi-au făcut din segregaționism tribună de propagandă politică. Să nu uităm că Silvio Berlusconi are în proprietate mai mult de jumătate din presa italiană. Politicianul vorbeşte una la Bruxelles şi alta în fața propriului electorat, doar „scopul scuză mijloacele", nu-i aşa? Sigur că sunt şi români care şi-au făcut în peninsulă din hoție o profesie.

Dar nu orice exagerare în mass-media este o constantă a preocupărilor celor mulți, plecați la muncă.

Părinții bisericii ne spun că în Paradis e muzică, dans şi voie bună. Dar toate acestea sunt şi pe pământ, unde nu puține au fost cazurile de minciuni paradisiace, de unde profitorii şi-au făcut lăcaşuri amăgitoare, amvoane din care proclamau binele, ca afrodiziac pentru cei mulți. Această lume a intrigilor şi a veleitarilor, perfid de arătoasă, înşelătoare, care atrage curioşii precum o aurora boreală, are tainele ei care, musai, trebuie divulgate. Cum reuşeşte un om să pară altceva decât este? Cum arată din culise lumea lor, a şarlatanilor, a potlogarilor, a vanitoşilor, e un mister care se lasă cu greu dezvelit. Pilonii construcției şi porțile înalte lasă doar imaginația să treacă dincolo de ziduri.

De partea opusă, se aşază lumea creştină, cucernică şi plină de evlavie. Oamenii credincioşi ştiu principiile decalogului: să nu râvneşti la ce nu-i al tău, să te porți cu celălalt ca şi cu fratele tău, să nu preacurveşti, să nu furi, să nu lăcomeşti.

Impostura ieri şi azi.

Unii cuceresc lumea şi alții aştern pe pergament impresii despre escapadele războinice ale celor dintâi. De multe ori, interesele lor coincid. Înşiruirea factuală a acțiunilor nu face întotdeauna istoria reală. Există unii conducători preocupați de proiecția lor în viitor, iar alții nepăsători la ce vor dori timpurile să consemneze despre faptele lor. Viața are nevoie de poveste. Dacă nu ar exista legendele, lumea ar fi stearpă. Visarea şi aventurile fac deliciul vieții, al artei, al războiului şi al civilizației. Dar ce se întâmplă când povestea ştiută de noi nu e cea reală?

Mulți au fost interesați de ceea ce cred ceilalți despre ei, dar puțini au priceput ce rol are memoria afectivă. Nu întotdeauna s-a spus totul despre oameni, fapte, întâmplări. RuAmegăm ce ni s-a servit odată. În istoria umanității au existat conducători veroşi, papi criminali, revoluționari fără revoluții. Tot ce ştim azi a trecut prin subiectivismul unora. Mai mult, la poalele muntelui necunoaşterii s-a aşezat mereu la pândă hiena umană, gata să se îmbrace cu tunica victimei rănite, căzute sau intrate în agonie. Literatura s-a inspirat din viața reală. Matematicianul Leo Perutz, descoperit ca scriitor de Borges, a descris superb în Cavalerul suedez mârşăvia unui hoț de drumul mare care a furat identitatea unui june neexperimentat şi necopt, nobilul Christian von Tornefeld. Aventurile picante, tertipurile la care a recurs falsul personaj, dar mai ales chinurile tâlharului fără nume,

nevoit să joace alt rol, toate aranjate ca într-un puzzle, descriu drama unui impostor. O carte-manual a parvenirii prin uzurparea identității.

Impostura şi fățărnicia nu sunt sinonime, dar merg de multe ori braț la braț, vorba americanului: Shoulder to Shoulder.

Biblia ne spune: „Tu, dar, când faci milostenie, nu suna cu trâmbița înaintea ta, cum fac fățarnicii, în sinagogi şi în ulițe, pentru ca să fie slăviți de oameni" (Matei 6:2). Iar unul dintre marii fățarnici s-a convertit, devenind al treisprezecelea apostol.

De multe ori viața bate filmul. Nu rare au fost cazurile de potlogari din istoria reală, care şi-au luat altă identitate, de farsori care au uzurpat tronuri, de profeți-lupi în haină de oaie. Ei au devenit personaje. Literatura s-a inspirat din falsul vieții lor, aşezându-i pe postamentele universalității. În fiecare scriere există un miez al poveştii inspirate din realitate. Şi cum întotdeauna falsul tonifică, antrenează dezbateri, impresionează mulțimea hămesită după senzații tari, creatorul are casă plină la spectacolele sale.

Lumea papalității ar fi rămas cu iluzia purității dacă n-ar fi existat un pontifex maximus, ca Borgia. China ar fi putut rămâne închisă în istoria sa, încă multe secole, dacă nu ar fi fost publicate scrierile lui Marco Polo care, după unele voci, nici măcar nu ar fi ajuns până acolo, în călătoria descrisă. Ar mai fi fost scena de azi atât de tonică şi de hazlie dacă Moliere nu inventa Tartuffe7, Chiar dacă au existat comedii încă tl în antichitate, când Aristofan, prin mijloace directe şi alegorii spumoase, satiriza moravurile cetății, ironia fină, sensibilitatea artistică, personajul de forță a fost creat de fiul unui i apițer regal plecat cu trupa prin oraşele franceze ale secolului al XVIII-lea. Kabuki nu ar fi avut savoare fără travesti, o formă artistică perfectă de persiflare a manierismului falsității. „Comicul este întotdeauna o impostură demascată", avea să spună Tudor Vianu. William Shakespeare a urcat pe scenă băieți tineri, deghizați în femei. Visul unei nopți de vară a fost şi rămâne un triumf al comuniunii dintre îndrăgostiți şi spiriduşi. La români, Matei Millo a interpretat-o cu succes pe coana Chiriță. Istoria comediei nu ar fi fost atât de picantă fără femei deghizate în bărbați. Sau de bărbați deghizați în femei. Hansel, în Hänsel und Gretel, şi Cherubino, în Nunta lui Figaro, sunt doar câteva exemple care încântă şi azi. În leatrul antic, femeile nu aveau voie să urce pe scenă.

Carnavalurile, poate cele mai frenetice spectacole din lume, evenimente care au loc încă din perioada precreştină, atrag din nevoia omului de a se dedubla şi, de ce nu, de a se defula. Rio, Veneția, München sunt doar câteva

destinații care încântă şi azi. Omul simplu poate fi un prinț de o zi, servitoarea – regină, sclavul – împărat, clovnii au voie să râdă de stăpâni, ierarhia socială fiind inversată, prin consens, doar în aceste momente. La vechii romani, de Saturnalii, liderul îi ceda locul nebunului timp de patruzeci de zile, după care impostorul era ucis.

Omul este, în sensul bun, o ființă flexibilă şi perfectibilă, o făptură care ştie că ceea ce este nu e sinonim cu ceea ce pare a fi. Înțelepții antici ne-au vorbit despre îndoială. „Ştiu că nu ştiu nimic", zicea Socrate în agora. Mai târziu, Brâncuşi avea să descrie plastic diferența dintre deştepți şi înțelepți. Nu de cei cu minte trebuie să ne fie frică, ci de cei care fac pe deştepții. Omul rațional greşeşte şi învață din greşeală. Caută să-şi struneasscă pornirile, să-şi potolească dorințele, pentru că, nu-i aşa, socoteala din târg e alta decât cea de acasă. Pragmatismul lumii moderne învăluie taina iubirii aproapelui, deci a lui Dumnezeu, în giulgiul slinos al contractului, doctrinei, devenirii prin orice mijloace. A-i vorbi lumii de azi despre sensul vieții şi al morții, despre mărturisire şi căință, despre smerenie şi misiune creştină, pentru marea majoritate e un semn de conservatorism, nu o acțiune de cultivare a resurselor, de fertilizare a florilor din grădina spiritului. Apelului la moralitate i se opune, în cel mai bun caz, îngăduința stearpă.

Încă de la începuturile civilizației, omul a căutat să fie independent. El s-a născut liber, capabil să aleagă între bine şi rău, să-l urmeze pe învățător sau să o ia pe o cale solitară. Libertatea e în firea umană, pe când constrângerea e din tagma conducătorilor. Orice formă de război presupune două tabere adverse: agresorii şi agresații. Cei mai vicleni sau cei mai viteji iau laurii victoriei. Perdanții îmbracă haina prizonieratului. Şi îşi pierd bunul cel mai de preț: libertatea. Să fii liber nu înseamnă să obții ceea ce doreşti, ci să nu doreşti ceea ce nu poți obține.

Vechii greci ne vorbeau despre limita măsurii. Dar care e unitatea de măsură? Până şi zeii Olimpului coborau printre muritori, când se săturau de nemurirea lor, să vadă şi ei cum se trăieşte pe pământ. A doua scriere de pe frontispiciul Templului lui Apollo are un enunț simplu şi edificator: „Nimic prea mult", atribuit, se pare, înțeleptului Solon. Sigur că prima: „Cunoaşte-te pe tine însuți!" a făcut, demult, carieră. Lumea modernă vorbeşte răspicat despre no limits, laitmotivul multor curente underground. Acel apeiron, care în traducere liberă înseamnă „fără limite", nu putea să apară altundeva decât la greci, locul de întâlnire a mării cu nisipurile îmbăiate de mereu acelaşi azuriu timpuriu, indiferent de câți filosofi au meditat la impactul ciocnirii

valurilor de țărm. Natura are pedanteria sublimului rămas la locul său, precum filigranele rare în vitrina bunicii. Linia domină conținutul, forma – materia, spiritul – natura, într-un ansamblu în care fiecare îşi joacă rolul predestinat. Omul e obligat să trăiască în limitele peninsulare şi astfel învață ce e măsura. Orizonturile precise, liniile clar demarcate, plecările spre destinații, mereu aceleaşi, îl fac pe grec să ştie ce este limita. Nimeni nu poate vorbi mai bine decât el despre puterile umane, educat fiind să aprecieze omul ca pe cea mai mare şi frumoasă creație a naturii. El ştia că, fiind măsura tuturor lucrurilor, ființa este în acelaşi timp etalonul perfecțiunii. În Grecia antică, omul mai însemna frumusețe, inteligență, spirit. Tinerii erau educați pentru a întrupa forma deplină a idealului masculin sau feminin, cultivându-şi atât frumusețea trupului, cât şi pe cea a spiritului. Ființa modernă, în schimb, nu are limite. Ea colindă stabilimentele moravurilor şi se lasă sedusă de ispita poftelor, chiar dacă creştinismul şi celelalte religii îndeamnă la cumpătare. Lumea e înconjurată de sfera cosmică, apeiron, infinită. Limita ei e imperceptibilă, invizibilă şi imprevizibilă.

De prea multe ori, printr-o decizie nechibzuită, avantajoasă pe moment, dar amăgitoare, individul îşi poate pierde drepturile sau calitățile, dobândite prin naştere, devenind doar o frunză în calea furtunii unor vremuri meschine. Mulți îşi negociază, înstrăinează sau tranzacționează singurul bun dobândit: libertatea. Într-un spațiu al perversiunilor care ridiculizează ființa umană, naturală, dumnezeiască, cei ce intră în negociere punând la mezat propria identitate, schimbându-şi felul, pentru a dobândi un altfel de rost, devin impostori. Ei nu realizează că au făcut un troc dezumanizant, care pe termen lung subjugă şi atrofiază forța sinelui, devenind sclavi ai noii lor condiții, de servanți ai plăcerilor. „Ce-i prea mult strică” rămâne doar o simplă zicală pentru cei fără limite. Iluzia libertății nu ține loc de libertate, aşa cum pasărea nu întruchipează întotdeauna zborul. Icar a încercat să ajungă la Soare. Dar aripile lui de ceară s-au topit, iar el a căzut în mare.

Viața aventuroasă şi spectacolul devenirii umane au stârnit întotdeauna cleveteli şi au lăsat frâu liber imaginației. O poveste interesantă, scrisă de celebrul Procopius din Cesarea, cu minusurile şi plusurile sale, spune că în Bizanț, prin secolul al VI-lea, exista o făptură, crescută printre caii din hipodrom, neajunsă la maturitate ca femeie, dar care făcea minuni în pat. Fiică de paznic de circ, a ajuns de tânără într-o casă de moravuri uşoare. „Nimeni nu o întrecea în poftă, dragoste, căci mergea uneori la ospețe cu

zece tineri deodată şi chiar mai mulți şi până dimineață se culca cu toți mesenii", aşa exagera Procopius în Istoria secretă. Ulterior, prostituata a urcat pe scenă, unde, în calitate de actriță, i-a căzut cu tronc lui Iustinian însuşi, viitorul împărat. La început i-a fost țiitoare, apoi patriciană şi, până la urmă, a devenit soția împăratului, cu numele Teodora, împărăteasa Bizanțului. Mai târziu a fost sanctificată. A rămas în istorie ca o pildă de recuperare şi ascensiune socială, ca victorie a şansei asumate. Nu vi se pare ciudat? Mai există vreo carieră similară în istoria umanității? Aici nu mai e cazul să țesem sau să deştesem despre limită. Se rupe, clar, ghergheful.

Astăzi, performanța se măsoară în audiențe TV şi în cote de piață. Sunt preferați idoli de carton, vedete de trei zile, fetele de la pagina „cinci", academicieni fără operă, „băşici de spumă într-un secol de nimic" (Mihai Eminescu), analişti pricepuți la toate. În spațiul public, oamenii de valoare nu mai sunt interesanți. Au prea multe păreri şi puține certitudini. Veleitarii sunt grăbiți să-şi impună agenda. Au puține îndoieli şi un pustiu de idei. Zilnic îşi concentrează subiectele pe efecte sonore. Aleargă după voci care să le susțină fără crâcneală tema, pentru că ştiu prea bine că azi comunicarea socială e cosmetică pură, susținută la greu de simboluri, asocieri creative, care în doze crescânde au efecte amețitoare. Personajele create de ei sunt produse care, fireşte, nu au trăiri. Doar le turuie gura, în ritm de meliță. Ştiu care le sunt mentorii, dar nu-şi vor recunoaşte niciodată condiția de marionete. Ei apar în dezbateri, fie pe scenă, fie în regie, ştiri sau colocvii, conform scenariului prestabilit, unde fac mereu scandal. Pe străzi îşi etalează egoul, fără mustrări, printre sfinții comerciali, cocoțați pe panouri publicitare. În puzzle-ul de cocori şi păuni moderni, spun poveşti ce merg la inima celor slabi de înger.

Țipă, nu vorbesc. Toată lumea se uită în gura lor, mulțimea e căzută în adorație. Nu basmele sau ciocârliile mai impresionează azi masa de consumatori, doar cuvintele meşteşugite, personajele fabricate, exact pe gustul publicului.

Într-una din serile începutului de mileniu trei, priveam curios la dublele care se trăgeau pe strada mea din centrul capitalei, pentru Callas Forever. Eram cuprins de nostalgia vremurilor când Academiei se chema Regală şi nu huruiau caii-putere. Doar tropăiau albii de rasă ai caleştilor domneşti. Amintirile mele înaripate erau fireşte cu prinți, prințese şi regi care nu şi-au făcut din urcatul la cer o profesie de cosmonaut. Regizorul Franco Zefirelli şi-a turnat pelicula în acest spațiu doar pentru că imobilele semănau

oarecum cu cele din Paris. Un bodyguard s-a apropiat la un moment dat de mine să mă întrebe dacă ştiu cine e Nicu Ghează. Am făcut pe prostul. „Cine-i omul?” „Nu ştii? Cum nu ştii?”, m-a luat direct, fără vreo formulă de politețe. „Habar nu am.” S-a simțit omul dator, fie din obligație, fie de plictiseală, să mă lumineze. „E un om mare.” „Cât de mare?” am murmurat eu, fără a-mi privi confidentul. „Foooaarte. E baştan de baştan.” „Şi cu ce se ocupă?” „Ehe. Are cele mai frumoase fete, fabrici, maşini, trupe.” „Hmmm.”, m-am prefăcut interesat. Poate şi de aceea guardul insistă: „E mai mare decât preşedintele. Dacă vrea, îl cheamă la ordin şi pe prim-ministru.” „Serios?” „Da. Doreşti să-1 cunoşti?” „Poate.” La un moment indefinit, undeva în vreo pauză de filmare, a apărut şi puternicul zilei. O cohortă de limuzine şi maşini blindate, cu

/Vbodyguarzi atârnați pe dinafară, căzuse ca un desant. În mintea mea, încolți o întrebare sarcastică: „Oare aşa o fi arătat şi armata de pedestraşi a lui Hanibal cu elefanții săi, la trecerea Pirineilor, în Războiul punic?” Nu mai ştiu ce-mi venise. Hotărât lucru: hăul dintre vremi nu e prăpastia dintre Tuaregul-bolid şi elefantul-alpin. Mâna interlocutorului meu m-a readus rapid la realitate. Direct în fața prințului. Da, era un prinț al drogurilor. Citisem în presă, însă făcusem pe prostul. „Dar Paler, Manolescu, Conu' Alecu vin pe aici?” „Cine sunt ăştia, nu-i cunosc, dar hai mă, mai repede, că pierdem baştanul.” Nu am mers.

Individul, în general, caută ce nu are. Forță şi ispită. Fiind slab, se lasă influențat de mediu, de grupul căruia îi aparține. Dacă nu a fost crescut în puterea cărților, atunci nici nu cunoaşte alte feluri de măreție. Omul modern e şi el ezitant. Nu ştie ce vrea. Se lasă uşor sedus de forța de manipulare a impostorilor care ştiu ceea ce mulți nu ştiu: să prindă momentul oportun pentru a se cățăra la tribună. Puterea de a zăpăci nu-i la îndemâna oricui. A fi înzestrat cu tupeu şi a porni cu înverşunare la lupta pentru mărire rămân contraste dolosive pentru omul cu bun-simț şi cunoscător al măsurii.

Istoria e plină de sfinți şi de istorisiri. Câmpia dintre Rai şi Iad e ca o pajişte măcinată şi răscolită de obuzele calomniilor mitologice, astfel încât nu poți distinge între adevăr şi minciună, fals şi real, victimă şi călău. Totul depinde de scenă, de momentul ales şi de autor. Dar nu în ultimul rând, de audiență. Şi care mai sunt limitele dacă ai de ales între o carieră de prinț sau de cerşetor din acelaşi amalgam de oferte?

Ar mai fi fost Agamiță Dandanache un personaj dacă nu ar fi avut susținători tocmiți care să-i savureze şi să-i aclame vorbele despre

societatea fără de „principipuri”? Dacă s-ar fi împuşcat Julien Sorel la pagina şaptezeci, ar mai fi desăvârşit Stendhal portretul arivistului în cinci sute de pagini? Fără Vautrin, Eugene de Rastignac mai reuşea să-i propună Parisului marea sfidare? Ar fi putut George Călinescu să-şi seducă cititorii cu Enigma Otiliei, dacă nu construia personajul Stănică Raţiu, tipul demagogului patetic care „are geniu”, adoptă maniere distinse cu Aglae, o iubeşte şi-o lasă pe Olimpia, după ce i-a subtilizat banii şi viaţa lui Costache Giurgiuveanu? Poate că da. Dinu Păturică mai devenea simbolul parvenitului de azi şi de ieri, dacă Nicolae Filimon nu înţelegea timpul şi epoca? Mai ajungea Candiano Popescu adjutant al regelui dacă nu proclama republica de o zi? Ar fi existat vreun model aproape perfect al arivistului analfabet şi plin de pretenţii, dacă Duiliu Zamfirescu nu-1 dădea literaturii române pe Tănase Scatiu? Eterna poveste a parvenirii şi legătura cu impostura are mereu eroi şi victime.

O naţiune care caută mereu naşterea unui nou Mântuitor prin ieslele cartierelor, pline de recuperatori şi de cămătari veroşi, în care descălecarea cea veche e noua urcare pe capota limuzinelor – simbol sublim al devenirii – unde criminalii îşi însămânţează brutal sămânţa în utere neîncepute şi poliţiştii întocmesc procese-verbale de complezenţă şi cu invidie masculină, unde şişul şi bâta fac legea, iar starostele joacă la cărţi cutia milei, nu poate să-şi promoveze valorile pentru că guşterii sunt pentru naţiune. Modelele râvnitei deveniri umane. Lipsa educaţiei şi a respectului faţă de valori lasă loc tentaţiei imposturii să joace tontoroiul pe masa naivilor, care îmbucă ceea ce alţii vomită. Spaţiul public e invadat de lichele, iar lumea cade în adoraţie sub pomul lăudat. Cu legi ale concurenţei intenţionat firave, luptele pentru podium rămân în continuare păruieli între găşti. Victimele sunt alese dintre enoriaşii „creditului pentru orice”. Regizorii spectacolelor de prostit lumea ştiu că în epoca modernă nu se consumă produsele, ci doar imaginea lor. Fabrică până şi mişcări populare dacă simt că mulţimea poate fi mai uşor sedusă. Trâmbiţele lor capătă un adagio allegro complet, în acompaniament de harfe şi viori, pentru că, nu-i aşa: „Trecea fanfara militară/În frunte c-un tambur major”. Iluziile prest idigitatorilor de profesie se vând azi tot aşa de bine ca detergenţii. De aceea mogulii intereselor clientelare savurează orice reuşită a doctrinelor fabricate între un muc şi un sfârc, pe tapiţeriile moi din casele prea pline de avuţii de prost gust. Omul-consumator e important pentru ei doar de două ori: când votează şi când moare. Dacă în timpul vieţii, cel nebăgat în seamă este învăluit în pernele

moi ale ignoranței şi ale nepăsării, la catafalc trupul îi e scăldat de lacrimile ipocriziei. I se laudă trecutul, că doar nu se mai întoarce mortul de la groapă. Dricurile sunt ca viața. Hurducăie prin gropi şi întotdeauna au o singură destinație.

Zeus, impostor?

Europa, fiica regelui Cartaginei, culegea, cândva, împreună cu prietenele sale, trandafiri. Plăcută fiindu-i lui Zeus, acesta dezbrăcă haina olimpiană şi se transformă în taur cu coarne de aur. Uimite, fetele, se apropie de animal, dar singura hotărâtă să-1 încalece a fost surata din neam regesc, Europa. „Demnitatea conducătorului şi dragostea însă nu fac casă bună. El, Tatăl zeilor şi Stăpânul, care dând din cap cutremură pământul, iar cu mâna dreaptă aruncă fulgerul, se transformă în taur." Astfel relatează Ovidiu, în lucrarea sa Metamorfoze, întâlnirea dintre Zeus şi prințesă. Inocenta Europă e răpită şi dusă în Creta, locul de naştere al lui Zeus. Adormită sub un copac, se trezeşte în fața unui tânăr chipeş, care se prezintă ca fiind regele insulei. Îi promite salvarea dacă acceptă căsătoria cu el. Sub pavăza înfrunzită, departe de ochii muritorilor, frumoasa este sedusă şi abandonată. Vrea să se sinucidă. Salvarea îi vine de la Afrodita, zeița dragostei, cea care îi dezvăluie identitatea iubărețului de-o clipă, nimeni altul decât Zeus, iar pământul pe care varsă lacrimi îi va purta numele. Pe lângă Asia cea bătrână, va fi o Europă tânără, i-a mai zis binefăcătoarea. Hera, departe, prin norii Olimpului, află târziu de infidelitatea soțului său, de la Echo, o nimfă care cunoştea legăturile de dragoste ale lui Zeus. În timp ce-i povestea soției escapadele stăpânului Olimpului, acesta continua să alerge după alte prospături. Dându-şi seama de înşelătoria ei, Hera, turbată, a transformat-o pe Echo în ecou.

Mitologia Greciei antice e plină de astfel de escapade ale zeilor, deopotrivă cu ale pământenilor. Ei nu sunt exemple de moralitate. Tezeu îi jură credință Ariadnei până iese din labirint. Templele Afroditei erau lupanare unde preotesele practicau prostituția rituală. Aveau şi o scuză: promovarea fertilității.

Lui Cronos, zeul timpului, i se prevesteşte că unul dintre copiii săi îl va detrona. De aceea, începe să-i devoreze, rând pe rând. De frică, Rhea, soția sa, însărcinată, se ascunde în insula Creta, unde ü naşte pe Zeus. Pentru a salva viața pruncului, Rhea îi oferă titanului un pietroi înfăşurat în scutece. Când Zeus a ajuns un bărbat tânăr, cu ajutorul Gaiei, 1-a obligat pe Cronos să îi vomite pe cei cinci copii înghițiți anterior. Zeus a condus revolta

împotriva titanilor, şi, după zece ani, i-a învins şi i-a exilat. Până la urmă, luptele se sfârşesc cu victoria olimpienilor, iar Zeus devine stăpânul Universului, astfel împlinindu-se profeția.

Mesajul profund al mitului rămâne: „timpul ne devorează pe toți". Excepție fac doar zeii. Ei rămân nemuritori.

Homer ne istoriseşte cum grecii antici nu puteau să cucerească Troia şi, astfel, au recurs la un şiretlic. După zece ani de bătălii, le-a promis adversarilor că le oferă o ofrandă religioasă, în semn de împăcare. Aşa au construit un cal imens din lemn, în pântecele căruia au urcat, în loc de bunătăți, aproape cinci sute de războinici înarmați. Troienii l-au introdus în cetate şi astfel au fost înfrânți de viclenii inamici. De atunci a rămas expresia „Calul troian", ce caracterizează orice persoană şmecheră care se deghizează în binefăcător, urmărind doar distrugerea duşmanului. Eroul Ahile a încercat să scape de războiul troian. S-a îmbrăcat în femeie şi s-a ascuns printre fetele lui Lycomedes, regele dolopilor.

Legenda lui Empedocle ne vorbeşte despre un personaj care se credea de origine divină. Umbla cu încălțări aurite, cu o mantie roşie pe umeri şi cu o cunună de lauri pe cap. Ghicea viitorul şi împărțea rețete de însănătoşire pe care pretindea că le are de la fratele său, Apollo. Scria poezii, considerate valoroase de către Cicero şi Aristotel. Avea în mânecă, zicea el, formula de omogenizare a materiei cu spiritul. A sfârşit, fără încălțările sale atât de admirate, fără mantia de pe umeri şi cununa de lauri, undeva în mijlocul vulcanului Etna.

Grecia antică stârneşte şi acum prin legendele sale, pline de eroi, de zei şi zeițe care şi-au mistificat misiunea pentru a obține altceva decât aveau. Aici se ascunde savoarea unei lumi atât de mitizate. Dacă zeii nu erau puşi pe trădare, înşelătorie şi incest, vechea Eladă nu era atât de fascinantă.

Avem noi, cei de azi, o viziune corectă asupra realității polisurilor şi a vieții lor cotidiene sau suntem prea profund influențați de mituri? Plimbându-ne prin British Museum sau sus pe Acropole, în diminețile liniştite, vedem şi simțim la fel ca predecesorii noştri antici? Ce nu ştiu consumatorii de azi ai ghidurilor roşii e că statuile pe care s-au obişnuit să le admire nu evidențiau prin alb o aridă simplitate. În vechime, aveau obrajii fardați cu roşu, gene artificiale şi pupile din pietre prețioase. Erau pline de podoabe. Nu doar soarele, ploile, vânturile le-au adus în starea de marmură şlefuită, ci şi viziunea romanticilor care visau printre ruine. Cred

că tare miraţi aţi fi să găsiţi fardată şi cosmetizată realitatea pe care o consideraţi singura valabilă.

Oracolul din Delfi rămâne, probabil, una dintre cele mai mari imposturi ale lumii. Asta s-a mai scris. Şi eu am reluat. Dar există, oare, un blestem al Pythiei, cea care trăgea în piept gazele emanate printre pietrele de la baza Templului lui Apollo? Nu sunt un tip superstiţios. Dar de trei ori am încercat să ajung din Atena pe muntele Parnassus şi am eşuat. Fie că nimeni nu voia să mă însoţească, fie am pierdut autobuzul, iar în ultima încercare, mi-a luat foc o maşină nou-nouţă. La locul de prezicere al atâtor victorii sau înfrângeri, am ajuns la ora închiderii. De abia am găsit locul de taină. Ştiam că prezicerile Pythiei erau astfel formulate încât, ulterior, nimeni să nu le poată nega. Odată, un rege al unei comunităţi elene a vrut să afle dacă e bine sau nu să se bată cu perşii. Oracolul i-a răspuns ambiguu. Dacă va traversa un râu, va distruge un imperiu. Şi acela a fost al său. După unii, activitatea din templul amăgirilor a fost cea mai mare înşelătorie a antichităţii, cu scopul de a-i aduce bani lui Apollo.

Snobismul şi portretizarea măştilor.

Oscar Wilde recomanda în scrierile sale: „Daţi-i omului o mască şi vă va spune cine este.” Este adevărat că multora le place să iasă în public cu o altă faţă. Exhibiţionismul unora de a farda realitatea cu scopul de a seduce auditoriul e de prea multe ori dizgraţios. Totuşi, după ce am citit scrierile irlandezului care satiriza snobismul, frivolitatea şi făţărnicia „înaltei societăţi” a sfârşitului de secol al XIX-lea, de multe ori m-am întrebat de ce este aşa de greu să te hotărăşti, prin iarmaroc, ce fel de mască ţi se potriveşte. Când carnavalul şi-a pierdut din parfumul unor epoci apuse – înainte se făceau mari pregătiri în cinstea evenimentului – şi a devenit azi o acţiune cotidiană, masca nu mai surprinde.

Portretizarea lumii noi e o acţiune axiologică. Dacă ai pune societatea modernă la raze, ai vedea mai întâi un şir lung de schelete goale de principii, ceva cartilaje moi peste care atârnă ţesuturile adipoase ale formelor fără fond. Bilanţul caloric pozitiv e dat de hormonul creşterii plăcerilor. Factorii de mediu influenţează impostura, aceasta devenind o carenţă comportamentală cronică, ce tinde spre pandemie, mai ales în societăţile aflate în tranziţie. Pentru că există o atracţie viscerală a mulţimii spre alteritate, unii îşi creează alt fus al destinului. Deşi falsul, dedublarea, măştile există, încă din epoca primitivă. Nu orice mincinos poate fi un impostor. Individul de acest gen are multă dexteritate. Ştie să-şi prepare cu

multă imaginație atitudinea, comportamentul, poziția şi averile. Prin declarații aiuritoare, făcute într-o anumită tentă de credibilitate, se prezintă pe sine sub o altă identitate, într-o stilistică biografică amăgitoare, epatând legăturile sale solide în sferele cele mai înalte. Nu are măsură. Tehnicile lui de seducție sunt diverse. Un astfel de individ poate aduna în jurul său speranțele oamenilor creduli şi dornici să obțină avantaje facile. Atunci când mulțimea cade în adorație, iar omul competent dă din mână a lehamite, pe scenă urcă personajul cu tupeu.

Pe bărbatul „ajuns" îl recunoşti simplu după pantofii cu cioc aduşi de la Milano, după parfumurile dulci-înțepătoare, prin felul epatant în care se îmbracă şi nu în ultimul rând după modul emfatic în care vorbeşte. Foloseşte curent englezisme, chiar dacă nu le înțelege. Snob fiind, îi place să fie în centrul atenției, periat şi lăudat. De la masă se ridică doar după ce a râgâit bine, semn că i-a priit mâncarea. II remarci după gâtul gros şi burta căzută peste cingătoare. Zvâcneşte mereu în față precum un jet sonor. Vocea sa e de obicei afectată. Suferă de grandomanie. Are crize de personalitate, dar şi mania persecuției. Vede peste tot duşmani şi nu are încredere în nimeni.

Afară, în stradă, îl aşteaptă obligatoriu o limuzină „patru ori patru". E flancat permanent de gărzi de corp. Femeia de gen este într-o perpetuă goană după imagine. Are mereu fițe. Se vaită că nu găseşte parfumul preferat din ylang-ylang şi că s-a săturat de acelaşi turneu cu „breakfastul dimineața" la Baden-Baden, prânzul la Strasbourg şi cina în vreun castel de pe Valea Loarei. Shoppingurile de pe Champs-Elysées o cam plictisesc. Aceleaşi produse, nimic nou, fineturi cu perle ieftine, case de modă deloc creative pentru pretențiile sale. Ar vrea să se spargă în figuri pe vreo insulă privată, dar nu e hotărâtă. Acasă e sătulă de băile de lapte, de castraveții puşi pe pleoape şi de servitoarele care nu-i spală prea tandru picioarele. Bărbații ei sunt prea metrosexuali. I-ar plăcea ceva mai cu miros de transpirație. De aceea se tot gândeşte la plecări. Dar nu ştie unde. Poate pe undeva la țară, să simtă adierea de balegă şi de căpiță, pe vreun iaht cu oarece servitori de culoare sau să-şi ducă prietenele pe Queen Mary 2, dar a tot fost ghiftuită cu peştii-sabie, homarii crocanți, rândunicile-de-mare şi creierul proaspăt de maimuță. Ultima dată a cam răcit din cauza brizei sau a saunei turceşti. Majordomul n-a fost destul de serviabil. Talasoterapia nu prea i-a priit. Fotoliile cu aer cald, aromele din perne, saltelele cu vibrații, spacesurrounding-ul amazonian, deloc discret, o provocaseră cam prea

mult. S-a plâns de câteva ori conducerii că sha/ce-urile avuseseră gheața sfărâmicioasă, iar icrele fuseseră puțin gelatinoase şi nu suficient de negre. Ar vrea ceva mai pentru sufletul ei. O cam deranjează presa de scandal din țară, dar când nu e băgată în seamă de vreun post de televiziune devine agitată, sclifosită, mereu cu poşeta plină de calmante. E grea viața, mai ales când tabieturile nu te lasă să respiri normal.

Dacă au ceva în comun aceşti oameni, e lipsa de modestie, „averile mediocre", golite de savoare şi stil, luxul gregar şi fariseic. Intre o piscină şi două foişoare, în curtea oricăruia il intre ei, tronează falnic disprețul față de noblețe. Statuia are o oarece înălțime, dar nu e înzestrată cu sobrietate. Un pitic sub diferite forme. Juvenil desenat, zâmbitor şi exotic colorat, t u o sticlozitate agresivă şi corpolență minionă, înadins liliputană, e aşezat pe gazon pentru ca stăpânul kitschului să pară şi mai impunător când vine, când pleacă sau stă la siestă pe şezlong.

Nu numai românii se dau în vânt după falsuri. La Versailles, în palatul regilor, se organizează des, chipurile, la cererea publicului, expoziții ale prostului gust. Într-una din veri, un homar de aluminiu era atârnat în fața portretului Măriei Antoaneta. O blondă de ceară, învelită într-o blană de panleră roz îi zâmbea disprețuitor regelui Ludovic al XV-lea. „Venerabilul" creator de kitsch, americanul Jeff Koons, primise chiar Legiunea de Onoare din mâinile preşedintelui Franței. Amfitrionii au făcut mai mulți bani cu homarii decât cu tablourile regilor, semn că turiştii şi-au pierdut simțul fin al autenticității.

Farmecului avuției curate, culturii elevate şi izului de lavandă al modestiei princiare, spiritului epistolar al cuvintelor măsurate, bunătății bisericoase a bunicilor de condiție, li se opun bogățiile murdare şi „disproporția dintre venitul curat şi cheltuiala promiscuă". Trăiesc cu toții într-un univers de carton. Nimeni dintre ei nu recunoaşte potemkiniada din jur, toți o consumă plină de „e"-uri. Sub fustele înflorate ale acelui things of nothing îşi ascund „băieții deştepți" pistoalele şi lingourile de aur. Tranzacționează la bursă acțiuni galacAtice. Îşi cumpără şi stele cu noroc, asta când nu-şi achiziționează trusturi media. Fac chiar şi tumbe, numai să apară în fața telespectatorilor. Îşi deşartă în public toate umorile, sunt în stare să deschidă baldachinul, vând şi imaginea propriilor copii, doar ca să fie în centrul atenției. Locuiesc obligatoriu în palate. Fesele ghipsate ale construcțiilor faraonice acoperă nimicul gelatinos cu motocei. Nu e mare brânză că pe ei nu-i dă gramatica afară din casă, că nu leagă sacul înainte de a fi plin şi nu-i

macină expresia latinilor Cito ignominia fit superbi gloria. Viața lor e pe muchie de cuțit. Nici în car, nici în căruță, nici în teleguță. Obligatoriu în limuzine şi case cu pereți gigantici. Faraonii ar fi azi invidioşi. Clădirile trufaşe cu turnuri ascuțite şi aripi de şindrilă îngână dumnezeirea. Gardul e întotdeauna mai înalt decât privirea. Nimeni să nu pătrundă, astfel gândirea să nu depăşească fruntea îngustă, iar imaginea să-i fie servită celui care vine, celui care pleacă sau celui căzut în admirație.

În lumea perversiunilor financiare şi a răspărului grotesc nu există adierea molcomă a aerului aristocratic, nici finețea servituții în folosul public. Îmbogățiții tranziției nu au tandrețuri cu politețea, nici tactul antreprenorilor de succes din Occident. Băieții sunt într-o permanentă competiție, de multe ori de-a buşilea, pentru acaparări succesive, indiferent de metodă.

Oameni fără Dumnezeu.

Oamenii cu tendințe de fațadă sunt nelipsiți de la sindrofii şi baluri de cristal. Reprezintă modele de îmbogățire subită. În scuarul îngust al minții enoriaşilor care se închină la cultul prosperității lor, ce poate fi numit al Sinapso-interesului, se plimbă la braț Disprețul cu Evlavia, care fac cas ting. Sub privirea galeşă a bodyguarzilor ce păzesc nimicul cu termopane, mersul lor pare cadențat, când vin, când pleacă sau bat darabana cu degetele butucănoase. Bocancii lui cu tălpile potcovite şi pantofii ei cu toc cui fac pe caldarâm zgomot ca de şenile. Chiar dacă sunt apropiați unul de celălalt, legați de interese, săgețile pe care şi le trimit de multe ori trădează o anumită stare conflictuală. În jur, vocile trepăduşilor sunt asurzitoare. Cuvintele par mitraliere. Un iureş greu de descris. Pe undeva, pe la margine de drum, Bunului-simț i se face respirație gură la gură. Bunul-plac trece țanțoş cu limuzina făcându-i cu ochiul Indiferenței care stă la semafor. Nimic nu sugerează furtuna din creier, acea stare creativă care facilitează, într-o lume normală, reuşita unui om. Spiriduşii Măh şi Făh dau şi ei din coate să intre în cadru. Ies necontrolați pe gură, dar revin. Insistența e punctul lor forte.

Indivizii, conduşi pe calea interesului, din megalomanie, pierd de cele mai multe ori busola. Structura lor psihologică nu are nimic din farmecul cosmopolit al aristocrației. Iubesc puterea fără vocația şi şarmul cuceritorilor. Au pricepere, dar nu au stil sau pasiune. Nu pot să se revendice de la cineva, nu au legitimitate, fiind într-o permanentă căutare de blaAzon. Încolonați pe câmpul dintre nimeni şi nimic, făpturile gurmande de putere sunt departe de definiția simplă, clară şi completă a elitei politice,

cum bine descria N. Steinhardt guvernarea charismatică: aristos – cel mai bun şi cratos – putere. Definiția înțeleptului creştin este, a fost şi va fi modelul aproape perfect al conducerii înzestrate cu har. „Stăpânii inelelor" din lanțurile lor de comandă nu se pot încadra nici măcar în conceptul lui Ortega y Gasset, cel care explica cel mai clar noblesse oblige-ul, care a făcut carieră: „contrar a ceea ce se crede de obicei, făptura de elită şi nu masa este cea care trăieşte într-o servitute esențială. Viața i se pare fără rost dacă n-o pune în serviciul unei obligații superioare. De aceea, ea nu consideră necesitatea de a servi o opresiune; când, din întâmplare, această necesitate o părăseşte, se simte neliniştită şi inventează noi reguli de auto-oprimare, mai dificile, mai exigente. Asta e viața înțeleasă ca disciplină, viața nobilă. Noblețea se defineşte prin exigență, prin obligații, nu prin drepturi". Iisus Hristos spunea că n-a venit pe lume, ca Fiu al Domnului, pentru a fi slujit, ci pentru a-i sluji pe ceilalți. El le spăla picioarele ucenicilor Săi, care la rândul lor le vor spăla pe ale altora. Asta era pilda lui de putere. Tot din Biblie ştim că întruchiparea Antihristului s-a făcut, precum azi: „din fum, de unde au ieşit lăcuste pe pământ şi li s-a dat lor putere precum au putere scorpiile pământului. Iar înfățişarea lăcustelor era asemenea unor cai pregătiți de război. Pe capete aveau cununi ca de aur şi fețele lor erau ca nişte fețe de oameni" (Apocalipsa 9:3,7). Maşinile negre, zumzăitul cailor-putere, agitația din jurul potentaților de azi cu lipici la stăpânire, alaiurile lor cu diavoli, luminile rampelor nu seamănă oare cu cele prorocite? Vârcolacii, deveniți azi salvatori ai neamului, mai spală picioarele cuiva? Mai ştie cineva că donațiile de case din Moldova, după o serie de inundații, făcute de un oarece individ autoproclamat „războinic al luminii", nu au ajuns nici până acum în proprietatea păgubiților? Importantă a fost imaginea şi lupta sa cu guvernul pentru supremație mediatică. Transformarea palatului lui Auschnit, un alt industriaş de forță şi viziune managerială, într-o reşedință a ingineriilor financiare şi a răspărului grotesc nu poate fi un pasaj din literatura falsului?

Depnitie; rol şi putere.

Poate că e prea târziu în sumarul cărții sau prea devreme să definim totuşi ce e impostura: facțiunea făcută de oameni care caută prin prefăcătorie sau minciună să treacă drept altcineva, să obțină avantaje nemeritate, profitând de buna-credință a celorlalți. Popularul Larousse zice că este încercarea unui individ de a înşela prin aparențe false. Termenul provine din latinescul imponere, folosit pentru descrierea încercării unuia de a-1 obliga pe altul să

accepte, să facă ceva, în măsură să-i satisfacă dorințele. În vechea Romă, necucerită de barbari, cetățenii erau constrânşi să plătească dări către stat, aşa-numitele impositum. Străbunica mea spunea că vine „impunerea fonciirii”, în loc de taxă. Dicționarul explicativ al limbii române adaugă ca sinonime ale imposturii şarlatania, înşelătoria, escrocheria, potlogăria, coțcăria, un bagaj semantic mai amplu, semn că astfel de comportamente au rădăcini adânci în societatea românească, încă din vechime. Asta dacă e să ne luăm numai după etimologie. În basmele populare, puricele se potcovea cu nouăzeci şi nouă de ocale de fier la un picior şi cu nouăzeci şi nouă de ocale la celălalt picior şi tot i se părea că e prea uşor. Dorea să pară altcineva. Tot din poveşti ştim că potlogarul este meşterul care pune piele falsă pe încălțări, susținând că e originală, pentru ca posesorul lor să pară mai ajuns, mai bine țintuit şi mai tras la şpiț, când vine, când pleacă, sau când te calcă pe picior. Aşa spun dicționarele şi basmele. Dar în realitate? Cum se construieşte o identitate falsă? Cum să pari altfel decât eşti? Acest demers poate fi o provocare pentru cei care au făcut din umilință un crez şi din spectacolul trufiei o prejudecată.

Parfumul şi machiajul sunt folosite încă din antichitate. Omul a încercat mai mereu să fie altfel decât este. Frumusețea cosmetizată a fost mai atrăgătoare decât frumusețea naturală.

Secolele sunt pline de regi fără țară, pantofari cu titluri academice, dirijori fără orchestră. Duplicitatea e veche de când e lumea. Până şi Zeus a avut un scop când s-a transformat în taur. Dacă nu ar fi umblat Cuza deghizat, în istorisirea cu ocaua, mai ştiam noi limita măsurii?

Măştile celebrelor carnavaluri nu au fost doar nişte simboluri ritualice. Au rezolvat dorința dedublării, a ascunderii identității. Şi de multe ori, păcăliții au avut chiar avantaje. Nue pentru nimeni o noutate: cameleonii sunt marii maeştri ai deghizării. Dacă aceste vietăți ştiu cum să-şi schimbe culoarea, unii specialişti cred că din nevoia de a se camufla, iar alții, dimpotrivă, din dorința de a atrage atenția, mult mai fascinanți şi interesanți sunt pentru noi „oamenii-cameleon”. Despre portretul lor psihosocial ne vom ocupa separat.

Asistăm la o invazie a homo-reptilus şi e păcat să nu dăm importanță fenomenului. Fără camuflare, mitomanie, înşelătorie, societatea ar aprecia mai greu valoarea. Dacă nu ar fi şarpele în Biblie nu am şti simbolul răului. În felul acesta învățăm să prețuim binele.

Fragmentarea, scindarea omului, decăderea lui, schimbarea opțiunilor reprezintă o altă fațetă, mult mai rafinată, a efectelor imposturii. Omul bun este nu numai credincios, ci şi credul. El cade uşor în mrejele întinse de specialiştii perversiunilor, de creatorii vodevilurilor, de deschizătorii balurilor necuviinței, să le zicem simplu – orgii. Odată sedus, intră uşor în rolul de spectator şi ulterior de participant. Există artişti plătiți să ne zâmbească profesional, să fie grandilocvenți şi profund implicați social în vreo acțiune filantropică. Una dintre dimensiunile umane de bază, slujirea – diaconia, „taina fratelui", suferă de pervertire economică. Ne facem că nu vedem cum se umple cutia milei de către turiştii religioşi care ne calcă pe mâini când stăm îngenuncheați sau ne înghiontesc în graba lor de a săruta icoane.

În viața de zi cu zi, răul ne întinde capcane. Suntem ispitiți la tot pasul. Farmecele şi iluziile, bețiile momentului, ne țin departe de realitate. Şi astfel şarlatanii ne copleşesc. Şi nu-i dăm deoparte. E în firea omului să accepte minciuna? Să-şi justifice prin toleranță incapacitatea de acțiune? Adoră personajele căpătuite. Totuşi, ființa rațională ştie să facă o distincție clară între menajeria umană şi colectivitate, între lustrați social şi persoane de încredere, vulgari şi credincioşi, escroci şi visători, papagali şi virtuoşi, în numele Tatălui şi al bunului-simț. Amin. Indivizii interesați caută să dezvolte înclinația oamenilor simpli spre supraconsum şi acolo lovesc, cu numele dreptății pe buze, că doar nu-i costă nimic. Idealiştii nu-şi fac colonii de sclavi pentru că nu-i interesează supremația, pe când pragmaticii, vânzători de iluzii, din asta trăiesc. Simpla privire asupra realității nu înseamnă neapărat şi înțelegerea ei. Digerarea ofertelor înstăpâniților cere oarece intestine care să producă o defecație robustă, îmbinată cu o contractură sănătoasă a muşchiului neted pentru ca procesul să fie considerat o eliberare.

În altă ordine de idei, subevaluarea potențialului de expansiune a fărădelegii şi a promiscuității este un act de trădare publică. Complicitatea e condamnabilă. Un om rațional este un om liber, nesupus contagiunii, şi de aceea trebuie să fie gata de ripostă. Mulți zic: „e rău ce se întâmplă, dar de ce să fiu eu primul care se opune?" Acolo unde spiritul civic lipseşte, arhanghelii întunericului fac prozeliți. Se poate ajunge până într-acolo încât lumea chiar să creadă în legile strâmbe şi să şi le asume ca principii de viață. Simpla detaşare de starea de fapt, care înlocuieşte starea de drept, nu e un act de pasivitate socială, nici o simplă muncă de analist, ci poate fi

considerată chiar o formă de complicitate. Îmi vine în minte discuția dintre un vecin, cu o oarecare notorietate, şi mama sa:

— Cu ce te ocupi, mamă?

— Sunt analist.

T

— Adică faci analize? Munceşti la laborator?

— Nu, mamă, fac prognoze.

— Ah, da?! Păi atunci îți spun eu cum va fi starea vremii, că mă dor oasele!

Lumea impostorii are căprari instruiți, un arsenal întreg de tehnici, afeturi de tun neobişnuite, tactici adaptabile oricărui front. Înşiruirea expunerilor de motive a desantului promiscuității virtuoase, care fundamentează practica insurgență de principii, este neconcludentă şi deconectată de la tabla universală de valori, dacă nu se cunoaşte timpul, omul, ideea. Fiecare acțiune are o poveste şi o ancoră. Poate şi o scuză. Dacă e analizat timpul, se poate defini contextul, se pot decripta codurile absconse, motivele pentru care au apărut minciunile, falsurile, dar mai ales care au fost motivele violării adevărului. Victimele rămân neinteresante. Interesantă rămâne metoda. Cum a ajuns Nea' Gică din sculer-matrițer, director de fabrică? Care au fost metodele prin care un vraci a ajuns dom' doctor? Ce calități a avut individul şi cum a sărit etapele unei deveniri oneste rămâne pentru mulți o enigmă, dar şi un prilej de cădere în admirație. „S-a ajuns”, Nea' Gică!

Fiecare perioadă din istorie a avut nebuniile ei, metresele şi panglicarii deveniți eroi. Fanatismul a omorât de cele mai multe ori dorința de adevăr. Secole de-a rândul au lipsit tehnicile decriptării mesajelor false. Criticii s-au organizat în bresle mult mai târziu. Dar chiar şi după secole, cauzele care au stat la baza ideilor criminale sunt mai importante pentru civilizație decât efectele lor temporare. Uneori răul de moment a fundamentat binele de mâine. Ca să justifice prigonirea primilor creştini, Nero a dat foc Romei, răspândind zvonul că incendierea ar fi fost provocată de aceştia. S-a pornit revolta: ucideri în masă, execuții în piețe publice, amfiteatrele transformate în adevărate abatoare, credincioşii – sfâşiați de animale. Acum se cunoaşte efectul, atunci nu se ştia. Martirii au zidit lumea creştină.

Scopul declarat al cruciaților a fost eliberarea locurilor sfinte. Acțiunile lor s-au transformat, de multe ori, în campanii de jefuire şi a celor sfinte, şi a celor păgâne. În timpul misiunilor papalității, cohortele de aventurieri

catolici au devastat peste tot pe unde au trecut, au ucis zeci de mii de oameni, indiferent de religie. Au trecut la cele lumeşti pentru a se înavuți şi a avea de unde să-şi plătească titlurile nobiliare şi să returneze împrumuturile. Papii s-au îmbogățit de pe urma lor. Un cavaler pârlit şi avid de câştig, O thon de la Roche, prin 1200 d. H., a împachetat Giulgiul lui Hristos, Kăsit printre obiectele sfinte din Mănăstirea Vlahernelor şi l-a trimis spre vânzare unchilor săi. Astăzi obiectul e considerat minunea din Catedrala Sfântul Ioan Botezătorul din Torino.

În lumea modernă, şarlatanul trebuie arătat public cu degetul, pentru a nu-şi pierde urmele noroioase. Secole de-a rândul au lipsit tehnicile de depistare a falsurilor. Istoria ne arată că lumea e dispusă să ignore startul, pentru că apreciază mai mult finişul, în pvații. În societățile aflate în tranziție, vorba americanilor e mai de actualitate ca oricând: „nu mă întreba de primul milion".

Ecleziastul ne-a spus că există un timp al zidirii şi un timp al dărâmării. Nu tot ce a intrat în universalitate este şi meritoriu. Ne-am învățat să luăm adevărurile fabricate de unii drept adevăruri absolute. Să rumegăm ce au mestecat alții înainte. Să luăm iluziile drept realitate. Termenul de fariseu este folosit, de obicei, în sens peiorativ, demolator. De ce?

Pentru noi creştinii, fariseii din Biblie sunt cei care i s-au opus lui Iisus, deşi ei au fost primii care au apărat legea lui Dumnezeu.

Nu tot ce nu se vede este inexistent. Dar nici copia, original. Milioanele de reproduceri o fac pe Gioconda mai prețioasă? Poate doar mai cunoscută.

Comunismul şi formarea „Omului Nou"

Nu există vreo ideologie mai perversă care să fi creat atâi ea valori false, analfabeților – privilegii, neaveniților, absolvenți de şcoli populare – locuri în panteonuri culturale, haimanalelor ideologice – fotolii în administrație, potlogarilor – poziții de comandă, aventurierilor – şezlonguri în comitetele de stat ale planificării, slugilor – sinecuri în administrație, incompetenților – titluri academice. Dacă ar fi să se scrie o enciclopedie a impostur comuniste, Larousse-ul ar fi, prin comparație, o modestă broşură. Un trust elvețian de presă o scoate anual în tiraje de sute de mii de exemplare, în variantă redusă, în ediții numite „Top 300". Un cititor informat poate găsi printre ajunşii neamului multe nume sonore ale fostei protipendade comuniste. Dacă nu sunt ei, foştii cerberi din CC, pot fi găsiți fiii lor care, când nu fac sex pe gaura cheii, plimbă Irinuci, Monici şi Lenuțe în Bentley-uri simandicoase. În cazul în care nu-i identifici, tu ca cititor atent şi

documentat, în lista de trufandale antreprenoriale, pe ei, pe fiii lor, îi găseşti uşor în jurnalele de ştiri, când se prezintă accidentele cu victime. Conduc maşini scumpe, fără respect față de reguli, au carențe educaționale, dar sunt găsiți nevinovați, mai întotdeauna. Beizadelele sunt protejate de imunitate financiară şi nu numai.

Omenirea a fost mai mereu într-o permanentă mişcare. Artiştii, rolurile şi scenariştii au tot schimbat registrul, la cererea publicului. Doar o singură dată spectatorii nu au fost întrebați: când într-un plictis al istoriei, o serie de bărboşi, rataţi în carieră, au scris ideologia terorii şi, mai târziu, un bărbat scund, cu trăsături mongoloide, mascate de mustață şi barbişon, ros de sifilis, trăsnea cu pumnul în masă cerând imperativ Revoluția. Aşa s-a deschis pe scară planetară teatrul urii şi al minciunii. Individul nu a ştiut, precum Hanibal, să învingă, dar a ştiut cel mai bine să profite de victorie. A dat o scurtă lovitură de palat şi a pus mâna pe Mama Rusie, într-o zi neagră dintr-un Octombrie roşu. Bolşevicul cucerea crucişătorul Aurora şi instaura dictatura proletariatului, prin ultraj, revolvere şi capete tăiate. Acțiunea, pusă la cale de un bezmetic drogat de o ideologie nefastă, a costat profesii, vieți, destine. S-a prezentat drept salvatorul a milioane de muncitori şi țărani, care ulterior au suferit lipsuri, deportări şi ani de foamete. Curată impostură.

Comunismul a căutat, după principiul roman divide et impera, să-i învrăjbească pe unii împotriva altora. A definit noi clase sociale nu pentru o mai bună reprezentare, ci din dorința de a impune prin forță şi dictat supremația partidului unic. Propaganda – acea acțiune înşelătoare de prezentare ii realității într-o lumină falsă, cu scopul de a influența opiniile, atitudinile, comportamentele, emoțiile indivizilor, în beneficiul celor de la conducere – a răsturnat valorile şi a creat cele mai monstruoase personaje. Ne amintim cum oameni fără şcoală ajungeau directori, muncitori deveneau rectori, cum presa socialistă era plină de depăşiri de plan, câtă „ fericire” răspândea ideologia Partidului. Prin dezinformare, diversiune şi manipulare s-a urmărit schimbarea la față a lumii. Prin impunerea cenzurii, libertatea de opinie a fost desființată, creându-se măşti pentru personaje anoste şi, în plus, cu ucaz de la nomenclatură, cariere nicicând visate. „O idee falsă, dar exprimată clar şi precis, va avea întotdeauna o putere mai mare în lume decât o idee adevărată, dar complexă”, scria Alexis de Tocqueville, în secolul al XIX-lea. Goebbels avea să parafrazeze în celebrul său aforism,

ceva mai mult: „cu cât minciuna e mai mare, cu atât e mai credibilă”. Comuniştii au dus la superlativ toate acţiunile de manipulare.

La unul dintre cursurile mele, lăudam prestaţia purtătorului de cuvânt al unei bănci importante. Cineva a sărit să mă contrazică. Când am aflat motivul dezacordului acestuia, i-am tăiat-o scurt: „discutăm în particular”. Era vorba de vremea când tânăr jurnalist fiind, contestatarul de azi a fost recomandat să lucreze la Scânteia, organ al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, ziar la care şef de secţie era actualul purtător de cuvânt. Se zice că „la pomul lăudat să nu te duci cu sacul”. Acolo unde eu deschideam ambasade ale recunoaşterii profesionale, adevăratul trecut al profesionistului de azi, aveam să aflu, era începeţoşat. La acea vreme, zelosul tovarăş, ajuns în funcţie mare după revoluţie, 1-a trimis pe tânărul de atunci să facă un reportaj prin sate despre succesul ideologiei, care ajută la prosperitatea tinerilor din judeţ. Nimic mai greu. A luat primul tren şi a ajuns la Craiova. La judeţeana de partid i s-a dat o persoană care să-l însoţească prin zonele rurale. Acţiunea jurnalistică era dificilă, conform relatărilor sale. Oamenii nu voiau să vorbească. Acolo unde nu stârnea ilaritate sau confuzie, se lovea de dispreţ. Nimeni nu voia să povestească despre „nobilele idealuri”. După o zi de muncă, reuşise să aştearnă câteva rânduri, nu suficiente pentru cât ar fi vrut cel care 1-a trimis. Ajuns la Bucureşti, a fost expediat: „Refă-l! Scrie mai mult!” „Dar nu am ce”, a replicat reporterul. „Până mâine dimineaţă să vii cu o pagină de ziar. Nu mă interesează cum. Inventează!” Şi nu a mai existat o a doua zi pentru învăţăcel.

Scânteia, oficiosul PCR, scria prin anii '50 articole de gen: „imperialiştii americani adună grămezi de dolari mânjiţi cu sângele popoarelor, astăzi, mercenarii Wall Street-ului comit în Coreea fărădelegi şi masacre care pun în umbră până şi crimele monştrilor hiderişti!” În paginile de externe, Occidentul era pus la podea cu titluri de o şchioapă: „Sub steagul lui Lenin, forţele progresiste ale omenirii luptă şi învinge”; „Agravarea situaţiei economice din ţările marshallizate”; „Şomajul continuă să crească în Statele Unite”; „Popoarele salută demascarea planurilor agresive imperialiste şi acţiunea de pace pe care o duce Uniunea Sovietică”; „Un ziar american despre: Considerabila creştere a nivelului de trai în URSS” sunt doar câteva dintre titlurile selectate aleatoriu.

Astăzi râdem când citim despre articole de genul descrielii educaţiei elevului Pronin. Dacă nu ar fi fost tragic, ar putea fi comic: Iată ce a scris

(într-o lucrare la şcoală) elevul Tronin din clasa a X-a: „Curând voi absolvi şcoala. Ţara noastră are probleme mari de rezolvat. În faţa mea se deschid loate uşile, spre orice domeniu de activitate. Ar putea spune oare ceva asemănător tânărul absolvent al unei şcoli secundare din America, Anglia sau Franţa, dacă nu este fiul unui industriaş sau fabricant?" Copiii sau nepoţii lui Pronin, dacă iui s-or fi prăpădit prin vreun lagăr, visează şi azi să ajungă în; icele instituţii de învăţământ, cu mare recunoaştere internaţională. Uşor de remarcat, topica frazei trădează rezultatele cooperativei de produs jurnalişti.

Ideologia prelucrată de tovarăşii români ai „Tătucului" şi alin şi adaptată locului a deschis puşcăriile pentru toţi cei (are nu erau de acord cu politica lor scelerată. S-a încercat extirparea conştiinţei fiecărui individ. Fenomenul Piteşti, (>rganizat de discipolii dâmboviţeni, probabil cel mai dezumanizant experiment de distrugere umană, în care tinerii „reeducaţi" prin tortură erau forţaţi să-şi denunţe fraţii, părinţii, surorile şi să devină din victime agresori, a portretizat exemplar fizionomia atrocităţii. În comunism, demnitatea individuală a fost distrusă total. Nu mai existau principii sociale, ci doar clase sociale, distribuiri cazone şi nu asocieri libere. Practic, liberul arbitru a fost decapitat. Când oamenii normali ai Europei trăiau, cei din est vieţuiau precum anelidele, târându-se. Atacul psihologic a reuşit. Pacienţii au i Amas în viaţă, extirpându-li-se însă conştiinţa.

La Moscova, Alexandr Soljeniţân, denunţătorul gulagului bolşevic, a avut funeralii naţionale, însuşi „ţarul Putin" închinându-i-se la catafalc. În România, ţară tristă în care tragicul cade în comic grotesc, comemorarea de la Ateneu a lui Virgil Ierunca, autorul cărţii Fenomenul Piteşti, şi a Monicăi Lovinescu nu şi-a găsit loc în jurnalele de ştiri ale unei televiziuni specializate, pentru că tinerii de la desk nu ştiau cine sunt cei doi.

Politrucii au creat identităţi şi profesii noi. Au golit penitenciarele de tâlhari şi hoţi, pentru un asalt împotriva normalităţii. I-au făcut procurori, magistraţi, în tribunalele zise ale poporului. Au promovat analfabeţi pe scena politică, instaurând teroarea pe aproape jumătate de glob. Cele mai barbare şi mai retrograde făpturi au devenit noii inchizitori, în calitate de apărători ai „nobilelor idealuri", care, atât de valoroase fiind, au trebuit să fie protejate de miliţiile regimului. Totul s-a transformat într-un lagăr de exterminare. Printr-o regie a falsului, ideologia minciunii a jucat cel mai criminal act din istorie, care a durat mai bine de jumătate de secol, sub protipendada proletariatului, protejată de Komintern, fiind cultivate cele

mai vicioase trăiri, cele mai abjecte comportamente. Cele mai hidoase personalități erau săltate la tribună. Cotropitorii erau straşnic păziți de fortărețe. De teama asaltului realității, capetele de cretă ale miliției regimului interziceau circulația cetățenilor prin teritoriul închis. Oamenii de rând nu puteau trece pe străzile pe care locuia protipendada comunistă. Mişcarea în perimetru era măsurată. Sicofanții raportau depăşiri de plan. Națiunile, devenite populații, stăteau la cozi pentru a-şi primi rația. Una dintre directivele Kominternului era de a se crea în mod deliberat lipsuri şi nevoi zilnice pentru ca, muncitorimea, „clasa conducătoare a societății", să nu aibă timp de gândire şi de organizare socială.

În Timişoara „Epocii de Aur", o nemțoaică venită pentru prima oară într-o țară socialistă, văzând mai multe cozi la alimente întreabă: „Wfas ist das?" I se spune că într-un loc „se dă" ulei, într-altul carne, undeva hârtie igienică etc. La care, străina reacționează ca orice om venit dintr-o lume normală: „Atunci, prefer să cumpăr, nu să mi se dea."

În vremurile comunismului „triumfător", cuvântul era zidit şi Partidul era deasupra. Peste Adevăr, ținut sub lespezi de piatră, tropăia bocancul Biroului Politic. Cinstea, un burghezo-moşierism, era ieşită din uz. Golul era plin, iar plinul era Kol. Doar Nimicul era acoperit cu flamuri ce fluturau în vânt, „zălog de legământ". Pe străzi defilau Binele, Prosperitatea, Visul de Aur, toate în care alegorice, aranjate triumfător, acompaniate de imnul proletarilor. „Hai la lupta cea mare/Rob cu rob să ne unim/Internaționala prin noi s-o făurim." Mulțimea cânta cu entuziasm moderat. Lumea, plictisită, scanda la comandă numele Partidului, cu voce stinsă. Iar atunci, activiştii-agitatori îşi intrau în rol. Gurişti zeloşi – patefoane conectate la aparatul de propagandă – erau evidențiați şi premiați a doua zi, puşi la panoul de onoare, loc de mare cinste pentru cei care se înscriau, voit sau nu, în întrecerea socialistă, o urmărire fără finiş, în care „câştigătorul" nu lua nimic. În zelul lor, regizorii spectacolelor de prostit lumea nu aveau limite. Doar că de la marşurile ce se desfăşurau periodic lipseau Adevărul, Cinstea şi Dreptatea, ținute sub supraveghere în ziua de Mare Sărbătoare, nu care cumva să scape libere pe străzi. Aşa, defilarea oamenilor muncii era sigură de reuşită, dar, mai ales, ținută sub control.

Cel mai crunt spectacol s-a jucat, mai bine de jumătate de secol, cu publicul înlănțuit şi cu căluş în gură. Nesupuşii au fost trimişi în lagăre de exterminare. Apogeul imposturii a fost atins în comunism, unde totul s-a jucat precum o farsă, dar cu milioane de victime. Un teatru criminal, în care

vinovații şi-au abandonat rolurile chiar în momentul în care se lăsa cortina, ca apoi nimeni să nu fie condamnat. Nici regizorul de conjunctură? Doar Ceauşescu, Honneker, Jivkov au achitat nota de plată. Restul conjuraților i-au părăsit şi compun azi topurile îmbogățiților din Europa de Est. Ironie a realpolitik-ului.

Neavând o legitimitate printre români, comunismul a încercat prin recurs la istorie să-şi confecționeze identitatea. Şi legitimitatea. S-a folosit de naționalismul triumfalist, a arborat simbolurile patriotice pe catarge, a încercat prin propagandă să impună o ideologie străină poporului român. Şi să inducă permanent ideea pericolului extern.

În interbelicul românesc, liberalul Mârzescu promovase o lege de interzicere a celulelor bolşevice, înaintea celebrei greve a muncitorilor de la Ford. Dacă nu ar fi existat cel de-al Doilea Război Mondial, numele activiştilor comunişti ar fi rămas în ierarhia puşcăriaşilor de speță joasă, necunoscuți de nimeni. Protejați de Komintern, au întors lumea şi valorile cu susu-n jos. Din condamnați au ajuns judecători. Când un fost deținut de drept comun judecă un om nevinovat, nu face decât să-i transfere propria culpabilitate, neconsumată. Cel căzut e întotdeauna mai slab decât cel stând în picioare? Bestia din om se exteriorizează când din vânat ajunge vânător. Dacă a reuşit comunismul ceva năucitor, a fost să convingă victima să-şi asume culpa inventată şi să acționeze în sensul resemnării în fața constrângerilor impuse. Dacă astfel de acțiuni sunt repetate, individul îşi pierde spiritul de conservare şi devine pasiv. Au fost dese cazurile în care un om şi-a asumat fapte inexistente, numai pentru a reduce disonanța dintre el şi călău. Daca mediul e ostil, chiar ajunge să creadă i a trebuie să-şi ispăşească vina. Inchiziția, în fapt, a fost mult mai moderată, fiind călăuzită de oarecare echitate – în accepțiunea epocii – şi de o minimă respectare a dreptului la apărare, preocupări inexistente în regimurile totalitare.

Nici o societate nu este reprezentată de suma personalilății indivizilor ce o compun. În comunism, identitatea fie (Aruia s-a pierdut rapid, creându-se premisele apariției omului duplicitar, care mințea, fura, înşela. Astfel s-a croit pe spinarea românilor cel mai monstruos, cel mai oribil, cel mai degradant experiment uman: „Omul Nou”, parodiind „omul i el nou” al Sf. Pavel. Un astfel de humanoid, minuțios proiectat de cohortele de ideologi, gol de principii, fără credință, uşor de manipulat, obişnuit să nu gândească, cu creierul spălat, o bestie umană, gata să-şi toarne, sau chiar să-şi ucidă aproapele, dacă interesul de partid o cere, s-a format în anii i erorii. Şi a

supraviețuit mult, foarte mult până şi în posteomunism. Un astfel de individ e uşor de recunoscut azi. E plin de frustrări, limitat intelectual, cinic şi arțăgos. Vorbeşte mult şi fără rost. E un agramat sadea. Turuie zi-lumină cât de bună era uzina pentru că de acolo „mai rotunjeai leafa". Are o ciudă viscerală pe patronul „care este". Are țâfnă şi doreşte pedepsirea sau dispariția celui care nu-i ca el.

Din respect şi iubire pentru oameni, ura, cel mai nimicitor sentiment rămas după retragerea comuniştilor şi schimbarea lor la față, trebuie explicată. Şi tratată. Astăzi oamenii îşi fac timp mai mult pentru a-şi urî aproapele, decât pentru a fi mai buni. Unul îi poartă pică celuilalt pentru că e mai avut, pentru că arată mai bine, că are mai mult succes în viață. Aceasta e ura primară. Dar când ideologia hrăneşte discordia, atunci rădăcinile răului trebuie explicate. Când cineva ți-a nimicit familia, ți-a luat proprietățile, s-a băgat ca viermii în mărul copt şi cu bocancii în sufletul şi în viața ta, iar urmaşii lui se lăfăie în casele bunicilor tăi, nu îți vine să urli? Dacă mai mulți au suferit aceleaşi traume, oprelişti şi pierderi nu putem vorbi, oare, despre genocid? Ura ideologică este acea stare impusă de o dogmă sau de vreun lider paranoic, care, isterizând masele, duce la violență oarbă, printr-o depăşire progresivă a limitelor şi a regulilor, în folosul celui care a declanşat-o. Înregimentații nu stau să judece, iau totul gata rumegat. E mai simplu. Îi scuteşte de efortul epuizant de a gândi. Uitați-vă pe stadioane. E destul ca unul să strige „la luptă" şi suporterii acționează la comandă. În cazul unei astfel de situații, individul îşi pierde identitatea, fenomenul de contagiune ducând la un delir emoțional, în care apare furia de grup. Gustave le Bon descria clar, la începutul secolului al XIX-lea, ce înseamnă o „mulțime psihologică". Furia maselor surescitate nu mai poate fi controlată, odată ce instinctele au fost dezlănțuite. Aceeaşi mulțime poate deveni eroică în slujba unui ideal, sau lascivă, uşor de manipulat, săracă cu duhul.

În Miorița, baciul ungurean şi cu cel vrâncean s-au înțeles să-l omoare pe cel moldovean, pentru că era mai „ortoman". Adică era mai avut, fiindcă fusese, probabil, mai harnic sau mai priceput sau mai inteligent decât ei. De aceea oile lui

—„/a erau „mândre şi cornute". Au preferat să distrugă modelul, nicidecum să-l ia drept exemplu.

Copilăria mea a fost marcată de jocul ingenuu de-a brigadierul ce călărea chiaburul, adică pe străbunica mea, proprietar deposedat de pământuri,

„paorele” înstrăinat şi obligat să trăiască din amintiri. Maica nu era Pegas, eu nicidecum Zeus, chiar dacă mă slujea cu abnegație. Pegas avea sfl fie prima mea bicicletă, pentru că am refuzat să urc pe lohanul bunicilor, care suna şi arăta ca dracu'. Acum zace răpusă, cu şaua ruptă, pe undeva prin beciurile casei părinleşti, pe când calul meu o fi pe undeva, prin vreo constelație, iot cu gândul la pământ.

Regimul comunist i-a luat Iu' Maica averile. Din obidă, îşi vărsa năduful şi disperarea în farsa copilărească, avându-mă pe mine drept protagonist. Era „de batjocură” să fii i hiabur, apelativ acordat de către ideologii proletcultişti. Iii tăi meu a intrat prin anii '50 la Facultatea de Medicină – t um se zicea atunci – „fără loc”, adică nu a fost admis pentru că nu avea origine sănătoasă. Era fiu de preot şi de (biabur. Sentința regimului 1-a urmărit mult timp. Dar să vedeți ce învățau prin acei ani la şcoală ceilalți tineri: „Chiaburimea – care reprezintă burghezia satelor – pent ru că foloseşte munca salariată, a încercat să tragă foloase de pe urma exproprierii moşiilor (date de Regele Ferdinand, n.a.) şi să intre ea în posesia pământului, pentru a exploata ea în continuare țărănimea săracă şi mijlocaşă. Din inițiativa Partidului Comunist, guvernul a luat măsuri prin care a obligat pe chiaburi să dea înapoi țăranilor muncitori pământurile pe care le-au smuls acestora, profitând de anii de secetă, şi prin care a fost îngrădită jefuirea şi exploatarea țărănimii muncitoare de către chiaburi.” Dacă aş fi avut la şcoală un astfel de text (noroc că Roller a fost exclus din bibliografie pe vremea mea) aş fi avut o gravă problema de identitate. Una ştiam de acasă şi alta mi s-ar fi predat. Ce puteam să fac eu, elev fiind? Ca unul care cunoşteam respectul pe care-1 acorda străbunica mea angajaților săi, ar fi trebuit să învăț contrariul. Dar, pentru a nu rămâne corigent la istorie, ar fi trebuit să scriu la teză: „Chiaburimea a rămas ultima clasă exploatatoare din lumea satelor noastre. Muncitorii agricoli, țăranii săraci şi cei mijlocaşi sunt exploatați direct şi indirect de către chiaburime. Partidul şi guvernul duc o politică consecventă de îngrădire a elementelor capitaliste.” Şi familia mea a rămas fără pământ. Trecând prin scrierile rolleriene, am găsit – printre altele – şi instigări la ură: „. Clasa muncitoare şi țărănimea mijlocaşă trebuie să îndrepte tot focul luptei pentru îngrădirea şi eliminarea treptată a chiaburilor.” De abia acum îmi dau seama de ce a ars într-o noapte şura străbunicii care, de nevoie, a donat ulterior unor slugi o parte dintre terenuri, de frica deportării în Bărăgan. Acum, nepoții lor au revendicat şi obținut terenurile donate conjunctural, devenind proprietari cu

acte în regulă. Fiind membri în comisia de fond funciar, obstrucționează reconstituirea dosarului, zicându-i disprețuitor tatălui meu: „Nu te mai saturi, doctore?!” „Omul Nou” e omniprezent, chiar şi după aproape două decenii de la schimbarea regimului.

În Revoluția română nu s-au tăiat capete, precum în Revoluția franceză. Mulțimea sătulă de „binefacerile” sistemului a spus „destul”, cu vehemență, şi le-a întors lor „masa în cap”. Nimeni nu şi-a imaginat că „teroriştii care trăgeau din toate direcțiile” nu erau decât actori într-o piesa pregătită pentru salvarea criptocomuniştilor care şi-au luat, din interes sau oportunitate, o „față umană”. Astăzi, ironie a sorții, cei care au făcut revoluția muncesc pe plantațiile foştilor securişti sau ale membrilor cabinetelor de partid. Poate că nimeni nu-i urăşte, dar cu siguranță îi disprețuieşte. Sau i-a uitat, ceea ce e mai grav. Şi asta nu pentru trecutul lor, că doar memoria colectivă e scurtă, nu-i aşa? Pentru ochii lor înveninați, mentalitatea lor de argați „ajunşi” şi disprețul față de cei din jur. Ce mai ştie azi despre terorişti un puşti de 18 ani?

S-au dus vremurile, atât de savuros povestite de Frédéric Damé, când slugile boierilor din Bucureştii de altădată mureau de supărare după dispariția stăpânilor lor. Nu mai avea cine să le aibă de grijă! Marele industriaş din epoca interbelică, Nicolae Malaxa, a construit apartamente şi cantine pentru muncitorii săi, nu doar din caritate, ci din pragmat ism. Lucrătorii care nu făceau naveta şi aveau o masă caldă la prânz erau mai performanți. A gândit pragmatic şi a fost perceput ca un părinte. După industriaşii de azi, cu şcoala de Băneasa, n-ar plânge nimeni.

Sectarismul dogmatic a creat personaje dintre cele mai ciudate: directori de întreprinderi care primeau diplome de inginer şi după aceea făceau liceul, maiştri cu patru clase, rectori, chemați din rândurile clasei muncitoare, propagandişti zeloşi veniți de la coada vacii, brigadieri în poziții de comandă, academicieni fără opere. Asta a fost esența dură a unui regim ce a trimis sute de mii de intelectuali în puşcării pentru delictul de a gândi altfel. Calfele nu semănau deloc cu Hiram Abiff, păstrătorul tainelor din Templul lui Solomon. Oricum nu au zidit nimic.

Unii şi-au renegat părinții, alții credința, doar pentru a fi în consens cu vremea. Ana Pauker, născută Hanna Rabinsohn, a fost o activistă de frunte a Partidului Comunist Român, viceprim-ministru şi ministru de Externe al României, calitate în care a agreat cedarea Insulei Şerpilor Uniunii Sovietice. S-a născut într-o familie de evrei ortodocşi săraci. Bunicul ei a

fost rabin. A predat ebraica 1a şcoala primară evreiască din Bucureşti. În timp ce fratele ei mai mic, Zalman, a devenit sionist, din 1915 ea s-a orientat spre socialism. A devenit un mare duşman al sionismului şi al autodeterminării evreilor şi a promovat o politică ce a călcat în picioare drepturile fundamentale ale tuturor cetățenilor. Ana Pauker, femeia care a băgat alături de Dej „spaima în burgheji", rămâne un model al oportunistului, ucis de o altă oportunitate. Nemaifiind utilă regimului, a fost trimisă la moarte.

Unul dintre cameleonii de frunte din politica românească, Gheorghe Gheorghiu Dej, şi-a trădat camarazii de câte ori a avut ocazia. A devenit antisemit din veleitarism. S-a folosit de oameni, după care i-a sacrificat. În 1954, hotăra de fațadă eliberarea a numeroşi prizonieri politici, în timp ce Securitatea organiza un nou val de arestări printre oponenții regimului, iar în partid – noi epurări. A înființat combinate siderurgice, pe când directiva Moscovei era ca România să rămână o țară „eminamente agrară". I-a oferit protecție lui Imre Nagy, pentru a-1 preda, tot el, regimului de ocupație de la Budapesta. A convins Kremlinul de loialitatea sa şi a reuşit sa obțină retragerea trupelor Armatei Roşii, după care a încurajat acțiunile antisovietice. A fost un patriot sau un mare impostor? Merita Canalul Dunăre-Marea Neagră atâica sacrificii umane?

Nicolae Ceauşescu, piticul rhârhâit, a adunat tot ce a fost mai perfid, mai antiuman şi mai criminal de la predecesorii sAi. Şi-a pregătit meticulos dictatura personală, înlăturând loți colaboratorii care ar fi putut să-i amenințe poziția. Ca (ost ucenic într-un atelier de reparat pantofi, îşi ura profesia pe meseriaşi, în general. Şi-a trădat toți aliații şi a guvernat prin instaurarea terorii şi a fricii. A fost antisovietic şi naționalist din oportunism. De fapt, a urmărit doar să-şi conserve puterea. Consoarta sa, cu puțină carte, a devenit academii ian, având complicitatea servilă a membrilor înaltei instituții.

Cum a fost posibil ca astfel de fizionomii hidoase să compună panoplia de lideri timp de jumătate de veac, peste un popor atât de inteligent, dar abulic? Românii au preferat să clevetească, să spună bancuri, să se afle în treabă, dar nu V-au sacrificat niciodată conducătorii. Tot ei, de la cronicar încoace, obişnuiesc să spună că „bietul omul e sub vremi". Dar dima reuşit comunismul să-şi impună atât de rapid puterea? „încercați să fiți liberi!" – îndemna Emil Cioran, prin anii instaurării bolşevismului, radiografiind sufletul românesc. „Veți muri de foame. Societatea nu vă tolerează decât

dacă sunteți, rând pe rând, servili şi despotici, este o închisoare Iară paznici – dar din care dacă evadezi, pieri.”

Experimentul – „capac de sicriu” – numit zeflemitor „Epoca de Aur”, rămâne dulapul cu molii din egoul oricărui român, închis, traumatizant şi perfid canonizat prin cultul muncii în zadar. Acțiunea de tembelizare generală a pornit prin anii '70, după modelul coreean al scoaterii aplaudacilor în uniforme pe străzi. Au fost distruse biserici, case boiereşti. Orice mărturie a normalității era spulberată sub şenilele partidului conducător. Prin megafoane se aclamau binele şi prosperitatea, iar în casele românilor era frig, foamete şi frică. Cei trei „f” intraseră sub pielea „Omului Nou” care creştea, vorba slovelor „înălțătoare”, odată cu țara. Se construiau fabrici şi uzine, cooperativele agricole raportau depăşiri de plan, cincinalul cădea în genunchi la trei ani şi jumătate, blocurile – cutii de chibrituri – mâncau ultimele răsaduri din grădina civilizației şi „Omul Nou” îşi cânta fericirea: „Macarale/Râd în soare argintii, macarale/În zori de zi/Suie agale/Pe albastrele cărări, macarale/Suie în zări”. Poporului i se propovăduia fericirea. Oamenii stăteau la cozi şi nimeni nu vocifera. Ba mai mult, vederea unei cozi devenise motiv de bucurie. Însemna că „se dă ceva”. Arhitectul meu, celebrul restaurator de relicve scăpate după prăpăd, Dan Lăcătuş, mi-a povestit cum o dată s-a aşezat în fața unei Alimentare să se lege la şireturi. Cineva a întrebat ce se dă? Nu a primit nici un răspuns, aşa că cetățeanul s-a aşezat cuminte în spatele său. După câteva clipe, vreo zece erau deja pregătiți de un nou meci cu celebrii adidaşi – copitele de porc.

În „Epoca de Aur”, normalitatea nu a trecut niciodată examenul cu viața. Era permanent urmărită şi violată de căpitanul Să-mi bag basca. Copilul său, Bunul-Simț, rămânea mereu corigent, pentru că tovarăşa educatoare cerea norme, nu principii. Cinstea, un burghezo-moşierism, era pusă mereu la colț. Sătulă de atâtea ultraje, a suferit, s-a închis în sine, până într-o zi când a fost găsită spânzurată-n cui. „Orcanele” au împachetat-o rapid într-un sac negru şi au dus-o la groapa comună. Mult timp, nu s-a mai auzit nimic despre lirava făptură. Doar amintirea numelui ei te costau, pe tine ca ființă gânditoare, extemporale lungi la Securitate. Şi, într-un astfel de cerc închis, doar fărădelegea înzestrată cu i upeu şi bocancul fără şireturi domneau suveran peste un cor de anonimi. Nimicul triumfa în care alegorice. Eroul muncii socialiste zâmbea mândru din careul cu seceri şi ciocane, numit bombastic „panou de onoare”. La palatul Cârmaciului,

umbrele îşi făceau rondul de dimineață, prânz şi seară. Omul nu mai trăia, doar exista, precum o făptură al cărei unic scop în viață era supraviețuirea. Acesta era tabloul cotidian al „Epocii de Aur”.

„Țineți steagurile sus!”, „Strigați, mai tare!”, „Haideți să fim primii!” astea erau îndemnurile tovarăşei secretar de la labrica de mănuşi, unde zice-se că munceam, prin anii 'H7-88, după ce am picat la Medicină. Ne scoseseră la defilare cu prilejul venirii lui Ceauşescu la Timişoara. Mă fnceam că plouă. Completam într-un colț buletine de Pronosport şi vorbeam despre aranjamentele din fotbal. A venit ca o furtună spre mine şi a căzut ca un trăsnet peste umerii mei cu un tablou al Tovarăşului în brațe. N-am vrut să pun mâna pe el. Am şoptit în barbă: „Să-1 care cei care vă bagă apa minerală în portbagaj.” Amenințări cu sancțiuni, cu IA ieri din leafă şi cu retrogradarea din funcții. Îmi luau boii de la bicicletă, pentru că mai jos nu puteam ajunge. Cu greu am scăpat cu băieții la o bere. Tovarăşa Boiboreanu, fosta propagandistă şi zeloasă a partidului, a ajuns, după revoluție, director. Nu s-a mulțumit doar cu atât. A privatizat întreprinderea, patron ajungând tot ea. Evident că a dus-o Ia faliment. Ce nu a înțeles ea e că şirul competențelor nu-i echivalent cu numărul steagurilor scoase la defilare.

Comunismul a dus la paroxism arta dedublării. Cetățenii nu trebuiau să spună ceea ce gândesc, ci să disimuleze, emițând pseudojudecăți. În fiecare individ – se ştie din psihologie – zace o fire duală, instinctuală şi rațională, deopotrivă. Se zice că monstrul din fiecare poate fi îmblânzit. Astăzi mai trăieşte, precum starostele său politic: „Ancorat în realitate şi raportat la sinergia faptelor, (.) nu eludează meandrele concretului.”, tovarăşul de tip „dop”, o creatură cu identitate mascată. Ce erau aceste „dopuri”? Personaje care trebuiau să se substituie înalților tovarăşi la congresele PCR, veniți din provincie şi care plecau la cumpărături sau să-şi vadă de vreo amantă, dacă nu de ceva afaceri pe la Uzinexport. Aceşti anonimi aveau rolurile distribuite pe căprării, pentru a umple locurile din Sala Palatului. „ A”-urile erau instruite şi pregătite pentru primele rânduri, „B”-urile pentru cei din spatele sălii, iar „C”-urile ca rezervă. Cei din urmă erau duplicate de baştani, uneori mai multe zile. Totul, într-o regie perfectă ca nu cumva „Tovarăşul” să vadă spații goale. Oamenii vorbesc şi azi cu plăcere de fericirea de-a fi mic printre cei mari. Adică printre mahării regimului, nu printre muritori. Monstrul se pare că nu poate fi decapitat oricum şi oricând. Cum să fi avut calitatea de „dop” şi să vorbeşti azi cu nostalgie despre

vremurile când „înălțimile” lor îți transferau, preț de un ceas sau două, identitatea? Încă să fii marcat de mândria de a fi fost sosia vreunui politruc? Se spune că subconştientul trădează stări, dar conştientul controlează atitudinile şi astfel egoul este protejat. Dar pentru asta era şi este nevoie de o societate căreia să-i pese de ființă, acea parte spirituală, „Sein” a lui Heidegger, ce se dezvăluie, ilar rămâne în acelaşi timp retrasă în sine.

După aproape un secol de la apariția comunismului, pulem face o serie de evaluări. Cine a mințit şi cine a avut ilreptate. Cei care au gândit falimentul capitalismului sau cei care au distrus comunismul din interior? A fost Friedrich Endels un impostor deoarece a trădat pentru o anumită vreme condiția sa burgheză, pentru ca apoi să se întoarcă la firma latălui său fiindcă principiile nu-i țineau de foame? Nu s-a dezis de dogma comunistă, dar nici nu a rezistat experimentului.

„Revoluția spre care tinde socialismul modern înseamnă, pe scurt, victoria proletariatului asupra burgheziei şi reorganizarea societății pe calea lichidării tuturor deosebirilor de clasă”, prorocea Friedrich Engels. Ce e şampania? Se îni reba românul în timpul comunismului. Băutura pe care o hea poporul prin reprezentanți. Biruința s-a văzut în momentele de colaps ale experimentului produs de ideologia scrisă cu două veacuri în urmă. „Mărețele realizări” au culminat cu revoluții sângeroase. Nu doar la noi comuniştii au venit la putere prin crimă şi au plecat ucigând. Dar, doar la noi continuă şi azi să spună că ideile au fost bune, doar instrumentarul a fost prost. Operația a reuşit, pacientul a murit, cam aşa se spune prin popor.

Comunismul s-a prăbuşit din cauza propriei neputințe. Falimentul economic al sistemului centralist s-a produs şi din cauza lipsei de viziune a conducătorilor. Nu mai încăpeau în aceeaşi teacă şi tuşea şi junghiul, şi gloria şi neputința, şi piciorul şi proteza. Când s-a clătinat colosul de la Moscova, semnalul a fost dat de cei mai curajoşi din estul Europei. Prin efectul de domino, cancelariile terorii s-au prăbuşit una după alta.

Dar pentru români, bucuria nu a durat decât câteva zile. Impostorii şi-au luat alte măşti, fideli principiului: „la vremuri noi, tot noi!”

Minciuni oficiale şi eroi cunoscuți.

După cel de-al Doilea Război Mondial, România a ieşit învinsă, pierzând prin neprezentare la blatul anglo-amerii ano-sovietic de la Yalta, unde Churchill a jucat farsa şervețelului. Convenția de armistițiu, din 12 septembrie 1944, siabilea obligațiile economice, politice şi militare ale României. Documentul a fost semnat, din partea țării noastre i Ic către

Lucreţiu Pătrăşcanu, de generalul adjutant Dumitru l) ămăceanu, Barbu Ştirbey şi Gh. Pop, iar din partea Aliaţilor, de mareşalul Rodion Malinovski. Douăzeci de articole, un protocol şi şase anexe, numai cu datorii şi obligaţii. Tratată ca o ţară inamică, România trebuia să întreţină armata sovietică de ocupaţie, ceea ce a însemnat un efort linanciar de două miliarde de dolari americani. Timp de şase ani, poporul român, sărăcit de un război pe care nu 1-a dorit, a plătit despăgubiri de război cifrate Ia 300 de milioane de dolari în mărfuri, cereale, produse petroliere, maşini, vase maritime şi fluviale. Şi dolarul era atunci de vreo zece ori mai puternic decât azi. Marele patriot român Constantin Vişoianu m-a primit acum câţiva ani în locuinţa sa modestă din Washington, pe vremea bursei mele americane. Avea 91 de ani când l-am cunoscut. Era ultimul martor al aşa-ziselor negocieri de la Moscova. Cu o tristeţe demnă şi cu o emoţie vie, mi-a relatat: „încă din aprilie 1944 mi-am dat seama că România va fi ocupată de Armata Roşie. Fiindcă totul s-a schimbat după trecerea Nistrului, acolo unde nu aveam ce căuta, din moment ce recuperasem Basarabia şi Bucovina de Nord, samavolnic furate prin neruşinatul Pact Ribbentrop-Molotov. Opoziţia formată de partidele tradiţionale a continuat să fie aproape de Comandamentul Britanic din Orientul Mijlociu, încă din vara anului 1941. La începutul lui '42, Maniu le comunica anglo-americanilor că este dispus să treacă ţara de partea lor, pretinzând o serie de condiţii clare: recunoaşterea independenţei statului român, garantarea frontierelor de dinainte de 1940, cum prevedea Charta Atlanticului. Dar, încă de atunci, englezii, care au încercat să asocieze Kremlinul la aceste discuţii, au făcut un pas înapoi spre cedarea definitivă către sovietici a unui aliat de tradiţie. În ciuda condiţiilor diplomatice neprielnice, partidele tradiţionale au păstrat contactul cu aliaţii, chiar şi după eşecul tratativelor de la Ankara, din septembrie 1943-martie 1944, când românii au declarat că acceptă capitularea doar în faţa anglo-americanilor. În martie 1944, a fost trimis la Cairo Barbu Ştirbey, pe care l-am urmat fără îngăduinţa lui AntoA.

Nescu. Îmi amintesc cu amărăciune cum le arătau englezii toate scrisorile diplomatice ruşilor. Prin Alexandru Creţianu, ambasadorul nostru la Ankara, am încercat să-i comunic acest fapt lui Maniu. Sovieticii cunoşteau totul.

După întoarcerea armelor, noul guvern român a primit de la Novikov, ambasadorul sovietic de la Cairo, confirmarea condiţiilor de armistiţiu oferite în aprilie. Dar Armata Roşie a ocupat Bucureştiul când naziştii erau deja alungaţi. Atunci a fost începutul calvarului. Imediat după ocuparea

Bucureştiului de către Armata Roşie, am plecat la Moscova împreună cu Barbu Ştirbey, Lucreţiu Pătrăşcanu, Gheorghe Pop, I) ămănceanu şi nu am fost primiţi la Molotov decât după ce Armata Roşie şi-a impus controlul asupra întregii ţări. În condiţiile unui total dezinteres anglo-american, sovieticii $i-au retras promisiunile anterioare şi ne-au impus condiţii inacceptabile. Atunci, eu personal am insistat pentru includerea a patru articole în textul armistiţiului: 1. Condiţia ca, după încheierea operaţiunilor militare, trupele sovietice să se retragă. 2. Recunoaşterea României cu statut cobeligerant. J. Cedarea prizonierilor de război. 4. Reparaţii în urma dist rugerilor. Referitor la primul articol, Molotov zicea că nu e nevoie de includerea unui asemenea acord, pentru că el este de ia sine înţeles! Atunci, ambasadorul american, Averell I larriman, a intervenit pentru prima oară rugându-ne să nu insistăm. Într-o discuţie particulară pe care am avut-o cu el, I larriman mi-a spus că şi ei au trupe în Franţa şi francezii nu Ic-au cerut un asemenea acord. Tot în particular, i-am spus: 1) a, dar voi nu sunteţi sovieticii."

Dar iată ce au învăţat românii la şcoală, despre datoriile de război către URSS şi jefuirea ţării lor după 1945, între două ore de dirigenţie patriotică, un exerciţiu de Gheba şi altul de Olivotto, conform manualului de istorie ale acelor vremi: „Despăgubirile pe care le-a prevăzut armistiţiul pentru distrugerile pricinuite de armata lui Antonescu pe teritoriul sovietic au fost minime. În fixarea acestor sume, URSS a fost extrem de generoasă, cu toate că ea a suportat tot greul războiului şi a suferit pagube enorme."

După ce comuniştii autohtoni, fideli Moscovei, au reuşit să instaureze primul guvern stalinist, în 1945, înlăturarea regelui figura printre primele cinci puncte ale planului pe trei ani privind „Comunizarea României", plan prezentat în secret a doua zi de la instaurarea în forţă a guvernului Groza. Manifestarea de simpatie din seara zilei de 8 noiembrie 1946, când întreaga populaţie s-a grupat în jurul regelui Mihai, cel care refuza să semneze decretele guvernului ilicit şi nereprezentativ, impus cu forţa, i-a scos din sărite pe comunişti. Au făcut orice diversiune posibilă pentru a-1 izola pe Suveran – singurul conducător uns cu mirul sfânt – legat de Dumnezeu şi de poporul său. Situaţia internaţională le era favorabilă. În ianuarie 1946, guvernul Groza a fost recunoscut de cancelariile occidentale, falsificarea grosolană a alegerilor din noiembrie 1946 fiind trecută cu vederea la semnarea Tratatului de Pace de la Paris din februarie 1947. Înlăturarea regelui era doar o chestiune de timp. La alegerile din toamna anului 1946,

şapte din zece români au votat „ochiul”, simbolul electoral al PNȚ, partid condus de Iuliu Maniu. Dar rezultatele au fost inversate. Cum românul cade mereu în ironie, un cântec de jale al acelor vremuri suna cam aşa: „Frunză verde de cicoare, votai ochi şi ieşi soare!” Dar să vedem ce învățau la şcoală tinerii, în perioada comunistă. În acelaşi manual rollerian, sub titlul „Victorie PDG în alegerile din 19 noiembrie 1946”, scria: „Blocul partidelor democrate, în fruntea căruia stătea PCR, a ieşit victorios cu 385 de mandate din 414. PNȚ, prezidat de Maniu, precum şi PNL, prezidat de Brătianu, au fost complet înfrânte; printre depulații aleşi, se găsea un număr important de muncitori din mine şi fabrici, de țărani muncitori şi intelectuali, între care savanți şi scriitori de seamă.” Ar fi trebuit, din respect pentru hârtie, să corectez greşelile de topică şi gramatică ale „academicianului” Roller. Nu am făcut-o, pentru a fi cât mai veridică argumentația mea privind cinismul şi impostura de care a dat dovadă sistemul gregarității, în care firescul era pus la zid de către Mitomanie, Fățărnicie, Dedublare şi lista ar putea continua, dar ar necesita prea multe rânduri.

Regele era ultimul obstacol. Decizia monarhului de a se reîntoarce în țară de la nunta Principesei Elisabeta a Marii Britanii cu ducele de Edinburgh şi anunțul că se va căsători cu Principesa Ana de Bourbon-Parma, precum şi dorința ocupanților de a evita tradiționalul mesaj de Anul Nou, au făcut ca evenimentele să se precipite. În după-amiaza zilei de 30 decembrie 1947, Palatul Elisabeta a fost încercuit de Divizia „Tudor Vladimirescu” formată în URSS. Comunicațiile cu exteriorul fuseseră deja întrerupte. Şantajat cu uciderea a peste o mie de tineri, în caz de refuz, regele a fost nevoit să semneze actul abdicării scris de dinainte. Constituționaliştii spun şi azi că este ilegal. „În viața statului român s-au produs în ultimii ani adânci prefaceri politice, economice şi sociale care au creat noi raporturi între principalii (actori ai vieții de stat. Aceste raporturi nu mai corespund astăzi condițiunilor stabilite de pactul fundamental, Constituția țării, ele cerând o grabnică şi fundamentală schimbare”, scria documentul menționat. O impostură cât statuia lui Lenin. Deci valorile liberale, garantate de monarhia constituțională, erau principalii duşmani ai țării, şi nu guvernul impus de şenilele tancurilor sovietice. Legătura dintre popor şi Dumnezeu a fost suprimată. Românii au rătăcit, mai bine de jumătate de secol, în deşertul roşu. Mari oameni politici, intelectuali care s-au opus sovietizării, preoții cu dragoste de semeni, mari cărturari, poeți de seamă au fost decimați în

puşcăriile comuniste. Mulți nu s-au lăsat târâți în întuneric şi au preferat să ia calea munților. Toate calitățile umane: cinstea, buna-cuviință, dragostea de țară, iubirea de oameni, antonime ale imposturii, s-au ascuns în câteva ființe de mare forță spirituală. Când deznădejdea va fi mare, ne vom putea întoarce privirile spre luminoasele fețe al rezistenței anticomuniste româneşti. Oare câți dintre tinerii de astăzi cunosc eroismul unora care, la vârsta lor, pe la mijlocul secolului XX, au plecat, într-un gest de noblețe spirituală şi dragoste de țară, în vitregia pădurilor, înarmați doar cu entuziasm şi credință în Dumnezeu? Pe versantul nordic al Munților Făgăraş, acționau oamenii lui Ioan Gavrilă-Ogoranu, ştiind că brazii nu se frâng niciodată. Eroismul lor a biruit vicisitudinile vremii pentru a ajunge până la noi. Să ne mărturisească. Pe cel sudic, bărbații sub comanda colonelului Gheorghe Arsenescu şi a frații Torna şi Petre Arnăuțoiu au reuşit să se opună ani de zile unor forțe copleşitoare ca număr, realizând acțiuni incredibile de subminare a duşmanului. La Luncanii de Făget a acționat Leli Macu. Alături de cavalerii dreptății şi ai eliberării naționale, Elisabeta Rizea a fost simbolul rezistenței țăranului român în fața întunecatului Ev comunist. Câți mai ştiu astăzi că pentru a putea învinge un sătuc de munte, Nucşoara, trupelor de Securitate şi Miliție le-au trebuit zece ani şi mobilizarea celui mai mare număr Je luptători pe cap de locuitor din întreaga istorie a represiunii comuniste? La fel s-a întâmplat şi în Munții Banatului. Aceşti oamenii au trăit departe unii de alții, dar au simțit la (el. Câți mai cunosc martiriul unei țărănci care ne-a mări urisit că, în timpul zilelor de tortură din beciurile Securității, îşi făcea cruce cu limba în cerul gurii, pentru ca Dumnezeu să o ajute să nu spună nimic? „Trei zile dacă mai trăiesc, da' vreau să ştiu că s-o limpezit lumea", zicea bătrâna cu suflet uriaş. În altă țară, aceşti bravi oameni care nu doreau nici vile, nici palate, nici maşini scumpe, nici Coaste de Azur, ar fi intrat în legendă. Ce-i opreşte pe ierarhii bisericii ortodoxe să propună sanctificarea Elisabetei Rizea? Chiar, ce-i opreşte? A fost Ştefan cel Mare mai sfânt? Pe luptătorii din munți i-a ucis Securitatea, iar nepăsarea noastră i-a ucis a doua oară, confirmând acurateţea şi veridicitatea vorbelor lui Rădulescu-Motru spuse în sala Ateneului Român pe la 1910: „Românul, deşi se găseşte lângă munte, n-a fost tentat să-şi sape gândul în piatră. A preferat să-şi verse focul inimii stând ile vorbă cu lumea, trecătoare ca şi el." Munții Apuseni nu au însemne despre anii de luptă ai eroilor Maiorului Nicolae 1) abija. Munții Banatului nu au inscripții despre rezistența grupului Silviu Blănaru, sau

despre curajul preotului unit Martin Vernichescu, mare luptător pentru cauza românească, sau măcar simple cuvinte de recunoştinţă pentru curajul maiorului Uţă. În satul natal al tatălui meu, din Banat, prin anii '50 a fost înmormântat cu mare pompă un „erou” al luptei contra titoismului. N-a fost, în realitate, decât un sergent al miliţiei regimului, pe nume Antonie Jianu, căzut în luptele de agresiune contra partizanilor anticomunişti din munţi. Este îngropat lângă mormântul bunicilor mei. Pe crucea sa, cu litere de-o şchioapă, stă scris că a murit ca un erou pentru ţară. A fost împuşcat de doi studenţi care, la rândul lor, au căzut răpuşi de gloanţele adjunctului şefului de post. Oasele celor doi au fost scoase recent dintr-o groapă comună şi identificate. Unul era oltean şi altul moldovean.

Responsabili cu represiunea rezistenţei din munţi au fost Aurel Moiş şi Ambruş Koloman, şefi ai Securităţii regiunii Timiş-Torontal. La ordinul lor, au fost trimişi zeci de oameni la moarte. Într-una dintre investigaţiile mele, făcute la România liberă, prin anii '90, am descoperit sentinţele semnate de ei, prin care decideau executarea a şapte ţărani la marginea satului Apateu, pentru grava acuză de „uneltire şi de complot”. Aceştia organizaseră, de fapt, o manifestare de revoltă pentru că li se luaseră grânele din hambare. După aproape jumătate de secol, l-am identificat pe Aurel Moiş, într-un luxos apartament din centrul Bucureştiului. Am încercat să stau de vorbă cu el, să-i arăt copia documentului. Din uşă m-a privit sfidător: „Dacă nu eram eu, 'mneata nu te năşteai într-un Banat liber!” Şi-a recunoscut fapta „patriotică” pe care o făcuse, chipurile, în slujba românilor. Ba chiar părea mândru. Minciuna oficială a luptei contra duşmanului Tito, care dorea să ocupe Banatul, fără a exista nici o intenţie i cală de agresiune, era de fapt o acţiune subversivă de justilicare a crimelor împotriva opozanţilor regimului. Am înregistrat dialogul pe bandă magnetică. Ştiind că pentru i rimiterea în judecată a maiorului-criminal trebuiau probe, ni ajutorul Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici am sesizat Parchetul din Arad. O echipă de tineri procurori s-a pus pe i reabă. Ţăranii îşi mai aminteau locul gropilor comune. Am săpat alături de ei. Au fost descoperite cranii găurite de gloanţe. Niciodată dosarul nu s-a instrumentat. După ani, m-am întâlnit cu unul dintre tinerii magistraţi. Mi-a spus că ji-a pierdut serviciul. Acţiunea noastră de începere a procesului comunismului, având dovezi concrete, a eşuat. Vinovaţii au rămas cu libertatea, noi cu scrisul, iar ţăranii-eroi lAră dreptate.

În alte locuri din ţară, memoria unora, asemenea mie, reţine faptele fraţilor Nicolae şi Dumitru Fudulea, cărora li s-au mai alăturat Gogu Puiu şi

Nicolae Ciulacu. Munții Sucevei nu mai cunosc oameni ca şi Gavril Vatamaniuc şi căpitanul Muşat. Numele lor ar putea compune un arc de boltă al martiriului românesc. Un popor care îşi uită istoria e condamnat să o repete, cum bine zicea istoricul, şi el o victimă a urii ideologice.

Modele şi practici.

În mileniul trei, campionatele de parvenire nu se joacă la individual, ci la individual compus. Sportul e pe echipe. Toți ştiu că singuri ar fi nişte „neică Nimeni". Împreună sunt puternici. Au obsesia cârmei. Ei nu trag la vâsle. Nu spală picioarele nimănui. Disprețuiesc servitorii, probabil că prezența lor stânjenitoare, dar utilă, le aminteşte de trecutul pe care şi l-ar dori uitat.

Acolo unde corpul social nu are reguli şi ierarhii, alergarea după poziții e crosul şchiopilor, al cardiacilor sau al amatorilor, în care nu câştigă decât trişorii, indivizii care ştiu să profite de lipsa regulilor. Într-o lume guvernată de haos, unde lipsesc criteriile de performanță, laboratoarele de teste sunt închise pentru că instituțiile nu au reactivi, nici personal calificat pentru analize corecte. Onestitatea e un moft, o pedanterie a lumii apuse. Competiția nu are nimic din farmecul olimpismului, acțiune care aduna în arena antică ideea île perfecțiune a omului, întrecerea onestă şi onorul dat celui mai bun. Acum, sunt urcați pe podium şi încununați cu lauri mişeii şi impostorii. Când civilizația nu-şi compune setul de norme, libertatea nu poate urca pe tabla de joc pentru că are picioarele retezate. Dacă statul nu organizează viața comunii ății şi oamenii nu cred în ordinea dată de Dumnezeu, atunci se dă o bătălie injustă între puterea legitimă şi cea ilegitimă, între grupurile formale şi cele informale, între virtuoşi şi lichele, între mimi şi oratori. De-a lungul timpului, au existat domnii victorioase, cu regi care au ştiut măsura şi din echilibru şi-au construit modele de suveranitate, dar şi tiranii odioase cu dictatori care au trimis națiuni la pierzanie. Toți au rămas în memoria umanității.

Când şi unde nonvalorile, înşelătoria, prefăcătoria, minciuna, falsul domină societatea şi-şi instituie domnia? Oriunde şi oricând, dacă nu ar fi rigoarea normelor comunitare. Acolo unde nu există principii şi reguli morale, şarlatanii au loc de expansiune, invazie şi profit.

Istoria civilizației e plină de mistificări. Mari eroi au fost construiți din interesul unor elite, la un moment dat. Crizele au adus pe val figuri care au fascinat mulțimea. Gangsteri care au înfricoşat lumea au jucau rolul de mecena. Războinici ai lumii nu puteau să mânuiască armele, dar băteau apa cu vergile. Corăbieri de faimă nu ştiau să înoate. Clarvăzători de marcă nu

aveau minime cunoştinţe de astrologie, dar făceau astrograme. Răspopiţi propovăduiau credinţa pe care ei înşişi o încălcau.

Unii au făcut revoluţii religioase, după care au regretat. Lideri populişti, autoproclamaţi arhangheli ai dreptăţii, nu se dădeau în lături nici de la folosirea simbolurilor biblice, atunci când voiau să cucerească lumea. Orbi îşi transpuneau viziunile lor despre lume pe şevalet, iar repetenţi la matematică născoceau formule celebre de calcul. Afoni creau curente muzicale. Rapsozi preluau sound-urile umanităţii şi le puneau pe tarabă, în hituri revoluţionare. Miniaturişti obscuri ajungeau maeştri la padişahi pentru că ştiau să copieze stilurile celor dispăruţi. „Mari inventatori" au ajuns să scrie istoria ştiinţei doar pentru că au fost mai iuţi de mână. Credincioşi se lepădau de credinţă pentru ca mai apoi să se căiască. De la facerea lumii până aproape de modernism nu au existat norme care să protejeze dreptul de autor. Toţi pot fi consideraţi impostori?

Pentru a face o analiză corectă, nu sunt importante doar contextul şi epoca, ci şi modul în care indivizii au schimbat lumea. Care au fost metodele? Ce stil au folosit? Ce instrumente? Cine i-a promovat? Există vreun element de originalitate în opera lor? Au adus prin şmecherie sau impostură ceva bun pentru umanitate? Câştigul e mai mare decât pierderea?

Se zice, pe bună dreptate, că dacă nu te pricepi la nimic, te faci politician. Dacă nu ai tragere de inimă spre muncă, poţi ajunge popă. Ştii să ciupeşti la cântar? Te îmbraci în straie de negustor. Dacă ai un pic de talent, provoci pe alţii la râs şi scoţi bani. Jean-Baptiste Poquelin era un tânăr fiu de meşteşugar care, pe la începutul secolului al XVIII-lea, nu a vrut nici să fie tapiţerul regelui, nici avocat, doar actor. Un biet cabotin care a falimentat cu trupa sa. A scris ulterior piese demolatoare. Poate până la el nimeni nu a scos atât de bine moravurile societăţii pe scenă. Moliere, pentru că aşa şi-a luat numele, după o localitate din sudul Franţei, a construit un personaj celebru: Tartuffe, modelul impostorului de succes. Dramaturgul şi-a bătut joc atât de religiozitatea unei familii nobile, cât şi de naivitatea unor adulţi. Comedia franceză se joacă de aproape patru secole, semn că tema e mereu actuală.

O fată care lucrează noaptea într-un stabiliment poate să Iacă ziua pe ingenua, când găseşte vreun naiv care-şi plimbă inocenţa prin parc sau pe străzi. Are şi ea dreptul la iubire sau nu? Dacă individul cade pradă farmecelor ei, nu e atât de K'rav. Curtezanele din apropierea lui Ludovic al XlV-lea ştiau prea bine lecţia seducţiei. Ele îşi puneau atropină în ochi

pentru a avea pupilele mai mari şi figuri mai atrăgătoare. S übst anța poartă şi azi numele de belladona (frumoasa doamnă). I) ar de aici şi până la a o face pe Tatiana Larina din capodopera lui Puşkin starletă porno în studiourile Mosfilm e ca şi i um l-ai pune pe Rémy, personajul lui Hector Malot din. Singur pe lume, atât de îndrăgit în copilăria noastră, să joace un rol de Casanova.

Despre principii.

Impostura – zic moraliştii – creează o lume a subumanului, a măştilor, a schimonosirii, a dedublării, a denaturării, a parvenirii, a minciunii, a falsului, a nefirescului şi care duce la pierderea încrederii în valori. Ființa profundă este acea parte nevăzută, plăcută lui Dumnezeu care, totuşi – conform lui Heidegger – se dezvăluie, dar rămâne în acelaşi timp esențialmente retrasă în sine. Aici nu e vorba că Tatiana Larina ar fi trebuit să rămână fată bătrână şi cu sufletul în Rai. Dar dacă surogatul se cere azi ca şerbetul pe vremuri la mesele domneşti, nu e un semn de utilitarism? De-a lungul timpului, lumea a fost ticsită de falsuri. Colecții întregi ascundeau milioane de copii. Sigur că acestea nu reprezentau doar simple decoruri la expozițiile mondiale. De cele mai multe ori erau ținute ca bunuri de preț în casele princiare. Târziu de tot s-a descoperit diferența dintre fals şi original.

De abia după ce a intrat în galaxia Gutenberg, omul modern şi-a lăsat chipul pradă rotativelor, a conştientizat diferența dintre copie şi original. Cazul lui Conrad Haas, artilerist german şef de arsenal, aflat în garnizoana de la I lermannstadt, actualul Sibiu, cel care a inventat încă din 1528 principiul rachetei moderne, este aproape necunoscut. Manuscrisul său a zăcut mulți ani în arhivele ardelene, până când cercetătorul Doru Todericiu 1-a scos la lumină. Formula compoziției chimice a combustibilului de propulsie, aprinderea în mai multe trepte, dar mai ales celebra aripioară necesară oricărui vehicul spațial, toate au fost gândite de vizionarului guard imperial. Ulterior, mulți s-au folosit de descoperirea sa. Până prin secolul al XVIII-lea, exista cui uma citărilor succesive. Odată cu dezvoltarea şcolii ruse de astronomie, practica a dispărut. Aşa au apărut inventatori ca şi Konstantin Țiolkovski, savant autodidact, pe care puterea sovietică 1-a „fabricat” drept marele inventator al rachetei moderne. Dacă un alt sibian, Hermann Oberth, recunoştea cu jumătate de gură întâietatea lui Haas, ȚiolkovAski nici vorbă să o recunoască. În epoca modernă, invențiile sunt protejate de legi speciale. În perioada medievală, o anumită morală creştină impunea să nu-ți însuşeşti ce nu-i al lău. Multitudinea de exemple contrare

ne face să credem că doar cei puternici, confirmați de suverani sau de papalitate, au primit recunoaştere şi au avut privilegiul întâietății. (Conrad Haas şi-a apostilat lucrările, fiind unul dintre primii c ercetători care şi-au personalizat opera. Toate documentele aflate în arhiva din Sibiu poartă inscripția „CH”.

Nicolae Paulescu, un medic român, a descoperit medicamentul antidiabetic, pe care 1-a denumit pancreină, precursorul insulinei, cea care le-a adus în 1923 Premiul Nobel cercetătorilor canadieni Grant Banting şi J. J. R. Macleod. Comitetul de la Oslo nu 1-a onorat nici pe Herbert Best, care a participat la cercetările americanilor, nici pe românul Nicolae Paulescu care a avut naivitatea de a prezenta soluția salvatoare pe la reuniunile internaționale, dar nu a înregistrat marca la instituțiile specializate. Laureații premiului Nobel, care au preluat şi prelucrat rezultatele muncii lui Paulescu, pot fi acuzați de impostură? Nu. Au fost mai rapizi.

În trecut, indivizii achiziționau bunuri sau servicii, le dădeau nume şi le treceau în patrimoniul individual sau universal, fără spasme şi căutări pe la origini. Pe o femeie de o zi, zice majoritatea bărbaților, nu o verifici la arborele genealogic, te bucuri de ea şi de trupul ei, fără a te gândi din ce familie provine. Rafinarea bunului-gust rămâne o activitate laborioasă, intensă şi de durată. Sigur că impostura poate fi explicată prin scindarea binomului uman – un om interior, profund, daimonul de care vorbea Socrate, şi un om exterior, concret, palpabil, cu vicii şi dorințe, denumit de C. G. Jung persona, adică „masca”. Aici intervine dedublarea.

Pentru marele înțelept atenian, daimonul era o entitate invizibilă cu statut intermediar, situându-se între planul uman şi cel divin. Socrate era convins că acesta îl păzea de boli şi catastrofe şi îl sfătuia să discearnă între bine şi rău. Nesocotea zeii cetății şi acesta a fost unul dintre capetele de acuzare de la proces. Mai mult, adversarilor le era teamă că prin discursurile sale putea influența atmosfera, şi aşa tensionată, din polis. Detractorii săi nu ştiau ce zeu era acest daimon. La multitudinea de divinități din Atena, ce mai conta una în plus?

Problema era că Socrate avea mulți discipoli. Cert este că părintele spiritual al atâtor tineri şi-a privit senin moartea.

Înțeleptul obişnuia să le spună celorlalți: „ştiu că nu ştiu nimic”. Şi-a făcut discipoli prin sinceritate şi elocință. Interogațiile sale nu aduceau întunericul îndoielii, ci lumina întremătoare a gândului curat. Vocea sa interioară – cheia conştiinței sale – nu i-a dictat alegerea vreunei variante de scăpare de

la sentința capitală. În toți anii de viață, daimonul doar 1-a ținut departe de căile greşite, nu i-a propus nimic. St ia că Divinul, Logosul se relevă în conştiința morală a „ >mului. Soluțiile mari îi veneau prin explorarea sinelui, nu prin conjugarea nevoilor externe ființei. De aceea vedea limpede în adâncurile egoului, ceea ce alții nu desluşeau la lumina zilei. Vanitățile pragmaticilor cetății au fost determinante pentru condamnarea lui. Mele tos, un poet obscur, Lycon retor de prăvălie, Anytos, tăbăcarul bogat şi influent, l-au acuzat că ar corupe tinerii şi ar aduce zei noi în cetate. „Personajul periculos„ a sfârşit altfel decât au hotărât acuzatorii. După două mii de ani am luat şi eu cuvântul – din joacă şi cu oarece emoții – în scuarul atenian unde se zice că îşi ținea înțeleptul prelegerile. Cu fața spre un public imaginar şi cu spatele spre Templul lui Hefaistos, mi-am compus o mină gravă. Nu m-a ascultat nimeni. Lumea era prea grăbită. Mica mea impostură nu avea nici un haz. Nu aveam veşmintele sărăcăcioase ale înțeleptului, nici despuierea inițiatică a cinicilor, deci eram neinteresant. Chiar dacă încercam să emit judecăți de valoare, păreri despre lume şi viață, trecătorii nu mă priveau. Nici măcar cu compasiune. Nu eram Socrate şi nici ei atenienii de altădată. Let's start another Hyde Park! Strigătul meu, ca o ultimă încercare de a atrage atenția, nu a tulburat paşii vânătorilor de suveniruri şi a fotografilor amatori. Lui Socrate nimic nu-i era mai străin decât aroganța. Atunci când vedea în agora Atenei obiecte de tot felul, expuse de negustori admirației şi lăcomiei cumpărătorilor, se mulțumea să spună: „Câte lucruri de care eu nu am nevoie există!” Dacă ar şti ei că brelocurile din plastic cu chipul său se vând azi mai bine ca gyrosul, ar mai striga azi după cinici? Cu siguranță că da. Ăsta era farmecul său. Trăia deasupra norilor. Şi acea atitudine la altitudine îi asigura o anumită decență. Şi o igienă a minții.

De la Socrate moştenim principiile morale, de la Aristotel prima definiție a adevărului, explicat în lucrarea sa Despre interpretare. În această operă analizează formarea propozițiilor logice, adică părțile de discurs susceptibile de a fi adevărate sau false. Conform silogismelor sale, afirmații de genul: „Securitatea nu a omorât oameni”, „Pleşiță e securist” duc la concluzia că „Pleşiță nu e criminal”.

Am venit prin 1991 de la Timişoara la Bucureşti pentru a găsi o altfel de lume, mai înaltă, mai exactă, mai performantă didactic. Ajuns cu mintea confuză, dornic să mi-o umplu cu idealuri şi învățătură, am dat de o şcoală în care profesorii erau mai năuci decât mine. Pregătiți într-un sistem totalitar, trebuiau să ne prezinte curricuiar valorile societății deschise, pe

care nici ei nu le înțelegeau. Nu ştiau cum să ne desluşească principiile capitalismului, ei desăvârşindu-şi cariera didactică în anii de scăldat printre geamandurile ideologice şi sirenele amăgitoare ale ştiinței. Tânăr fiind, nu aveam cum să pricep ce înseamnă versatilitatea intelectuală, acea „planare în formă – prin refuzul asumării unui conținut sau pur şi simplu prin lipsa acestuia". Mulți o ştiau, recunoscându-şi limitele şi contagiunea. Poate de aceea îi mai port cu venerație în suflet. După periplul meu american, distinsul economist Ilie Şerbănescu, cel care avea să devină ulterior ministru străin în propriu-i guvern, la un curs despre FMI şi „drepturile speciale de tragere", m-a poftit la tablă în locul său. „Colegul nostru a învățat acolo, în templul f inanțelor mondiale, i-a întrebat pe cei mari ce fac ca lucrurile să se întâmple, eu ştiu numai din cărți" – şi s-a retras umil în prima bancă. A fost prima mea urcare la catedră. Şi aşa am prins gust, grație omului care nu tolera să-i spui profesor, ci simplu: Ilie.

Secole de-a rândul, truditorii poftelor nu au avut întrebări obiective, nici răbdări succesive, doar certitudini subiective. Şi aşa lumea a fost împânzită de hiene domestice, vorba lui Johnny Răducanu, jazz-man-ul care „îşi înnoadă inima deasupra acoperişului timpanelor noastre", cum plastic îl caracteriza Nichita Stănescu. Dar el cântă şi face daruri de suflet tuturor. Efervescențele ludice ale maestrului şi serile île poveşti, cu ploi de foc peste clapele învolburate, încântă şi azi publicul. Mulțimea cu urechi neceruite îl înțelege. Pentru lumea cealaltă, cu maneao-cohlee, el nu există. Se spune pe bună dreptate că omul instruit este printre puținele ființe care are îndoieli, în timp ce majoritatea ignorantă are doar vanități. Şi de aici complexul de inferioritate şi goana după false modele în societățile cu răspundere limitată. Octavian Paler scria, prin anii '90, în ziarul România liberă, că mulțimea care nu are educație şi repere morale nu formează o națiune, ci doar o populație care întâmplător vorbeşte aceeaşi limbă. Ştim foarte bine cum se comportă un om singur. Dar când sunt mai mulți la un loc, formează o mulțime cu o identitate psihologică diferită. Altfel spus, apare o entitate arbitrară, cu o gândire diferită de cea a indivizilor luați în parte, aceştia pierzându-şi identitatea. Gloata nu are dileme, doar revendicări. Atunci devine eroică şi incontrolabilă. Şi tragică doar când moare cineva. Moment optim pentru demagogi.

Omul, în general, este un căutător neobosit de plăcere şi de agresivitate. Când nu primeşte sarcini precise, se aglutinează în aluatul pus la dospit de buna dispoziție generală. Uitați-vă la galeriile echipelor adverse pe vreun

stadion, la comportamentul lor față de rivali, la provocările jandarmilor. E destul să înjure unul şi corul vociferărilor şi al țipetelor agramate e stârnit. Când unul atacă, ceilalți îl urmează. La fel e şi în război. Nimeni nu are conştiința crimei. L-am întrebat odată pe bunicul meu dacă simte vreo vinovăție, vreo apăsare pentru şirul de crime pe care le-a făcut pe vremea când lupta pe front. M-a privit confuz. Chiar ostil.

Camuflarea şi disimularea.

Camuflarea, ca dimensiune primară a imposturii, nu înseamnă numai controlul strict a ceea ce nu trebuie să se vadă. Individul, intrat în cursa parvenirii, se înscrie mai întâi într-un grup protector care să-l apere. Stă ascuns şi rar scoate capul. Se mulțumeşte cu simpla lui calitate de membru. Dacă e să-i cauți personalitatea, nu o găseşti. Pentru că întotdeauna tace sau face pe mutul. Să nu spună cumva vreo prostie şi să fie dat afară de sub plapuma caldă. E ca un şoricar, căruia spiritul de conservare îi indică să caute mereu vizuina. Stă ascuns o vreme. După ce se obişnuieşte cu mediul, îi cunoaşte tainele, individul de această teapă iese la lumină. Deşi nu cunoaşte învățătura lui Sun Tzi, din celebra sa lucrare, Arta războiului – „Arată-te puternic când eşti slab şi slab când eşti puternic!" – el acționează întocmai.

Camuflarea poate fi şi o ştiință. Peste secole, orientalistul Mircea Eliade avea să devină un maestru al identificării sacrului camuflat în profan. Toate scrierile sale urmăreau această tendință a omului modern. A avut convingerea că, prin întoarcerea la simbolurile inițiale, umanitatea poate recupera ceea ce falsele mituri, precum tehnica, au distrus. Pe vremea când elitele intelectuale ale lumii îl respectau, în țară fusese făcut „impostor", „sexolog maniac", „pornograf de carieră". O altă fațetă a „autenticității", despre care vorbea el.

În fiecare om există o luptă interioară între firea sa şi masca pe care o poartă. În civilizația noastră, cea a simulacrului şi a disimulării, oamenii trăiesc într-un adevăr pervertit, într-un şantaj al realului asupra egoului. Dintr-o perspectivă isterică asupra istoriei, falsul a dominat cetatea şi a făcut, de prea multe ori, legi.

În civilizația modernă, simbolul este practic decapitat. Dacă simularea se caracterizează printr-o joncțiune subtilă, malefică, insesizabilă a sensului cu grandilocvența falsului, disimularea este o acțiune de alienare a sinelui în mareea poftelor.

Disimularea, a altă față a imposturii, este efortul conştient al omului de a se ascunde de realitate. De multe ori nu e numai o simplă formă de ipocrizie, ci de-a dreptul o alienare a egoului atunci când anturajul îi contrazice convingerile. Omul, prin falsitate, îşi satisface nevoia intrinsecă de a fi mințit frumos. Prin dimensiunea modernă a simulacrului, lumea trăieşte într-o mistificare colectivă a adevărului, a metamorfozării realului şi a uciderii oricărei forme de sacralitate.

În „generală" am deprins tehnicile „imposturii primare". „Marea impostură" se învață prin şcoli mult mai înalte.

Mama îmi spunea că nu e bine să vorbeşti cu gura plină, că nu e cuviincios să răspunzi când nu eşti întrebat. Să sărut mâna femeilor mai în vârstă şi să salut primul vecinii, când ies din casă. Să nu râvnesc la fructele din pomii altora, chiar dacă ramurile lor atârnă peste gardul nostru. Mai mult, pentru că nu toți îşi permiteau să mănânce ciocolată, îmi era practic interzis să duc dulciuri la şcoală. Bananele le mâneam în casă, să nu stârnesc pofta celor amărâți. Bunica mă îndemna să tac şi să ascult, pe când eu voiam să vorbesc. Să nu bat mingea la orele după-amiezii, când vecinii se odihneau. Să iau uniforma călcată, chiar dacă o preferam mototolită. Jucăriile trebuiau adunate seara, chiar dacă aş fi preferat să stea răsfirate. Trebuia să învăț, când alții ridicau în stradă cazemate. Să frec albuşurile de ouă, când la televizor era filmul cu Veronica. De mic am fost învățat cu deprinderile fundamentale ale disimulării, chiar dacă într-un alt registru eram îndemnat să mă rog, adică să mă obişnuiesc să-i transmit lui Dumnezeu ceea ce îmi era interzis să divulg oamenilor. Nu puteam gândi afară la fel ca în casă. Practica a devenit obicei. De mic dai ca să primeşti. Seri întregi invocam divinitatea să-mi vină în ajutor. Nu înțelegeam de ce părinții ascultau radioul în surdină, când la acelaşi aparat, meciurile bubuiau. Mai mult, am pornit un adevărat turnir al întrebărilor împotriva tăcerii bunicii, când era vorba de broşa de sub guler. Nu înțelegeam de ce o mângâia mereu, de, ce o ținea ascunsă ca pe o mare taină. Într-un târziu, aveam să descopăr chipul unui bărbat îmbrăcat în alb. Cine era el, cel atât de apreciat, nu aveam să aflu prea curând. Curiozității mele ingenue i se opunea refuzul total. „Despre asta nu discutăm. Eşti prea mic." Deschisesem discuții de taină cu mama, întrebasem în stânga şi-n dreapta, cu reluări obsesive, despre misterul bărbatului în alb. Investigațiile mele printre străini au încetat atunci când am fost bine muştruluit că duc afară secretele din casă. Cine era misteriosul domn? Nici un răspuns. La vârsta când nu prea eşti obişnuit să

ai îndoieli, la vremea întrebărilor, eram greu de suportat. De ce e un secret? Cine nu trebuie să ştie? E vreun amant de-al bunicii, rămasă văduvă? Căutările mele obsesive s-au lovit de un zid impenetrabil. Mă rugam la Dumnezeu ca la o ultimă instanță. Cine e omul?

Târziu, când deja mă obişnuisem că nu toate tainele pot fi revelate, am descoperit în podul casei un cufăr cu multe fotografii înrămate. Acelaşi domn îmbrăcat în alb, călare pe un cal dalb, era în mijlocul unei mulțimi, chiar în fața catedralei din Timişoara. Pe undeva, prin spate, aveam să-l zăresc pe bunicul patern, într-o sutană neagră, purtând o lumânare albă în mână, alături de mai mulți preoți. Mai în fundul lăzii desferecate, bani cu chipul aceluiaşi domn şi o scrisoare de mulțumire către familia mea, semnată Mihai r. Le-am împachetat într-o hârtie de ziar – ce avea titluri mari – şi le-am pus pe masa bunicii, zicându-i cu un aer de siguranță: „Acum ştiu!". A căzut în cursa mea şi mi-a povestit totul, rugându-mă să păstrez taina fotografiei. Era regele Mihai, pe care şcoala de fete l-a aşteptat o noapte să-l vadă la sfințirea noului lăcaş de cult. Mi-a mărturisit veneraţia sa față de un domn ce nu va mai fi să vie. Mai mult, mi-a cerut ca broşa cu chipul regelui să rămână sub gulerul ei şi după moarte. M-a rugat să am grijă să nu fie îngropată fără chipul celui numit „apărător de țară". Pe vremea când minţile nu erau încă tulburi şi capetele de cretă nu trasau perimetrul „libertății" din lagăr, oamenii credeau în „unsul lui Dumnezeu pe pământ".

Numai regii şi împăraţii au fost unşi cu sfântul mir la încoronare. În zadar un bezmetic din Revoluţia franceză a spart flaconul cu untdelemn pe treptele statuii lui Ludovic al XV-lea, aflată în Piaţa Regală din Reims. Abatele Seraine a reuşit să adune cioburile umezite de mir, care au fost folosite ulterior la încoronarea lui Carol al X-lea. Preşedinţii republicilor nu au fost unşi niciodată pe creştet la învestitură. De unde, probabil, şi vorba: „Nu au nimic sfânt!"

Disimularea apare ca o evidență şi în viaţa de cuplu. De mic am fost învăţat să nu mă las sedus de vorbele mieroase, de dulcegăriile fetelor pisicoase, să nu cad prea uşor în astfel de capcane. Judecând cu maturitate astfel de comportamente, mama îmi dădea câte un ghiont: „Pe astea să nu le crezi!" O femeie care îți spune de zece ori pe zi că te iubeşte este falsă. Un bărbat care sărută o fată, dar îşi plimbă ochii pe la vecine, săvârşeşte un act de duplicitate. Mulți practică adulterul, dar nu-l recunosc. Uitați-vă la soți cum vin acasă târziu încărcați de cadouri, după o zi în care au „muncit"

mult. Au o fizionomie blajină, de-ți vine, într-un moment de naivitate, să-i compătimeşti. Interesant este să le citeşti gândurile din spatele privirilor, să le urmăreşti atent gesturile şi mimica. De prea multe ori, fizionomia trădează stări, altele decât cele afirmate verbal. Simplele observații pot desluşi misterele din spatele măştilor. O persoană de obicei calmă dă semne de nelinişte după ce a tras o minciună, ori invers: un ins altminteri mereu agitat şi într-o continuă grabă este suspect de lasciv. Aspecte care par amănunte trădează: frecatul nasului şi al urechilor, ducerea frecventă a mâinii la bărbie, într-un gest de reflecție, clipitul des, evitarea privirii directe.

O mare atenție trebuie acordată zâmbetului. Foarte puțini oameni sunt capabili să disimuleze un surâs. Dacă ochii sunt oglinda sufletului, mişcarea buzelor într-o acoladă nefirească, dezaprobată de context, pusă pe o față altminteri încordată, transmite un mesaj. Fie momentul nu este deloc bine ales, fie zâmbetul este prea entuziast, prea larg sau durează prea mult, ori este „afişat" pe un chip defazat. Rictusul – se ştie prea bine – e numai un râs forțat.

Dintr-un oarecare punct de vedere ştiințific, atunci când cineva spune adevărul, intonația vocii e în acord cu mimica şi privirea. Când nu sunt potrivite cu afirmațiile, avem de a face cu o minciună. Acest gen de contradicții pot apărea nu numai între voce şi cuvinte, ci şi între gesturi şi voce, gesturi sau expresii.

S-a demonstrat ştiințific că atracția sexuală dintre parteneri se diminuează după doi-trei ani. Menținerea vieții armonioase în cuplu necesită mult tact şi răbdare. Şi nu în ultimul rând, înțelegere. Căsătoria este totuşi o taină creştină. Cărțile sfinte ne vorbesc despre cunoaştere între cei doi. Comuniunea nu e numai trupească, ci şi sufletească. Dăruirea totală față de celălalt face ca fiecare dintre cei doi să aibă atât drepturi, cât şi responsabilități. Sf. Pavel spunea că: „Soția nu mai este stăpână pe trupul ei, ci bărbatul; asemenea, nici bărbatul nu mai este stăpân pe trupul său, ci femeia" (1 Cor. 7:4). Când unul pierde din energie, primeşte energie de la partener. Viața e plină de obstacole şi depăşirea lor e mai simplă când ai un coechipier. În familie, soții îşi transferă responsabilitățile unul celuilalt, împărtăşesc aceleaşi daruri şi virtuți, griji şi nevoi. Nici o bucurie nu e mai mare decât cea trăită alături de cel drag. Când apar probleme de cuplu, irebuie înțeles sensul profund al învățăturii aceluiaşi apostol: „bărbatul

necredincios se sfinţeşte prin femeia credincioasă şi femeia necredincioasă se sfinţeşte prin bărbatul credincios" (1 Cor. 7:14).

Disimularea este mai prezentă ca oricând în civilizaţia modernă. Orice comportament uman conţine – după cum se ştie – o considerabilă doză de cabotinism. Omul reacţionează la mediu şi chiar gesturile sale sunt impuse de anturaj, de multe ori fără să-şi dea seama. Îşi impune adesea o anumită atitudine, în acord cu cerinţele şi normele sociale. Se spune că nu haina face pe om, dar îi conferă un anumit statut. Bursier fiind în America, m-am aşezat odată pe o bancă în zona Dupont Circle din Washington. Savuram o doză de coca-cola şi îmi număram puţinii bani pe care-i aveam. La un moment dat, s-a apropiat un homeless de mine şi mi-a cerut imperativ: „give me some bucks!" I-am explicat că sunt străin. Am o bursă, aşa că sunt sărac. S-a aşezat lângă mine şi am stat la palavre. Nu-i venea să creadă că un om la costum şi cravată nu e un tip avut. După ceva timp l-am convins că sunt mai amărât ca el. Mi-a întins o hârtie de zece dolari. Nu i-am primit. A insistat. „Să fie pentru prietenia noastră."

La noi găseşti cu greu aşa ceva. De prea multe ori, Filantropica, filmul lui Nae Caranfil, este depăşit de realitate. Cerşetori care se pot îmbrăca în bani umblă jerpeliţi şi vai de mama lor.

Un poet povesteşte cum s-a întâlnit odată în holul unui hotel bucureştean cu un italian bătrân, urât, dar plin de accesorii care îi trădau bunăstarea. Nici nu schimbaseră bine două vorbe, că o femeie de „moravuri" îi şi sări străinului în braţe. Începuse, conform relatărilor poetului, să-l mângâie, să-l dulcegărească, în timp ce-şi etala decolteul provocator. Comandase deja o şampanie şi-i şi făcu, brusc, o declaraţie: „M-am îndrăgostit la prima vedere." În timp ce putana era la toaletă, macaronarul îl întrebă curios, aşteptând evident un răspuns afirmativ: „E sinceraaa Maricica, e sinceraaa?"

Omului îi place minciuna, doreşte să fie minţit frumos, trăieşte prin ea. I-ar fi căzut bine italianului să fie făcut urât şi prost? Ce câştiga femeia de companie? Ea voia să-l seducă pentru a câştiga bani şi eventual o plecare în străinătate. Dar dacă se întâmpla invers? Macaronarul să se îndrăgostească de o femeie uşuratică? Poate ar fi fost în stare să o aştepte, precum Quasimodo pe Esmeralda, iubire platonică atât de romantic tratată de Victor Hugo. Spune-i cuiva un lucru adevărat, zi-i direct tot ce crezi nedemn şi urât din gândul şi fapta sa. Vei culege imediat ura şi disprețul. Spune-i minciuni plăcute, asezonări fine, care să-i satisfacă iluzia de sine, spune-i

vorbe goale, dar impresionabile şi vei culege, sigur, dragostea şi preţuirea sa. Omul acesta civilizat, din prea multă pricepere la tot şi toate, uită măsura. În lume există frumoşi şi merituoşi, deştepţi şi proşti, îngeri şi demoni, noroc că fiecare cojoc are, undeva, acul său.

Înţeleptul Platon descria în mitul androginului permanenta căutare a jumătăţii pierdute cândva. Dar azi nimeni nu mai are timp de căutare a sensului profund al mitului. Doar Brâncuşi 1-a desluşit şi ni 1-a lăsat ca mesaj iniţiatic, la Poarta Sărutului. Mulţi văd, puţini pricep.

Omul modern nu are limite. E mândru şi ţanţoş încheiat la nasturi. Nu vede bârna din propriu-i ochi, dar are timp să urmărească paiul din ochiul celuilalt. El umblă acoperit de o mantie strălucitoare, nu în ţoale oropsite, că doar nu vrea să lie înţelept, ci doar să pară avut. Fereşte-te de oamenii care lac pe deştepţii, că de cei proşti iei singur aminte. Din totdeauna minciuna are pe acel „vino-ncoace", leagă şi dezleagă inimi, preface şi mai ales îi farmecă pe cei slabi de înger.

Lupi în blană de oaie te ademenesc la false ritualuri, te îmbie să guşti din fructul oprit, să te înscrii în acţiuni riscante. Ne întrebăm de prea multe ori cum colegi de-ai noştri, mediocri şi cu mari carenţe comportamentale, cu performanţe profesionale reduse, reuşesc să ardă etape. Să ajungă în ierarhii prea sus, mult prea sus, peste competenţa lor. Mirările colective nu rezolvă dilemele devenirii umane. I) e multe ori, ei se trădează singuri. Nu au suficiente abilităţi s; Vşi joace rolurile. O bună amică îmi povestea deunăzi cum o fostă secretară, prietenă de-a ei, a ajuns şef mare într-o televiziune comercială, având sprijinul unor oameni din structuri. Pe vremea când era tânără, obişnuia să iasă cu (>ameni mai în vârstă. Dar nu de oricare. Odată, trecând ele împreună cu un iubit de ocazie, alias „prof de desen", prin faţa Ambasadei Americii, amica mea, specialistă în design, a amuţit când uslaşii din faţa clădirii l-au salutat cu mâna dreaptă la chipiu pe dom' profesor. Noroc că din discreţie, îmi relata ea, nu i-a pus întrebări stânjenitoare individului cu st are. Tipul era şef al unui serviciu secret. Şi de aici devenirea fetei. Ecuaţie simplă.

Autocenzura nu este chiar o ultimă dimensiune a camuflării. Vedem în jurul nostru o lume inhibată, tăcută, sfioasă, plină de prejudecăţi. Lipseşte dezinvoltura de altădată. Oamenii parcă nu mai au curajul să se exprime, nu mai sunt înzestraţi cu poftă de aventură, nu mai au nimic creativ. Când omul tace, îngerul vorbeşte. Dar ce se întâmplă atunci când până şi făpturile înaripate s-au plictisit de atâta delegare? În anii terorii comuniste,

profesorul Grigore Moisil desluşea de la catedră misterul întrebării ce e comunismul? „Cea mai scurtă cale de la capitalism la feudalism.” Mai târziu, avea să enunțe o maximă celebră despre autocenzură: „o idee poate fi un paradox, continuă prin a fi o banalitate şi sfârşeşte prin a fi o prejudecată.”

Teama ca vei fi perceput ca un individ prost, că vei fi respins, că nu ți se va recunoaşte valoarea, dorința de a nu-i dezamăgi pe cei pe care îi iubeşti, toate par a sta la originea acestei forme speciale de ascundere a egoului. Nu ți s-a întâmplat adeseori să nu ai soluții şi să preferi cacialmaua în locul exprimării directe a gândurilor? Viața e ca un joc la ruletă. Nu eşti la masă, nu ai şansă să câştigi. Autocenzura limitează pornirile primare. Individul trăieşte azi sub zodia Gemenilor, mereu nesigur pe el, în căutare de absolut, pe care nu-1 vede nici de la doi metri. De multe ori, că doar oameni suntem, ne este foarte greu să refuzăm propuneri, altminteri contrare dorințelor, aspirațiilor, intereselor noastre. Şi atunci dăm vina pe providență. Destinul şi-1 face omul, nu e ceva supranatural, care cade din cer. E uşor să nu-ți asumi eşecul, dar e greu să trăieşti, mereu, prin dedublare. Un om poate să înşele un timp, dar tot timpul este urmărit de teama deconspirării adevăratei identități.

Şi atunci devine stresat, expus la greşeli fatidice, care să-1 coste. Omul este învățat să spună nu, în prima lecție de impostură, dar în cazurile extreme, neputința de a se abține duce la rezultate periculoase: un alcoolic care nu poate refuza un pahar îşi riscă nu numai sănătatea, ci şi viața.

În medicină apar deseori cazuri de mimare a normalității. Bolnavului nu i se spune direct cauza suferinței. Se întâmplă mai ales în pavilionul canceroşilor17, acolo unde diferențele sociale dispar. Boala nu ține seama de clasa socială, toți sunlem egali în fața ei. Prin saloane, moartea umblă agale în papuci umezi şi reci. Medicii, buni psihologi, dau speranțe şi celui cu locul deja pregătit la reanimare. Speranța moare ultima, dar totuşi nu e etic ca pacientul să-şi facă ultimele socoteli cu viața? Tema naşte controverse. Prin Occident, este preferată discuția liberă şi sinceră. La noi încă se mai poartă minciuna de convenință.

Tot la categoria „mica impostură” poate fi cuprinsă şi acțiunea de dedublare a homosexualilor. În societate se comportă altfel decât în grupurile lor intime. Paradele gay scot în văzul public obiceiuri necunoscute celorlalți, iar asta revoltă. Un om poate avea o carieră şi nu se poate recunoaşte astfel. Atunci îşi ia o prietenă dacă e bărbat sau un prieten de

conivență dacă e femeie, pentru a nu atrage atenția. Condiția lor îi obligă la o situație de mimare a unui rol. De dedublare conştientă. Printre ei sunt oameni care au curajul să-şi facă acel coming-out, recomandat de către psihologi, considerat ca o despovărare. Există societăți tolerante şi intolerante. Primari ai marilor metropole europene

17 Alexandr Soljenițân, Pavilionul canceroşilor, Editura Humanitas, 2004.

Sau politicieni occidentali şi-au recunoscut în public înclinațiile bi sau gay. Europenismul nu a convins poporul român să devină mai tolerant. Şi atunci calea e liberă spre violențe şi ură, sentimente care au dus la uciderea sângeroasă a unui artist de calibrul lui Ioan Luchian Mihalea, în aprobarea tacită a majorității.

De-a lungul istoriei, artişti de renume au fost homosexuali, lăsând opere de o mare sensibilitate. Ar fi reuşit Michelangelo să redea perfecțiunea masculină dacă nu i-ar fi plăcut corpul bărbaților? Desigur că azi e perceput mai mult din scrierile lui Irving Stone decât din izvoarele istorice.

În Sparta, se ştie, tinerii erau obligați de către instructorii lor la practici homosexuale. Nu întotdeauna dragostea dintre persoane de acelaşi sex a dus şi la săvârşirea actului în sine. Rămâne celebră iubirea dintre Platon şi Socrate, de unde vine probabil şi sintagma iubirea platonică. În epoca modernă, unii, precum Oscar Wilde, au fost condamnați pentru orientările lor sexuale şi duşi la închisoare. Considerat de mulți englezi deasupra vremurilor, avea să susțină ideea că un creator trebuie judecat după expresiile artistice şi nu după regulile sociale ale vremii. A avut o nevastă frumoasă şi doi copii. Odată cu apariția Portretului lui Dorian Gray a fost judecat precum un criminal. Azi, în societatea de consum, lucrurile s-au mai schimbat. Mari artişti, precum Madonna, Cher, Ricky Martin, sunt gayfriendly, calculând în termeni economici asocierea. Când majoritatea artiştilor sunt în căutare de audiențe noi, aceştia se bazează pe un public fidel.

Societatea românească, aşa cum reiese dintr-un studiu Gallup pe anul 2008, este homofobă. 68 % dintre respondenți consideră homosexualitatea un lucru rău şi peste 30% cer pedepsirea lor. De unde şi închiderea în sine a celui aflat într-o astfel de situație. Românii nu pot fi acuzați pentru ce nu cunosc. Dacă în Occident s-au desfăşurat campanii îni regi de conştientizare a drepturilor minorităților sexuale, comunitatea autohtonă şi-a trimis în spațiul public fel de fel de primadone, care mai mult oripilează decât câştigă înțelegere. La o anumită vreme, un oarecare creator de modă, care se

revendica de la şcoala italiană a lui Gianni Versace şi poza într-un Don Juan carpatin, numărându-şi cuceririle feminine, precum struțul penele, a fost dovedit de un ziar de scandal ca având nu numai relații homosexuale, ci şi un apetit sporit pentru bărbații macho. A persistat în construcția imaginii de gigolo al modei, firmele sale de promovare prezentând un personaj cu o bună reputație în rândul femeilor, de fin seducător, bărbat viril, fără de care lumea masculină ar fi mai puțin potentă. Discuțiile despre cine îi trece noaptea prin aşternut ar fi rămas la capra podului dacă nu ar fi stăruit să anime scena cu povestiri despre eternele sale cuceriri feminine.

Rămâne celebră indignarea românilor chestionați de o revistă de „moravuri grele", puşi să răspundă la întrebarea: „Este adevărat că domnul Ion Iliescu este heterosexual?" Mulți s-au revoltat şi au cerut imperativ un preşedinte normal.

Dedublarea şi falsa pudoare induc uneori comportamente aberante. Există multe fete din popor care, convinse de predicile preoților, hotărăsc să rămână virgine până în noaptea nunții. Ca urmare, îşi încep viața sexuală exclusiv prin sex oral la început, apoi sex anal, fiind de multe ori pe placul băieților, doritori de perversiuni. Îşi rezervă virginitatea celor aleşi să le conducă la altar. Nu discută cu nimeni, considerând confesiunea un act ruşinos. Obişnuiesc să păstreze secretele mult timp. Dedublarea le agită, le creează tensiuni şi temeri. Le e frică de judecata divină. Aşa ajung multe târziu la preoți şi se mărturisesc. Folclorul e plin de referiri la acest subiect. Merge o femeie la un popă – zice un banc. „Părinte, spovedeşte-mă! L-am masturbat pe bărbatu-miu." „Femeie, spune de trei ori Tatăl Nostru şi apoi spală-te pe mâini în apă proaspătă!" Pleacă femeia apoi acasă. Soțul: „Unde ai fost, Mărie?" „La izvor să mă spăl pe mâini", răspunde femeia. „Şi cu cine te-ai întâlnit acolo?" „Cu preoteasa, făcea gargară."

De la mica impostură la marea impostură e cale lungă. Scriu la malul mării, la o masă a unei terase intitulată laconic Pizza e pasta. Dincolo, nemărginirile, iar dincoace două blonde superbe, coborâte parcă dintr-un pictorial. În acordurile fine ale lăutelor unor menestreli azteci, rătăciți şi coborâți parcă aievea din înălțimile piramidelor din Teotihuacan, şi cu privirea țintită pe contururile dulci-lascive ale amazoanelor provocatoare, pierd firul epic. Încerc să le caut privirile catifelate, dar agitate. Albastrul din ochii angelici mă fascinează. Spre disperarea trăirilor mele, ele caută altceva. Pierduseră ceva printre firele de nisip. Nu le înțeleg disperările. Ce probleme pot avea doi îngeri? Un inel, vreun cercel sau vreo brățară, căzute

între firele de nisip, să provoace atâta necaz? Ăsta o fi fost norocul perlei. Să se întoarcă în vreo altă scoică. Cum să mă pot concentra pe subiectele slinoase ale marii imposturi? Tac şi privesc. Tastele nu-mi mai urmăresc şirul gândurilor. Totuşi, încerc o explicație scrisă. Le poruncesc degetelor să picteze fresca. Ceva cian, mult auriu şi albastrul dumnezeiesc al pupilelor fetelor fermecătoare. Nu iese tabloul. Doar o concluzie de autor: „Ce bine că fetele nu au decât disperări mici. Ele nu caută înțelesuri ascunse printre oameni cu mâini murdare şi cu măşti pătate. Nu doresc să judece pe nimeni. Nu le pasă de chestiuni axiologice de genul: impostura naşte ură?" Şi cine e mai nefericit? Ce a fost mai întâi: omul sau perla? Poate că aveau lentile de contact, să fie mai atrăgătoare. Acri mai sunt strugurii.

Revenind la joggingul tastelor, în cel de-al doilea caz, al marii imposturi, nu mi-e prea uşor să-mi explic de ce individul carnavalului de zi cu zi se preface, îşi schimbă identitatea, se camuflează, devine din om neom. Are vreun scop bine definit să o facă? Cum ar putea securiştii să-şi recunoască după 1989 crimele făcute? Sau samsarii de terenuri, agoniselile? Politicienii, averile frauduloase? Ideologiile, falsele cauze? Mai mult, e capabil Unchiul Sam să se dea învins şi să mărturisească sub jurământ minciuna „rachetelor nucleare" din Irak?

Securiştii au fost ochii şi timpanele regimului comunist. Fără ajutorul lor nu s-ar fi putut menține teroarea. Aparatul de represiune era cel mai bine organizat. În detaşamentele urii centralizate, ei erau călăii fără conştiință. Acționau strict la comanda dictatorului. Trimiteau fără remuşcări oameni în puşcării şi vieți spre moarte. Făceau totul ca să mențină în viață sistemul muribund. Un criminal de Băneasa se înfruptă zilnic din binefacerile capitalismului. II vezi la supermarket, la mall şi prin piață. Nici un rid de vinovăție nu e imprimat pe fruntea sa. Nu are o figură tristă, chinuită sau măcinată de remuşcări. E liber să meargă la pas cu amintirea victimelor sale. Nu are premoniții, doar certitudini că nimeni şi nimic nu-i va tulbura bătrânețea. Ba mai mult, confirmând ipoteza că oameni de teapa lui nu au măsură, intră în direct la televiziuni şi dă sentințe. Ciudată ironie a sorții. Unii îşi plâng morții, iar el dă lecții de morală. Cât cinism! Cine e vinovat de grotescul cotidian? Senina îngăduință a celor mulți sau interesele togilor negre ce-şi burduşesc averile, în loc să judece corect creaturile cu chip uman? De ce să-şi recunoască inchizitorii fricii vinovățiile, când nimeni nu-i acuză?

Scăpând de judecată, calfele regimului ceauşist s-au privatizat. Astăzi sunt patroni de fabrici, păstori de ONG-uri, moguli de presă, importatori de branduri „imperialiste”, finanțatori de cluburi, ctitori de biserici. Eşaloanele doi şi trei au preluat frâiele noii comenzi. Mai arătoasă, mai îndestulătoare, mai fructuoasă. Astăzi, copiii victimelor sunt angajații lor. Curată impostură?

Revoluția română a pornit de la Timişoara, într-o vineri, în 15 decembrie 1989, când o mână de idealişti, printre care eram şi eu, ne-am adunat cu lumânări în mâini lângă biserica în care pastorul Lâszlo TcTkés protesta paşnic împotriva regimului ceauşist. Bătăuşi trimişi de Securitate au răsfirat mulțimea. Ne-am înțeles ca a doua zi să ne întâlnim din nou, să aducem cât mai mulți prieteni, să fie alături de noi. N-au venit prea mulți curajoşi, noroc cu poetul revoluționar, Ion Monoran, care a avut ideea genială de a opri tramvaiele şi astfel să aducă „de nevoie” mai multă lume. A fost primul care a strigat „Jos comunismul!” şi ultimul care s-a bucurat de binefacerile legilor de recompensare a revoluționarilor de după evenimentele sângeroase. Familia sa nu a primit drepturile ce i se conveneau post-mortem, pe motiv că numele său era scris greşit în documentele oficiale. În zilele ce au urmat, practic toți locuitorii cetății bănățene erau pe străzi. Armata pactizase cu populația. În seara zilei de 21 decembrie, Timişoara devenise un oraş liber.

După fuga dictatorului, au apărut teroriştii care „trăgeau din toate direcțiile”, numai la Bucureşti spre balconul emanaților nici un foc. Cei din linia a doua a PCR trecuseră în linia întâi şi vorbeau despre „nobilele idealuri ale socialismului, întinate de dictator”. Dacă până în 22 decembrie au fost câteva sute de victime, după preluarea puterii de către grupul lui Ion Iliescu, au mai murit câteva mii. Țara s-a umplut de revoluționari cu patalama. Foşti trăgători de elită şi conducători ai trupelor de represiune au fost „gratificați” cu certificate de merit. Colonei de Securitate dețin pe lângă alte trofee şi astfel de hârtii. Se împăunează şi azi ca apărători ai revoluției, ei care chinuiau şi băteau pe la Jilava tineri nevinovați. Vorbesc, gura nu-i doare, despre cât bine au făcut ei poporului român, apărându-l de interesele străinilor hrăpăreți şi dornici să afle marile secrete.

După revoluție, tot ei, singurii specialişti în diversiune, au înscenat fel de fel de acțiuni de devalorizare a adversarilor, cum că aceştia n-au mâncat salam cu soia, că le-au pus țăranilor botniță să nu mănânce strugurii pe vremea când erau moşieri. Oamenii muncii şi mai ales corul fetelor de la

APACA protestau. Ele nu voiau să-şi vândă ţara, fiind manipulate la acţiuni de ură. Vor rămâne celebre sloganurile: „Moarte intelectualilor!”, „Nu vrem patroni!”, „Liberalii la azil, Coposu la cimitir!” Tot atunci, Petre Roman, venit la sediul PNŢCD din Piaţa Rosetti, în chip de salvator al liderului ţărănist, urla de la balcon: „. S-au demascat!”. Icerut acestuia să plece cu TAB-ul. S-a lovit de refuzul de a părăsi, umilit, sediul. Pe retina colectivă mai persista imaginea fugii dictatorului cu maşina blindată.

Profesioniştii tenebrelor nu şi-au recunoscut niciodată acţiunile ascunse. Au pregătit mineriade, privatizări oneroase, reforme fără conţinut, devalizări de bănci, furturi din economia naţională, căratul uzinelor la fier vechi, vânzarea flotei, traficul de organe, contrabanda cu droguri şi ţigări. Maleficii s-au metamorfozat în „oameni de bine”.

Topul oamenilor de afaceri s-a umplut de breslaşi ai vechiului regim. Primind după revoluţie economia naţională pe tavă, s-au servit cu delicatese fine, „în aspic de bancorex” şi gratinate cu ceva conturi secrete, uitând să plătească masa. Sunt mari patroni, dar nu ştiu să rivalizeze cu marile consorţii internaţionale. Având mentalitate şi pregătire de vătafi, nu scot profit decât din afaceri cu statul. De aceea îi găseşti negreşit printre sponsorii partidelor. Nu ştiu ce-i fairplay-ul, sau un angajament serios, şi neavând educaţia businessului nu vor reuşi să suplinească lipsa burgheziei autentice româneşti. Vor pierde controlul sau le vor vinde străinilor agoniselile obţinute prin rapt. Cunoscându-le firea şi felul, m-aş lansa într-un business serios. Pentru a nu mai fi nevoiţi să caute mătuşi „bogate”, ar fi mai simplu de găsit pentru ei genealogii nobile de prin secolele XVI-XVII, cu brâncoveni, cantacuzini, muşatini, mărăcineni, vreme din care nu se mai păstrează în ţările române documente sau înscrisuri. Să cumpere şi ei titluri nobiliare, precum o fac azi cu titlurile litigioase. Atunci să vezi impostură. Mă întreb dacă un domn ca Radu Duda poate să joace un rol de prinţ de Hohenzollern. El are deja o recunoaştere oficială, deci un plus faţă de aspiranţii care nu au nimic. Decât o imensă dorinţă de parvenire şi de legitimare. Se ştiu că sunt nimeni, dar fug după blazon. Le e teamă să nu calce istoria peste ei, precum au călcat ei orice norme morale.

De la parfumurile şi machiajul m Antichitate.

Cosmetica este o artă. Dacă din China antică, până la vechii egipteni, tehnicile de aplicare ale machiajului erau diverse, scopul acţiunii era acelaşi: realizarea idealului dorit. Femeia a fost mai mereu preocupată de imaginea sa. Felul în care îşi aranjează părul, îşi rimelează genele, modul

cum întinde crema de față, orele lungi de stat în baie, spre disperarea bărbaților, reprezintă un ritual vechi, un moment de întâlnire dintre chipul vechi şi cel nou, dintre real şi ideal, dintre obosit şi proaspăt. Acțiunea e de multe ori psihologică. Femeia, în timpul machiajului, trece prin diferite stări. De la dispreț la euforie. Întotdeauna se gândeşte la ce impresie va face, mai ales atunci când testează un fard nou.

În istoria umanității, machiajul a avut rolul de a transforma un chip obişnuit într-unui atrăgător. Încă din antichitate, femeile se înfrumusețau şi foloseau parfumuri alese. În India, îşi desenau un punct roşu pe frunte pentru a arăta că sunt măritate. Egiptenii de viță nobilă, fie femei, fie bărbați, se spălau în fiecare dimineață cu apă minerală şi îşi aplicau pe față o mască de lut. Stăteau aşa timp de o jumătate de oră, după care li se făceau masaje cu uleiuri vegetale, cu scopul de a li se hidrata pielea şi de a o pregăti pentru asaltul razelor solare. Câteodată îşi aplicau pe chip o cremă din ou şi se îmbăiau în lapte. Nobilimea asiriană folosea cantități mari de parfumuri şi produse cosmetice. Cleopatra prefera albastrul ultramarin pentru pleoapele superioare şi verdele praz pentru cele inferioare. Folosea kohol pentru alungirea ochilor spre tâmple. Până şi servitoarele aveau arsenalul lor de farduri, menit să le protejeze de arşiță şi de bătaia vântului deşertic. În Grecia antică, cosmeticele au fost aduse din Orient. Dacă la început existau tehnici rudimentare, civilizația a inventat fel de fel de metode de înfrumusețare. Însuşi Homer a descris preocuparea contemporanilor săi de a combina culorile pentru realizarea unei alte înfățişări, mai calde, mai fine, mai atrăgătoare. Hipocrate, părintele medicinii, recomanda prospețimea tenului şi multă mişcare, în viața cotidiană. În Roma antică, senatorii treceau zilnic printr-un ritual de întreținere a corpului. Ovidiu a realizat până şi un ghid al cochetăriei, Cosmetica. Medicul lui Traian a scris chiar o carte de rețete cosmetice, însă aceasta s-a pierdut.

În Evul Mediu, machiajul a devenit o ştiință. Alchimişti, bărbieri, farmacişti, coafori, medici de curte erau preocupați de găsirea celor mai atrăgătoare formule. În epoca Renaşterii, savanții au descoperit că centrul mirosului se află în hipotalamus, nu departe de centrii neuronali care coordonează apetitul sexual. Astfel, s-au făcut asocieri cu efect între dragoste şi parfum. De atunci datează marketingul produselor cosmetice.

Rujul – conform datelor statistice – este cel mai folosit instrument de machiaj. În vechea Mesopotamie, s-au găsit pietre fărâmițate care,

amestecate cu ulei, erau folosite la colorarea buzelor. Egiptenii au inventat o formulă nouă, mai atractivă, dar care, folosită în exces, provoca o serie de iritații. Doar în timpul Renaşterii, s-a creat o modă distinctă. Regina Elisabeta I a propus un model de frumusețe feminină: fața albă, pudrată, şi ruj roşu aprins, agreat ulterior de întreaga nobilime. De atunci datează compoziția rujului modern, făcut dintr-un amestec de ceară de albine şi pigmenți extraşi din plante.

Istoria parfumurilor nu ar putea trece cu vederea vremea lui Ludovic al XIV-lea, cunoscut sub numele de Regele Soare, care doar cerul nu a putut să-1 înmiresmeze. Odată – spun mărturiile – a fost invitat la unul dintre miniştrii săi să participe la o recepție. Uimit şi revoltat de opulența de la castelul acestuia, a ordonat confiscarea tuturor bunurilor şi întemnițarea proprietarului. Pe banii obținuți a ordonat asanarea mlaştinii de la Versailles, unde tatăl său avea o cabană. Zeci de mii de lucrători au ridicat în cel mai scurt timp unul dintre cele mai luxoase palate de pe pământ. Apetitul său pentru grandoare, lux şi disimulare era cunoscut. Din porunca sa, au fost schimbate cursurile unor râuri, s-au creat noi panorame, toate pentru a satisface pofta de mărire a piticului rege. Atunci când mirosul latrinelor de la Versailles deveniseră de nesuportat, Ludovic a comandat trei mii de arbuşti parfumați. Unii dintre ei au rezistat până în zilele noastre şi mai pot fi văzuți şi azi în LOrangerie. Dacă Sala Oglinzilor impresionează turiştii prin istorie şi grandoare, grădina cu plante tropicale, arbuşti colorați şi alei cu pajişti verzi, fascinează. Astăzi, milioane de paşi calcă peste istoria Franței, în grabă şi cu prea puțină înțelegere. Balurile de la curte se dădeau în celebra Sală a Oglinzilor, dar alături era sala olițelor, în care nobilii îşi făceau nevoile. Din cauza mirosurilor urâte, spațiul era mereu parfumat.

În zilele noastre, datorită marilor descoperiri ale chimiei moderne, industria parfumurilor şi cea a produselor cosmetice au dus la creații inimaginabile în trecut, iar noua modă plecată din laboratoarele pariziene, cu miros de corp uman nespălat, atrag tot mai mulți adepți. Dar ce a făcut Photoshopul nu a reuşit nici un savant din trecut.

Revistele glossy sunt tot mai vândute. Pictoriale cu femei superbe, având trupuri coborâte parcă din templul perfecțiunii şi zâmbete angelice, se vând din ce în ce mai bine. Nimeni nu mai stă să raționeze cât e fals şi cât e real din coperțile puse pe tarabă „pentru bărbați puternici”. Multe prelucrări se fac în studiourile foto, unde noii creatori de imagine sunt foarte buni

prestidigitatori ai Photoshopului. Realitatea este înfrumusețată. Se zice că descoperirea unui fals tulbură şi provoacă dezamăgiri. Un om mințit o dată nu mai poate fi recuperat în targetul fin desenat de copyrighteri. Şi atunci pierd vedetele, nu chirurgii de pixeli.

Unul dintre cei mai creativi colaboratori de-ai mei îmi povestea deunăzi cum un fotograf din oraşul său, deprins cu tehnicile Photoshopului, făcea bani serioşi de pe urma „dansatoarelor" care vizau un angajament pe scenele japoneze. Veneau la el şi fete guşate, neepilate, pline de cicatrice, cu sânii lăsați şi cu celulită, neîngrijite în general, pe care le făcea „boboc" pentru albumul de selecție. Nu vă imaginați ce şoc aveau angajatorii la vederea personajelor în carne şi oase. Sătui de păcăleală, au trebuit să schimbe strategia de căutare a noilor angajate. Românii sunt extrem de inventivi când e vorba de falsuri, dacă ar fi tot la fel şi în cercetare, ne-am umple de savanți cu renume mondial.

În anul 2006, Washington Post a descoperit înşelătoria făcută de CBS News, care o prezenta în luna mai pe copertă pe Katie Couric, prezentatoare a postului, iar după şase luni, în altă revistă a consorțiului aceeaşi vedetă apărea cu vreo treizeci de kilograme mai puțin. La fel s-a întâmplat cu Julia Roberts care poza pe prima pagină a unei publicații glossy cu un look dintr-un film mai vechi de patru ani. În zadar editorul s-a scuzat că voia să atragă publicul îndrăgostit de rolul jucat de ea.

În timpul celebrului său proces, jucătorului O. J. Simpson i s-a prelucrat fizionomia de către editorii celebrei reviste Time, cu scopul de a părea mai fioros. Scuzele au fost, din nou, de prisos.

Practica manipulării digitale pentru reviste şi publicitate nu este nouă. Cunoscutul personaj Winfrey Oprah, creatoare de mari show-uri TV, prin anii '90, a suferit şi ea o „decapitare". Capul său a fost pus pe bustul unei dive, fără ştirea ei. Designerul a recunoscut hainele. Impostura a fost demascată. A urmat un imens scandal.

Am cunoscut o celebră familie de medici esteticieni din Bucureşti. Oameni înstăriți, aşezați bine social, cu mari perspective şi cu trecere la vedetele autohtone, nu voiau discipoli, nici să-şi împărtăşească nimănui cunoştințele, de teamă să nu apară epigoni. Îmi explicau cât de simplu se poate pune silicon în buze, încât nici nu ai nevoie de studii universitare în domeniu.

Despre tabieturi.

Despre poftele vedetelor s-ar putea scrie un adevărat tratat de fițe. De-a lungul istoriei, regi, domnitori, savanți au avut pretenții nejustificate sau cel

puțin ciudate. Dacă regele Carol Quintul încerca să alinieze patruzeci de pendule care să bată la fel, George Bush are nevoie – după fiecare masă – să facă o baie cu spumă. Tatăl liderului american, duşman inveterat al căpățânilor de broccoli, a pornit o campanie întreagă împotriva cultivatorilor acestei legume. Vedetele de azi nu mai ţin cont de maximele antichității. Parcă Democrit spunea că „a te învinge pe tine însuți e cea mai frumoasă dintre toate victoriile”. Dacă Anthony Burgess a scris Portocala mecanică numai beat, William Burroughs a fost inspirat de benzedrină în delirurile sale lirice. Şi la scriitorii noştri întâlnim vicii şi tabieturi. Se ştie că Ion Creangă corecta într-un butoi de apă, Mihai Eminescu fuma trei pachete de țigări pe zi, iar Ion Barbu consuma cocaină. Nichita Stănescu scria mereu sub influența lui Bachus. Eliade, în epoca lusitană a carierei sale, se epuiza prin lupanare şi nu mai avea chef de scris. Emil Cioran, aflat la Paris, mărturisea că nu mai avea verva „copleşitorului plictis de a bea cu oricine, dobândit din Transilvania”, dar şi că şi-a scris toate cărțile îndopându-se cu stimulente, cafea şi tutun. „De când îmi sunt interzise, „producția„ mea a căzut la pământ”, recunoştea în perioada de abstinență. Mateiu Caragiale evoca în jurnalul său perioada neagră a şederii sale berlineze, când, din cauza eşecului relației cu o divă şi a lipsei stipendiilor de la „ăl bătrân”, s-a apucat de băut lichioruri şi mult vin.

Literatura sud-americană a sedus lumea. Mulți îi citesc pe autorii de forță, dar puțini le ştiu tabieturile. Garcia Mârquez îşi concepea marile opere numai îmbrăcat în haine de general. Vargas Llosa are un program fix. Dimineața ia micul dejun cu soția, alta decât Mătuşa Julia, după care se plimbă o oră prin parc, fără ca şi consoarta să aibă voie să spună ceva. Gândeşte strategia editorială, iar în timpul zilei o aşterne pe curat, nimeni neavând voie să-i stea alături. Celebra J. K. Rowling a conceput primul manuscris al cărții Harry Potter într-un bar, bând ceai de dimineața până seara. Pretenții mici, s-ar zice văzând ce mofturi au vedetele de azi. Tabieturile marilor creatori pălesc în fața starurilor care încântă publicul planetei.

Barbra Streisand nu doreşte să fie privită în ochi de angajații hotelurilor scumpe în care se cazează. Kylie Minogue are nevoie de şapte camere pentru garderoba sa intimă şi de două sute cincizeci de prosoape negre. La Bucureşti, bătrânii de la The Rolling Stones au cerut în spatele scenei un teren de joacă, iar fetele de la Pussycat Dolls au făcut crize pentru că nu li s-au adus jeleuri în formă de ursuleți.

Se zice, în lumea organizatorilor de spectacole, că numai de Mariah Carey să nu ai parte. Cară după ea la fiecare concert peste trei sute de perechi de pantofi şi şaizeci de valize de haine. Dacă diva are pretenţii să aibă mereu un chelner în apropiere, care să-i ia guma de mestecat din gură şi să i-o pună într-un recipient special, nu în lada de gunoi, Marilyn Manşon, care se declară nepretenţios, vrea, pe lângă aer condiţionat şi ursuleţi Haribo, o prostituată cheală şi fără dinţi.

Crinii albi sau trandafirii roşii ai lui Jennifer Lopez, lumânări cu aromă de grepfrut sau lămâie, oglindă de cristal, perdele albe, lenjerii albe, totul alb, disperă organizatorii. La un concert în America Latină, a închiriat o întreagă piaţă pentru a-şi face micile cumpărături. Cyndi Lauper, prezentă la Braşov, a dezamăgit prin interpretare, dar a uimit prin obrăznicie. „Ştiu că nu prea înţelegeţi engleza, dar eu încerc totuşi să dialoghez cu voi". „Haideţi, cântaţi mai tare, că doar suntem pe tărâmul ţiganilor". Şi nimeni nu a huiduit starleta. Idolii nu au vicii, doar virtuţi. Lor le sunt iertate păcatele.

Oamenii-cameleon.

Limba unui cameleon este de două ori mai lungă decât corpul său. Animal rar, nu prea corpolent, cu stridenţe epiteliale, provenit dintr-o insulă africană, uimeşte prin colorit. Are braţe aductoare care-l ajută să apuce repede orice şi să se poată căţăra. E greu de prins, fiind extrem de alunecos. Ochii săi sunt deosebit de mobili. Se pot mişca independent unul faţă de celălalt, având astfel un câmp vizual de invidiat. Cameleonul are privirea soacrei. Poate vedea şi în spate. Extrem de abil şi tenace în arta disimulării, se strecoară rapid neobservat. Când e mulţime în jur, îi plac locurile întunecoase. Singur, adoră să se prăjească la lumina reflectoarelor. Inspiră pe nas şi expiră pe gură. Semeni de-ai săi, din aceeaşi specie, mor de prea mult sex. Sunt foarte virili şi emoţionali. Pun pasiune acolo unde mediul le satisface poftele. Agresivi, atacă prada şi fug. Ştiu să se fofileze. Şochează prin modul în care-şi schimbă culoarea pentru a se camufla. Nu e pentru nimeni o noutate: cameleonii sunt marii maeştri ai deghizării. Unii specialişti susţin că fac asta pentru a se camufla, alţii, cum sunt cei din Australia, afirmă că, din contră, pentru a atrage atenţia.

Oamenii-cameleon sunt extrem de duplicitari şi permanent în acţiune. Singura lor dorinţă e să trăiască la maximum, cu eforturi minime. Astfel de specimene găseşti mai ales în lumea politică. Atacă şi fug. Unica lor unealtă este lipsa de convingeri personale. Pot fi azi cei mai buni musulmani printre orientali şi a doua zi cei mai buni protestanţi, pe continentul american. Nu

au scrupule. Se zice că la lecția bunului-simț au lipsit, apărând doar la sesiunea de vară a bunului-plac. Luptă o viață pentru a ajunge pe scenă. Sunt în stare să sacrifice orice principii de dragul reflectoarelor. Trădează oricând, fiind sclavii propriilor pofte de putere. Astfel de viețuitoare se pot găsi lesne în „zoonpolitikon”.

Oamenii-cameleon au coadă lungă şi limbă lipicioasă. Nu au culoare proprie. Ei o împrumută pe cea a mediului din care fac parte, pregătiți oricând să sară dintr-o barcă în alta. Convingerea lor principală este lipsa totală de convingeri. Ei cred în steaua lor norocoasă, într-un dispreț total față de ceilalți. Nu numai în România, cameleonii folosesc statul drept mijloc pentru obținerea puterii economice. Corupția macină sistemele administrative peste tot. Un „lider regional” vorbea despre cum 1-a învins Securitatea, uitând că a promis în alegeri tăierea tentaculelor caracatiței. A sfârşit sufocat în strânsoarea acesteia.

Venind din neamul şerpesc, cameleonul politic este versatil. Ştie să facă pe mortul, se aşază ca un guler pe gâtul victimei şi apoi o sufocă. Din gură îi ies vorbe mieroase, poartă mereu costum şi cravată, e întotdeauna tras la şpiț.

Oecât să-l sari, mai bine-l ocoleşti. Are în sânge arta seducției. E un manipulator pursânge. Ştie să intre în sufletul oamenilor, unde îşi face culcuş, o vreme. Nu ghiceşti când pleacă.

Un astfel de individ se obişnuieşte repede cu reflectoarele. Are o piele clisoasă. Ştie să se facă strălucitor când țara o cere. Trăieşte intens şi simte puțin. Nu-i pasă că amăgirile provoacă durere. El vrea să parvină cu orice preț. E în stare să promită câte-n lună şi-n stele, numai să-şi atingă obiectivul. Odată ajuns pe poziția râvnită, uită de cei amăgiți. Nu-i mai recunoaşte.

Pentru că gena nu se dezminte, e extrem de lacom. Devorează orice insectă. Ştie să facă pe mâța blândă, dar devine reptilă când ceva nu-i convine. Aspiră cu mare patimă la onoruri şi demnități. Se dă de ceasul morții pentru orice proiect care-i aduce bani şi avere.

Nu toți oamenii-cameleon ocupă rândurile din față. Există şi specii cu ascendent în şobolan. Astfel de vietăți tac, se ascund, nu clipesc, ascultă orice li se spune. Se mulțumesc cu puțin. Odată ajunşi la caşcaval, ştiu să roadă în linişte bucăți mici, îndestulătoare pentru burta lor şi a familiei lor. Nu le place scena. Preferă să rămână anonimi, dar stăpâni pe casă. E în firea lor să devoreze totul.

Oamenii-cameleon ştiu că adevărul e o vorbă de paradă. Fac tumbe în jurul lui, flutură steaguri, îl iau drept icoană, şi-i aduc omagii când dricul cu trupul acestuia e în drum spre locul de veci. Ştiu că nu se mai întoarce mortul de la groapă. Mitomani pursânge şi maeştri ai dedublării, varsă lacrimi pioase la catafalc. Sunt actori desăvârşiți. Maeştrii ai demagogiei, trag lesne un discurs, că nu-i doare gura. Ce e rău e că perversiunea lor e contagioasă. În spatele lor stau tăcute şi resemnate cohortele de alegători.

Versatilitatea lor le impune diverse stări. Pot fi pioşi la înmormântarea binelui şi escroci la masa succesorală. Ştiu să-şi ia partea lor de moştenire. Cei care se opun cad victime ale tirurilor de calomnii şi abjecții atent meşteşugite. În firea lor, cameleonii sunt docenți ai demagogiei. Intre un lătrat de câine şi un sărut de pisică, preferă sprinteneala veveriței. Iau prada şi fug. Le place să folosească din desaga cu bunătăți cuvinte magice: „popor", „națiune", „europenism". Printre ei sunt doctori care nu au chiuretat nici măcar o fofoloancă de vacă, avocați fără clientelă, antreprenori fără sereleuri. Vorbesc despre orice şi nu se pricep la nimic. Dacă şi-ar recunoaşte impostura, ar deveni din nou nimeni. Şi asta nu-i avantajează.

Omul Nou"

Oamenii se încolonează, în general, cuminți la cozi. Dacă unul este mai nevricos, starea lui se extinde şi la ceilalți. Au trecut peste o sută de ani de la „lansarea la apă" a teoriilor lui Gustav le Bon şi aproape două decenii de la formula de expresie liberă: „nu-i vrem pe cei ce n-au mâncat salam cu soia" a fetelor de la APACA: „nu vrem Kent, nu vrem valută." La începuturile tranziției româneşti, de la comunism la democrație, puterea autoimpusă a chemat muncitoarele de la o țesătorie să protesteze în centrul Bucureştiului contra partidelor istorice, singurele formațiuni promotoare ale valorilor civilizației occidentale. Tot atunci, pentru prima oară, mulțimea a cerut imperativ: „moarte intelectualilor!" Printre lucrătoarele cu prea puțină carte, au fost văzuți şi o serie de agitatori, ulterior dovediți a fi cadre ale fostei Securități. După câteva luni, minerii erau chemați, conduşi şi instruiți de aceiaşi indivizi, să bată manifestanții anticomunişti din Piața Universității. Rețeta era aceeaşi. Civilii au dat tonul agresiunilor. Folosirea maselor în acțiuni de manevră propagandistică şi de ripostă armată a fost nu metoda, ci practica generalistă a regimurilor totalitare contra oponenților. În comunism, clasa muncitoare, „singura forță conducătoare", avea triplă calitate: de proprietar, producător şi beneficiar. În realitate nu deținea nimic.

Nici acțiuni sau avantaje, nici chef de muncă, nici drepturi de a achiziționa produsele dorite. Dedulcită la bucate, s-a învățat să fure. Nomenclatura de stat şi de partid – adevărata câştigătoare e crosului şchiopilor şi săracilor – a întors scara valorilor, promovând în posturi importante toți brigadierii şi zeloşii credinței că binele ar fi la colectiv. Definiția impostorii avea, la ei, aproape toți termenii necesari: fals, minciună, pervertire.

De la comuna primitivă, trecând prin Evul Mediu, până în anii modernismului, nu a existat vreun experiment uman mai odios decât construcția „Omului Nou", creat de comuniști. Poate doar fenomenul Auschwitz l-ar putea egala. Dacă ideologia nazistă a fost condamnată, criminalii fiind vânați ani buni pentru faptele lor, nu acelaşi lucru se poate spune despre cea comunistă, la fel de vinovată. Hitler a trimis milioane de ființe la moarte pe criterii rasiale. A urmat Procesul de la Nürnberg. Stalin a ucis zeci de milioane de nevinovați şi nu a urmat nimic. Partidele fasciste sunt interzise, cele comuniste mai sfârâie prin oala politică europeană. Mai mult, invenția din laboratoarele Kominternului, „Omul Nou", proiectat în eprubetele roşii spre o transcendență explozivă, în toate straturile, domeniile şi subculturile, a uimit §1. A provocat răni în masă. Prin definiție, e un depersonalizat. Nu are viziuni creative. Energiile şi le consumă doar în mecanisme oculte de supraviețuire. Îl vezi la orice palier al devenirii. Prezența sa sinergetică aglutinează masa ignorantei. Ştie că vrea tot, dar nu i se dă nimic. Un astfel de individ poate fi recunoscut prin faptele sale şi prin felul cum gândeşte şi-şi proiectează viitorul. A învățat să-şi toarne vecinii, să-şi suspecteze părinții, să denunțe „duşmanii poporului", chiar şi femeile care făceau avorturi. O lume orwelliană.

„Omul Nou" este încă viu. Pe stil nou, merge la vrăjitoare. Se plânge că nu are noroc. Munceşte în salturi. Îi e ciudă pe patron. Destinul îl cotropeşte şi-i sminteşte ființa. Ascultă manele. Citeşte horoscoape şi presa de scandal. Se pricepe la loate. Nu are nimic socratic în el, doar frustrările îi dirijează purtarea. Şurubăreşte şi cârpeşte în timp ce dă lecții de viață. VSe dă învățat. E autodidact. Se lasă sedus doar de elocința râului. Imoral din fire, în societate devine un moralizator. Se luptă cu adulterul, homosexualitatea şi pornografia. Are însă amante, iar la birou hărțuieşte necontenit orice femeie. Ii plac bârfa, şmenul, şuşoteala. Îşi creează propriile panoplii de mărire, cu legende despre reuşitele sale profesionale, fără a avea prea multă şcoală. Xenofob din fire, priveşte acum de sus învățământul occidental,

unde „toți”, zice el, „sunt nişte analfabeți”. „Omul Nou” se lasă dus de val. După integrare, A.

Este pro-occidental pentru că e de bonton. În spațiul său intim, invocă puterea sovietelor, se lasă sedus de orice declarație de la Kremlin, apreciază orice chinezărie şi visează la ziua în care Orientul va veni şi va nimici „vrăjmaşul iudeomasonic”, pe care îl consideră vinovat de toate relele din lume.

La polul opus, omul rafinat, bibliofil, cu educație şi bun-simț are agorafobie. Participă rar la acțiuni colective – şi doar atunci când este convins că principiile sale coincid cu ale celorlalți. Consideră munca prilej de împlinire, ca unică nevoie de recunoaştere. Îşi cultivă identitatea, precum propria grădină cu plante rare, proaspete. Se simte în siguranță în mediul său intim. Iese rar în comunitate, dar când o face se exprimă măsurat, are îndoieli şi nu încearcă să convingă. Trăieşte calm şi singur cu principiile sale. De aceea se şi implică în activități de ajutorare a celor nevoiaşi din comunitate. Gentil şi afectuos, e mult mai imun la acțiuni de manipulare. Ştie că intrarea în civilizație este ieşirea din istorie.

Cefe patru fațete ale personalității.

Se spune că fiecare dintre noi are patru fațete: cea pe care o arătăm, cea pe care o simțim, cea pe care o credem adevărată şi cea adevărată. Fățarnicii ştiu cum să-şi poleiască înfățişarea şi cum să comunice nonverbal. Sărutul lui Iuda 1-a trădat pe Mântuitor. Interesant e că de la Iuda Iscariotul, prin traducerea rusească Iskariotski, ne-am ales noi cu apelativul de Scaraoțchi, pentru diavol. De multe ori, ipocriții sunt trădați de mimică, gesturi sau mişcări necontrolate. Ei scriu lucrări ateiste, după care bat cruci ca să nu fie pedepsiți de Atotputernic. Cei care cred în propriile resurse sunt oameni normali, cu o înfățişare senină, care exprimă ceea ce sunt. Îşi arată fața adevărată. Alții mai naivi, nesiguri, ezitanți în acțiuni, dar cu o anumită rigoare când ştiu ce au de făcut, fiind încredințați că arată o aparență de obiectivitate, îşi prezintă chipul pe care-1 simt. Fizionomia ca oglindă a caracterului apare la indivizii siguri pe ei şi pe capacitățile lor profesionale. Omul împăcat cu sine ştie că întotdeauna normalul evocă adevărul, iar minciuna are nevoie de fard. Nu are de ce să-şi ascundă adevărata față. Oamenii de valoare trasează o tuşă aparte pe harta lumii. Ei nu invocă, nu evocă şi nu personalizează viața. Întrebat de un scriitor american de ce a ales o scriitură atât de dificilă, James Joyce a răspuns sec: „ca să le dau de lucru criticilor pentru următorii trei sute de ani.”

Mulți cred că toți suntem așa cum suntem „cu adevărat”. Nimic mai fals. Când apărem în public, ne prezentăm într-o anumită stare, luăm o anumită atitudine, vrem să fim remarcați, tratați într-un fel anume, deci nu purtăm orice mască, ci una despre care credem că se potrivește misiunii noastre. C. G. Jung susține că fiecare dintre noi conține o persona (lat. mască, actor, rol), care reprezintă un compromis dintre imaginea de sine şi aşteptările societății. La un moment dat, Demostene apărea gol în public pentru că îmbrăcămintea, susținea el, nu exprima nimic în plus. Când a văzut la o cişmea că un om bea apă din palme, i-a dăruit şi cana, singurul bun pe care-l mai deținea.

Oricine privește luciul apei îşi vede mai întâi propria față. Aşa a făcut şi fiul cel mic al împăratului din fabula Broasca țestoasă cea fermecată a lui Petre Ispirescu. Plesnea apa cu nuiaua şi-şi contempla figura tristă, până ce au apărut ochii luminoşi ai unei țestoase. Nu i-a băgat prea mult în seamă. După ceva timp, prințul şi-a adus aminte că el plecase pentru găsirea consoartei. La un moment dat, şi-a luat inima-n dinți şi a spus: „Asta să fie logodnica mea”. Broasca i-a mulțumit şi s-a legat de ursitul ei. Dintr-odată vraja s-a risipit şi în locul vietății a apărut o zână care l-a invitat în regatul tatălui ei. ('a la un semn, apa s-a dat deoparte şi au răsărit palate ca-n poveşti. A doua zi, frumoasa l-a însoțit pe prinț pentru întâlnirea cu ceilalți frați şi surori. Aleasa lui era cea mai frumoasă. A fost desemnat succesor la tron şi poporul l-a iubit nespus de mult.

Omul poate să nu-şi recunoască fața, să nu fie de acord cu propria-i înfățişare, care evocă realitatea, frust şi onest. Oglinda nu flatează, oglindeşte. Individul nu-şi prezintă întreg egoul în piață publică, fiind acoperit de o mască, numită persona, acea morgă pe care individul o construieşte mai mult sau mai puțin conştient, ori cu mai multă sau mai puțină abilitate, fie pentru a fi pe placul celor din jur, fie pentru a-şi confirma propriile aşteptări. Aici acționează rotițele ascunse în creier care fabrică falsul şi impostura.

La toți oamenii, măştile transmit un mesaj. Vorbesc altfel despre chipul lăuntric, necizelat sau frust. Ascund lipsa de educație şi umorile individului. La cei care ştiu să fabrice aparențe, înşelătoria este insesizabilă. Ei ştiu bine că nu suntem ceea ce suntem, ci ceea ce cred alții că suntem.

Acum, când industria constructoare de personalități duduie cu motoarele în plin, importantă este imaginea publică, mai mult ca oricând. Există strategii, tactici, instrumente care, prin metode specifice, te conving că negrul e alb

sau viceversa. Unii lideri nu ar fi convins dacă nu ar fi avut consilieri de specialitate. Majoritatea personalităților de azi trec prin laboratoare secrete de cosmetizare a adevărului, numite agenții de PR. Acum, naturalul nu se mai vinde. Nu are capacitate de seducție. Beckham, deşi era galactic, nu mai juca fotbal cam de mult la Real Madrid. Trăia din imagine şi atât. Importante nu mai erau pasele sau demarcările, golurile sau fenta, ci frumoasa tunsură a Victoriei, angoasele ei, botoşeii copiilor sau montura ei nouă de unghii. A plecat peste ocean unde, ca sportiv, a trăit ceva vreme din plasturii cu cioburi sparte ai tatuajelor celebre, din vânzarea bocancilor cu semnături şi prin asocieri cu ceva stele, despre care nu prea se auzise mai nimic, până ce lumea publicității 1-a părăsit de tot. Produsul Beckham nu mai vindea.

Oamenii trăiesc în colectivitate. Expresia socială e un acord între sine şi ceilalți. Dacă Freud considera că purtările noastre sunt conduse în principal de pornirile agresive şi sexuale inconştiente, Jung credea că au influență marcantă atitudinile, în termenii gândurilor, sentimentelor, intuiției. Potrivit acestuia din urmă, adevărul interior al omului este deținut de anima care intră în conflict sau în armonie cu persona.

Se ştie din fiziologie că emisfera dreaptă a creierului uman, numită de vechii egipteni şi „sfera sufletului", e responsabilă de coordonarea capacităților de adaptare la mediu, a inteligenței, a conştiinței, în timp ce stânga răspunde la stimulii olfactivi, gustativi, auditivi şi vizuali, în consecință este uşor supusă manipulării. Aici acționează direct şi terifiant publicitatea. Ideile se pot schimba mult mai greu decât gusturile. Totuşi, marii revoluționari ai omenirii, înzestrați cu charismă, au ştiut cum să seducă omenirea.

Pentru a nu fi considerat drept naiv de către oamenii cu mască, e bine să ştii când omul minte şi când spune adevărul, să-i înțelegi mimica şi gesturile, care de multe ori trădează alte stări decât cele afişate. Omul care nu te priveşte în ochi şi caută să evadeze din câmpul tău vizual nu e de încredere.

Chiar şi din felul cum dă mâna poți să-1 simți cum e: direct, temător sau nesigur. Când clipeşte prea des şi îi tremură vocea, e clar că subconştientul îi trădează nesiguranța. Chiar şi o lacrimă pusă sau căzută în direct, la oră de vârf şi de maximă audiență, poate influența decisiv rezultatul unei confruntări. Marii maeştri ai scenei au râs când trebuiau să plângă şi au plâns când trebuiau să râdă. Şi au avut succes. Dar ei sunt actori de meserie.

Raiul descompus al impostorilor în spațiul public, spiritul junglei face legea. În câmpul deschis, disputa corectă, bazată pe talent sau aptitudine, condiție fizică şi abnegație, noblețe sau eleganță, e sub ambuscadă, agresorii fiind mereu la pândă, înarmați şi echipați cu flinte, gata de atac, având capcanele întinse. Ei acționează întotdeauna în haită. Împreună, compun un grup de pradă. Sunt solidari în acțiune, instituind un sistem de tip schaftweberei, unde totul e manufacturat. Nu desțese nimeni plasa de păianjen. Chiar dacă nu ştiu vorba neamțului zusammen sind <wir stark, ei acționează dintr-un complex determinant de vinovăție colectivă. Dar ce este un sistem? Un atelier de lucru cu extindere națională, cu tentacule solide, în care maeştrii sunt venerabilele marionete ale dinastiei întunericului. Niciodată păpuşarii, adevărații maşinişti, nu ies la lumină. Astfel, foşti puşcăriaşi, cârciumari sau vânzători de iluzii robotesc la ungerea osiilor maşinăriei. Ei nu sunt simpli angajați. Au cote bune din profit. Sau, mai mult, dețin pe numele lor bogățiile împărățiilor nevăzute. Escroci care trec de DNA, precum acceleratul prin haltă, nu sunt condamnați pentru că au în spate un întreg sistem securist. Regulile lor sunt nescrise. Dar respectă o lege clară. Cea a tăcerii. Nimeni nu are voie să deconspire ițele de legătură, cum funcționează mecanismul şi unde se află cheia centrală. În spațiul public, ei acționează la vedere. Ascuns e doar angrenajul puterii, motorul ce dă aripi. Lupta lor de extindere a influenței nu se dă cu arme cunoscute. Recurg la inginerii financiare, la proceduri tip cârtiță, la mituiri ale adversarilor.

Într-o cultură a privilegiilor, lujerii sunt infestați de bacterii, putregaiul e invaziv, diagnosticul etiologic e după ureche sau după „pofta celor ce au poftit" măreție şi faimă. Pădurea se zice că e plină de uscături. Pe fiecare copac există o plantă saprofită, pe fiece balegă stă o muscă, în orice moment furtuna poate răpune un stejar şi totuşi „corb la corb nu-şi scoate ochii". Poetul german Heinrich Heine scria patetic: „lângă gânditor se află un prozaic care îşi vede de afacerile lui; lângă fiecare iesle unde se naşte un Mântuitor, o idee eliberatoare a lumii, se află un bou care rumegă." Învârtitul e peste tot, iar boul n-are nimic împotrivă. Majoritatea tăcută, fără spirit de inițiativă, tumefiată de ofensiva gangsterească a indivizilor specializați cu datul din coate, aruncă vina pe soartă. O stare de fapt nu e o stare de drept. Justificarea unui complex de nevrednicie nu e un stăvilar pentru torenții năvalnici, nici un panaceu pentru bolile grave ale tranziției, cu atât mai puțin o macara de scos sistemul din țâțânii săi viguroşi. În lipsa

principiilor, pe pajiştea aridă se ridică falnic tupeul, în monumentalitatea sa lipsită de sobrietate, ca un lanț de scheme şi încrengături, de nu mai dezleagă nimeni ce a înnodat veleitarismul. Într-o astfel de lume nevoiaşă, virtutea rămâne plastilina de modelat soldățeii din armata nimănui către nicăieri, într-o luptă fără mizã. Un sistem care nu are oponenți se anchilozează şi e greu de zdruncinat. Dacă nu există voință pentru organizarea sistemului de valori, performanța poate trece „fără suspin şi fără durere” la loc cu verdeață.

Veşnicia” călcată de bolizi.

Iarmaroacele sunt ticsite de felinare pentru căruțe, dar drumurile sunt împânzite de căruțe nesemnalizate. Ciobanii vând piei, dar nu există ace pentru cusutul cojoacelor. Banii sunt fără valoare, dar nu se poate face nimic fără ei. Palatele îmbogățiților trosnesc de bunătăți, cerşetorii se îmbulzesc la porțile zdravene, iar câinii latră a pagubă. Nu se mai găsesc nici servitori pentru că mulți din tagmă au devenit stăpâni. În orice magherniță se poate găsi vreun samovar în care zace tăcută o locomotivă cu aburi. Puricele poate fi făcut elefant, dar pentru asta mai trebuie şi talent literar. Când scena e plină de uzurpatori şi Neica-Nimeni e sub reflectoare, când Bunul-simț e înecat de Bunul-plac, într-un ghem de interese şi de nevoi, Măriile Lor, parveniții, devin vedete şi se înconjoară de liote de lingăi, de aspiranți la fotolii şi de pseudomodele intelectuale care scriu cărți, musai „bestselleruri” despre cum „viața lor e un roman”.

Normalitatea a fugit de mult din satele româneşti. Fermierii autentici au dispărut sub propria neputință. Au apărut boierii cei noi. Unii zic, în băşcălie, că țăranii s-a dus la oraş să mai cumpere timp, alții – că a murit odată cu colectivizarea. Cert este că peste ogoare bate vântul pustiitor al sărăciei. Pământul nu mai dă rod. Fântânile s-au uscat de sete. Aerul fierbinte devine un clopot uriaş sub care se mistuie îngăduința. Spațiul rural arată din afară ca o înşiruire de dricuri conduse de făpturi resemnate, care au bagajele deja făcute pentru o altă lume, mai bună şi mai dreaptă. Când nu plouă, oamenii locului au obiceiul să scoată moaştele sfinte spre a invoca divinitatea. Atât le-a mai rămas, din timpuri imemoriale. Câteva mii de sate româneşti, fără apă şi fără canalizare, în plin mileniu trei, stau la periferia civilizației. În orice zi, în orice loc, poți vedea câte-o hurdubaie ce coboară trosnind pe ulițe. Lighioana călăreşte cu zgomot bolovanii cocoşați din caldarâm. E plină cu butoaie. Prin vecini se zice că vine apa cu motopompa. Coviltirul pus peste grăsunul de tablă ține loc de umbrelă. Deşi gol, în calea

lui se înşiră rânduri de butoaie din plastic mari, oale de tuci, găleți cu mânere fierbinți, sticle din plastic. O lume tăcută se aşază cuminte să-şi ia dreptul la apă. Din depărtări, apar mereu cârduri de limuzine negre, salutate reverenții os de şefii de post. Geamurile fumurii ascund barosanii cu puicuțe. Ei sunt investitorii de la Avicola. Țăranii iau cam nimic pe pământ. Mai ales de când de la județ s-a zis că bine le-o fi celor din asociații. Primarii sunt tovarăşi cu antreprenorii cei noi. Ei spun că va cădea binele peste gospodăriile țărăneşti, precum o poruncă de la UE. Speranța nu costă şi nici nu doare. Sătenii aud la televizor că va fi bine. Curând. Boierii cei mari vor da ceva grăunțe, la schimb, pentru dobitoace. Pământul va fi lucrat cu utilaje moderne şi nu va mai fi atâta! Rudă. Fiece uliță va avea un sac de făină şi un bol de ouă. Țăranii nu ştiu cum se măsoară binele promis. Acum, ei aşteaptă doar dreptul la apă. Nimeni nu-i întreabă ce vor ei de la viață. De vreo juma' de secol, alții le tot organizează viața. Au apărut şi sate mai noi, unde se mai găseşte câte ceva de lucru, pe la bogați. Țăranii sunt mai fericiți, au şi ei după ce bea apă, când se termină o zi de muncă. Sunt, mai nou, zilieri. Acolo, cei mari au străzi asfaltate, lumină pe gazon, pitici stropiți cu jeturi, flori pe terase şi apă trasă în casă. Gardurile sunt ca de cetățuie. Intimitatea le e bine păzită. Au maşini de tuns iarba, fântâni arteziene. Dacă se supără, aduc şi nori artificiali. Unii dintre țărani au reuşit să pătrundă taina binelui. Comentează, dar nu vociferează. Îşi consumă aiurea destinul. Ei reprezintă jumătate din populația unei țări care este deja în Europa. Trecând printr-un sat cu o echipă de reporteri străini, nu mică ne-a fost mirarea când un copil trăgea după el o găleată mai mare ca el şi avea în picioare o „pereche" de săndăluțe: una ruptă şi alta desenată.

Invidiem ceea ce urâm.

Ne naştem singuri şi murim singuri. Fugim toată viața de singurătate. Creştem în acord cu societatea. Ne adaptăm la mediu. Suntem intransigenți, dar în acelaşi timp inconsecvenți. Am vrea ca lucrurile să se schimbe, dar noi să nu depunem nici un efort. Când ceva nu ne convine, acționăm pentru a îndepărta disconfortul. Tindem să evităm situațiile care ar putea conduce la creşterea nemulțumirilor. Căutăm cu mult interes argumente care să fie în consonanță cu convingerile noastre. Dacă vedem vreun veleitar apărând pe posturile publice, încercăm să-i combatem opiniile, să-i devalorizăm gesturile sau pur şi simplu să-1 ignorăm. Când cumpărăm un produs şi vedem că nu corespunde aşteptărilor, convingerilor noastre, fie ne calmăm prejudecățile şi spunem că avem pretenții prea mari, fie renunțăm la el.

Luăm o înghețată şi dacă, după ce o gustăm, vedem că nu-i bună, zicem: „bine măcar că mă răcoresc.” Nu-i aşa că ne simțim mai bine când demonstrăm că avem dreptate?

Intre oameni, grupuri, culturi, există diferențe. Încă de la începuturile civilizației, competiția a stimulat performanța. Nu toți erau vânători la fel de buni. Unii ciopleau pietre, alții meştereau unelte, în timp ce femeile aveau grijă de gospodărie. Unii sunt mai inteligenți, alții mai puțin. Oamenii nu sunt egali decât în fața lui Dumnezeu. Egalitatea, „visul de aur” al omenirii, s-a dovedit a fi un fake propagandistic. La ora de „socialism ştiințific”, prin anii de liceu, am întrebat profesorul cum se poate explica sintagma propagandistică: „de la fiecare după capacități, fiecăruia după nevoi”? Dacă eu vreau trei treninguri Sergio Tacchini, partidul mi le dă? M-am ales cu o corigență şi probabil o notă în dosarul de la Securitate, pe care oricum încă nu am reuşit să-l parcurg. Nu am avut „o judecată sănătoasă”, în acord cu directivele partidului. În anii dictaturii, copilul trebuia să se pregătească a fi „Om Nou”.

Hegel ne-a spus că evoluția ideilor în contrariile lor este tema conducătoare a progresului istoriei umane. Karl Marx i-a combătut viziunile idealiste. Conform gândirii celui din urmă, marile schimbări şi marile idei ale omenirii au ca punct de plecare nevoile individului. Aşa s-a născut materialismul dialectic. Opera lui Hegel nu a fundamentat ideologii. Cea a lui Marx, în numele luptei de clasă, a trimis oameni la moarte. În numele egalității şi a prosternării la antireligia propusă de ideologul materialist-dialectic, unii şi-au depăşit condiția. Din pantofari au ieşit preşedinți, din chelneri oameni de afaceri, din activişti magistrați, o lume întoarsă pe dos. Şi atunci de ce să ne mai mirăm că ura generată de ideologia marxist-leninistă s-a menținut mult timp şi în postcomunism?

Sistemul a triat oamenii care să-l reprezinte în spațiul public. Lucrurile s-au întâmplat ca-n Restaurația lui Rose Tremain, romanciera care l-a creat pe Merivel, un personaj mediocru, medic neîndemânatic, ajuns la Whitehall, curtea regală a lui Carol I. Omul nu-şi dădea seama că nu era decât un clovn, bun să provoace hohote de râs. Îşi iubea mai mult suveranul, decât rolul. Datorită docilității sale a fost răsplătit cu un domeniu în Norfolk, în schimbul căsătoriei cu Celia Clemence, ibovnica regelui. Nu avea voie să se atingă de soția impusă. Chiar în noaptea nunții, Carol îl înlocuieşte în patul conjugal. Din prea mult plictis, în timpul căsătoriei neconsumate, Merivel încearcă să se facă ba pictor, ba muzician. Totul se năruie când regele

hotărăşte că nebunul şi-a încheiat misiunea, nebunul trebuie să plece. I-a luat palatul şi toate privilegiile. După ani buni de orbecăieli, este reprimit la Whitehall să joace roiul inițial. Acela de slugă.

Sistemul mafiot preferă inteligenței native personaje cu dotări intelectuale modeste, pe care le poate controla.

De ce unii reuşesc şi alții nu? Care e scopul fiecăruia în viață? Dar, mai precis, eu de ce nu am puterea lor? De ce eu supraviețuiesc muncind, iar omul din sistem huzureşte stând? Obsesia concurențială macină şi sclerozează relațiile sociale. Unii se adaptează, alții vociferează. Dar cei mai mulți se închid în sine şi coabitează cu sistemul. Acceptă orice.

Omul devine oprimat de propriile-i incertitudini. Numai cei detaşați pot privi ironic noile cohorte „domneşti" aduse cu praştia, care se fălesc în marş de cai-putere pe arterele marilor oraşe. Eternul moralist rămâne detaşat de forța seducătoare a lăcustelor negre, însă este dependent de propriile-i incertitudini şi nu în ultimul rând, de biblioteca sa plină de eroi cartonați care nu fac rău nimănui.

Acolo unde nu-i loc de tocmeală, competiția se organizează pe baza unor reguli. Când nu există organizare socială, tupeul face legea. Când legea lipseşte, mişeii ajung la putere. Întotdeauna m-am întrebat, fără a reuşi să-mi înving prejudecățile: de ce maeştrii pupitrelor de comandă au scaune mai înalte, de ce grangurii sistemului fac din limuzine embleme instituționale, de ce mai marii regimului au nevoie de gărzi de corp, la fel ca fruntaşii lumii interlope? Nu am reuşit să-mi împac iluziile despre rațiunea puterii cu decepțiile hrănite de realitate. O explicație simplă şi grosieră ar fi că majoritatea „aleşilor" suferă de sindromul „slugilor care au ajuns stăpâni". Lipsiți de principii şi goi pe dinăuntru, doresc să epateze. Târăsc după ei frustrările şi complexele de inferioritate. În samavolnicia lor nu pot fi decât intriganți, batjocoritori, orgolioşi, agresivi, intoleranți, pentru că doar cu astfel de „arme" susțin scena ce s-ar putea transforma în eşafod. Există printre ei o mentalitate de clan. Fiecare individ luat separat nu e decât o lăptucă în calea erbivorelor. O frunză-n vânt. Sistemul îl susține pe fiecare. Există o cârdăşie în pungăşie. Toți au povara vinovăției şi oarece teamă. Sunt întotdeauna solidari – legea omertei – iar inteligența folosită cu viclenie găseşte tot felul de mijloace, de la zvonuri şi calomnii abjecte, până la coterii şi delațiuni ordinare, ca să marginalizeze oamenii curați, incomozi care ştiu că nu au ce pierde. În crângul lui Impostor-baci nu cântă nici

mierla, nu cotcodăceşte nimeni, Irma néni şi-a luat câmpii. E un pustiu de bine, apăsător.

Forța simbolurilor în Raiul imposturii, ținuturile în care escrocii fac legea, grangurii au birouri luxoase, acvarii cu plevuşcă, hrana rechinilor, secretare seducătoare, fotolii moi pentru şezuturile lor adipoase. Au „4 x 4” obligatoriu la scară, toate aceste asocieri simbolice, de mărire, jucând rolul de țâțâni la cârpa de cort.

Mascarada, falsa identitate, circul au apărut în istoria civilizației relativ devreme. Atunci când, din scleroza marilor imperii, din slăbiciunea conducătorilor sau resemnarea generală a celor cârmuiți, oportuniştii au găsit căi de acțiune şi adepți. În Egiptul antic, conducătorii aveau ştiința colectării energiilor dispersate în proiecte comune, grandioase. Pe vremea când Keops, al doilea rege din a patra dinastie, punea sclavii să ridice piramidele, nu existau decât conduşi şi conducători. Oamenii erau angajați la treabă şi nimeni nu se împotrivea deciziei faraonului. Unii istorici fantezişti, care vor să-şi facă din iluzii evantai de certitudini şi să-şi ridice socluri de propagandă națională, amplifică importanța alogenilor din zona carpato-danubiano-pontică. Teoriile lor se fundamentează pe date neştiințifice, pe speculații sau chiar pe ipoteze fals inițiatice ale unor „vizionari” de genul celebrului mediu american Edgar Cayce, cel ce afirma că, într-una din transele sale hipnotice, a „văzut” cum Egiptul a fost cucerit de cete de războinici veniți din nord, mai exact din Podişul Transilvaniei. Conform acestuia, invadatorii balcanici ar fi devenit stăpâni ai Egiptului, iar ei ar fi fost constructorii Sfinxului, cu peste douăsprezece mii de ani în urmă, ca o replică a celui din Bucegi. Mai mult, dacologii amplifică din grandilocvență aprecierile subiective ale lui Densusianu, cum că monumentala construcție de la Giseh este o copie târzie şi, ce e drept, mai bine finisată a Vârfului Omul din Carpații noştri. Pe drumul dintre Orşova şi Moldova Nouă, pe la Cazane, la comanda lui I. C. Drăgan, a fost sculptat în stâncă portretul lui Decebal, din ciclul „încă un fals nu strică”.

În istoriile sale, Herodot, cel care a văzut şi a mărturisit lumii pentru prima dată minunile antice egiptene, vorbea despre geți că ar fi fost „cei mai viteji şi mai drepți dintre traci, dar erau hoți, leneşi şi mereu beți”. Acest „dar” a fost uitat de către interpreții partiturii istorice. Tot el zicea, într-un alt paragraf, necitat în cărțile de istorie, că: „după indieni, neamul tracilor este cel mai mare; dacă ar avea o singură conducere şi ar fi uniți, ei ar fi de neînfrânt”. Niciodată până la Burebista nu au fost aşa.

Tot în teritoriul Nilului, între anii 1353-1335 î. H., a domnit un faraon pe nume Amenaton care a inventat o nouă religie, monoteistă. Era un conducător sensibil şi temător.

L-a creat pe Aton, propovăduind credința în acest idol. După moartea conducătorului, egiptenii s-au întors la vechea religie politeistă, semn că mulțimea nu a crezut în omul ce se dorea providențial.

De ce romanii au dat o atât de mare importanță luptelor dintre gladiatori? Ştim că Flavius a început construcția Coiosseumului într-o perioadă de derută administrativă, nu ca un elogiu adus întrecerilor, nici ca o replică a olimpismului atenian, ci doar din nevoia de a mai calma spiritele aprinse din cetate. La început au fost doar lupte între animale. Bătăliile dintre gladiatori au apărut mult mai târziu, când fiii lui Brutus, dorind să aducă un omagiu tatălui lor, au oferit mulțimii adunate la înmormântare un spectacol de lupte demonstrative, pe viață şi pe moarte, între trei perechi de sclavi înarmați. Frații Brutus au devenit repede populari pentru acest cadou oferit mulțimii, iar politicienii, observând interesul crescând al romanilor față de luptele dintre sclavi au preluat ideea pentru a-şi câştiga, la rândul lor, popularitate în rândul electorilor şi a fi astfel realeşi în funcții publice. Aceste acțiuni – ca spectacol public – au devenit atât de populare într-un timp record, încât finanțarea lor a fost preluată de către împărații romani care au înțeles că pot astfel să țină în frâu masele, oferindu-le pâine şi circ, pe lângă mijloacele de subzistență, pentru a le distrage atenția de la problemele cotidiene. Şi poate pentru a le reaminti realitatea crudă a vieții: sânge şi durere.

Grecii antici au fost mai creativi. Ei au inventat teatrul ca formă de seducție a publicului. Tragedia, în concepția aristotelică, avea rolul de a purifica sufletul prin „frică şi milă” – catharsis – o terapie de eliberare a emoțiilor prin empatie cu drama eroului. Ei ştiau că durerile personale se atenuează când durerile altora sunt mai mari. Iar publicul grec era mai educat decât cel roman. Şi mai ştiau că masele pot fi educate şi rafinate prin

calitatea şi tema spectacolului. Nu le-au oferit „sânge” pentru că nu doreau să stârnească instinctele, ci raţiunea sau emoţia pozitivă. De ce să nu se revendice intelectualii de la greci şi plebea de la romani?

Din epoca medievală şi până în prezent, nu există spectacol mai grandios, mai fascinant, mai atrăgător decât carnavalul, aceea sărbătoare organizată din vechime. Ipoteza apartenenţei sale la vremurile păgâne, în ritualurile de fertilizare, e negată astăzi de către cercetători. Etimologii consideră că vine din latinescul carnivale dicere, care înseamnă „la revedere carne”. O manifestare cu fast, înainte de postul creştin.

La italieni, carnavalul a preluat o parte din sărbătorile precreştine ale Saturnaliilor, acele manifestări în care nebunii puteau lua locul împăratului, timp de patruzeci de zile, după care erau sacrificaţi. Şi franciscanii, la începutul Evului Mediu, scoteau pe stradă şapte „nebuni” care mimau cele şapte păcate pedepsite de catolicism.

Carnavalul fascinează prin travesti, coloratură şi vodevil. Participanţii poartă două tipuri de măşti: de demoni sau fiare, pentru a fi mai lesne acceptaţi în lumea spiritelor. Muzica şi teatrul ies în stradă. Intre rapsodie şi bună dispoziţie veghează Consiliul de Conducere al carnavalului care este format din unsprezece personaje, ultimul reprezentând depăşirea celor zece porunci. Dacă la început lumea mergea la spectacol pentru a alunga demonii, astăzi majoritatea ştie că e prilej de aventură şi de distracţie. Alegerea hainelor pentru carnaval reprezintă un adevărat ritual. Oamenii se regăsesc pe sine în simbolurile asociate. Pot fi Madame Valmont sau Lucrezia Borgia şi pot dansa cu Mozart sau Casanova. Fie vreo Penelopă visătoare, la braţ cu Aristide, sau un Flinkenstein cu vreo victimă mai arătoasă. E vremea când întreg oraşul se transformă într-o scenă uriaşă, pe care se derulează reprezentaţii teatrale şi ceremonii, zi şi noapte. Tristeţea e alungată din cetate. Muzicienii, dansatorii, acrobaţii şi magicienii inundă străzile. Dacă hainele de carnaval încântă prin strălucire, masca e un substitut al egoului, care provoacă şi incită. Oare de ce crinolinele de prinţesă, fracurile, pălăriile de trubadur, mantiile regale, dantelele cu strasuri au o mare căutare? Omul, din nevoia de dedublare, intră în rol şi-şi consumă astfel toate frustrările. Amăgirile de o zi, în sunet şi lumină, satisfac dorinţele şi stârnesc plăcerile.

Dionisiile la vechii greci şi Saturnaliile la romani aveau rolul de a invoca zeul fertilităţii.

Masca ascunde tristeţile profunde sau bucuriile care nu durează. Cum ar arăta Carnavalul de la Veneţia fără superbele figuri strălucitoare? Acestea fac carnavalul unic, special, grandios. Pe vremuri, masca oferea protecţie personajului şi intimitate. În prezent, un aer misterios. Dar poate că tocmai acest mister e ceea ce a făcut carnavalul veneţian atât de special. Măşti cu personaje din Commedia dell'Arte sau măşti mai sinistre, măşti colorate şi pline de strasuri, măşti cu pene sau peruci, costume de epocă, turbane multicolore cu motocei, muzică de promenadă, arcuşuri de viori, baluri de cristal, proiecţii de lasere în apa Canalului Grande e tot ce poate fi mai atrăgător pentru iubitorii de carnaval.

Masca de carnaval inhibă prejudecăţile celui care o poartă. Dar dacă lumea în care trăim e plină de falsuri care încearcă să personalizeze, să schimbe identităţi, să joace alte roluri? A purta o mască o oră sau o zi este o chestiune de camuflare iniţiatică, pe când folosirea sa sub diverse forme, în viaţa cotidiană, este un triumf al impostur ii. Orice opoziţie e fără rost. În zadar trecea moralistul pe scuarul îngust din faţa statuii poleite cu aur şi striga: „E falsă, domnilor, e falsă!”

Nea Gică-priceput-la-toate.

La români, un Nea Gică-priceput-la-toate e la mare trecere. El repară, meştereşte, şurubăreşte, ziua întreagă. Să nu ştii să pui o dulie, să mulgi vaca, să cureţi via, să pui doage la butoaie sau să repari un motor stricat e semn de neputinţă. În familia românească de la sate, ginerele trebuie să cunoască modul în care se pune ţigla pe casă, se curăţă coteţul, se înhamă caii, dar şi cum se jupoaie mielul. La oraş e şi mai şi. El e nevoit să se bage şi la dozele electrice şi la cuptorul de la aragaz şi la meşteritul lucrurilor uzate din casă. Altfel, nu e bărbat şi nu e acceptat. După ce tot românul s-a priceput la fotbal, la politică şi la femei, acum se pricepe la integrare, Ala restructurare, la reformă şi la tot ce ar mai fi nevoie. În loc de „omul bun şi pomul copt” ar trebui să se cânte „Nea Gică Sculeru' le ştie pe toate”, pentru că şlagărul acesta este pe buzele tuturor românilor care se cred zmei, până le pune cineva un buzdugan în mână şi se înscriu în crosul fugii sănătoase. Fiecare individ la locul său de muncă le face pe toate, pentru că e priceput. Nu-i ca neamţu' perseverent şi profesionist pe un singur domeniu, nici delicat cu amănuntele precum chinezul bătrân, nu-i desenator de miniaturi, el este connaisseur din tată în fiu, la tot şi la toate. Suferă de invidie şi trăieşte în teribilism. Viaţa-i curge ca un sport extrem. Tehnicile de supravieţuire îi dau curaj, nu-1 iau prin surprindere. Chiar dacă nu are

dotare profesională, se bagă în orice cu alonjă şi determinare. Se pricepe. Şi basta! Dacă alţii se dau instruiţi, ce-l doare gura să se proclame egalul lor? Petre Ţuţea nu a mai avut suficient timp să desluşească în scris mecanismul „aflării în treabă la români". Tare mult şi-ar fi dorit. Discipolii săi au fabricat stampe virtuale cu mărturii despre excepţionalismul românesc în materie de pricepere, dar nu au copertat spiritul meşteşugăresc al lui Nea Gică-priceput-la-toate, aşa cum ar fi vrut înţeleptul.

Folosită cu temei şi vicleşug, simbria ştiinţei lui „de toate" a fost una dintre piesele de rezistenţă ale construcţiei identitare naţionale, la români. Aşa s-au aflat în treabă doctori care au condus instituţii sanitare către faliment, ingineri care au proiectat turbine de două parale, ageamii care au făcut asociaţii agricole fără să fi calculat vreodată cashflow-ul culturilor de păioase, valutişti care s-au apucat de politică, securişti care se dau azi consultanţi sau, din entranjerism, au pactizat cu diplomaţia. De un lucru nu duce lipsă românul: de tupeu. Înzestrat cu toate vocaţiile datului în stambă, oniric sau pragmatic în materie de căpătuială, transcendent situat deasupra acţiunilor normale şi bine făcute, e adeptul lipsei de măsură, pentru că nici o regulă nu-i spune să stea acasă, atunci când nu se pricepe. Practica sa de zi cu zi nu e numai un dictat al obişnuinţei, ci chiar o misiune acceptată. El dă din gură ca o meliţă pe orice subiect. Spaţiul public e un fel de agoră cu ajunşi şi lachei, toţi batjocorind povara îngăduinţei unei majorităţi sărace în principii, dar pricepute în datul cu părerea.

Impostorii etalează, de obicei, o mare doză de fanfaronadă, au o apetisantă aplecare spre titluri pompoase, caută să impresioneze prin opulenţă şi se plac pe sine mai mult decât motivul devenirii lor. Iată de ce mulţi dintre ei au ocupat locurile privilegiate, decuplându-se de trecut. Atraşi de sferele oculte, au intrat în competiţii pentru câştigarea onoarei măsluite, au pocherit principiile şi s-au înghesuit să-şi cumpere diplome, titluri academice, într-un lumpen-Harvard al disprețului față de învățământ. În eşaloanele superioare ale poliţiei şi serviciilor secrete nu mai ai loc de „doctori în ştiinţe". Hair-stiliştii au uzurpat profesia de frizer. Detailiştii norocului se cheamă simandicos brokeri. Şoferii sunt azi driverii. Gărzile pretoriene însoţesc insolitele personaje ale momentului oriunde şi oricând cu figuri tâmpe, dar cu porecle de bodyguarzi. Dădaca din casă s-a metamorfozat în babysitter. Secretara clasică a dispărut din nomenclatorul de funcţii, locul ei fiind luat de şefa de cabinet, care oricum se ocupă de acelaşi lucru. Vânzătorul de maşini e dealer. Curvele sunt prestatoare de servicii. Alergătorii sunt globe-

trotteri. Cioclii au azi agenţii funerare, numite Rainbow sau Sanctuar Company pompe funebre. Ideologii doctrinelor criminale au socluri de guru naţionali. Agenţii sub acoperire sunt analişti. Croitoresele dictatorilor urcă azi pe catwalk şi-şi recrutează modele dintre junii ibovnici. Lingăii de ieri sunt patrioţii de manevră. Scriitorii proletcultişti conduc academii. Foştii şefi de aprozare sunt azi shop manageri. Poeţii de curte au fotolii senatoriale. Saltimbancii dezacordurilor gramaticale semnează azi acorduri pentru premii literare. Analfabeţi cu diplome dau lecţii de morală. Hoţii nedovediţi deschid tarabe universitare. Precupeţii de iluzii au ajuns vizionari, iar vrăjitoarele sunt medicii curanţi ai viitorului. Oamenii care l-au răstignit de mai multe ori în viaţă pe Iisus vorbesc în pilde. Dau lecţii despre reuşită. Nu e de mirare că tot mai mulţi tineri sunt de părere că studiile nu au nici o legătură cu succesul. Performanţa se măsoară în kilometri de tupeu, doar nefericirea a rămas sentimentul omului rămas la casa lui.

Fuga după privilegii a întunecat minţi, a tulburat ape şi a răsturnat orice univers de valori. La români, e o aglomeraţie de nedescris pentru rândurile din faţă. La orice concert sau spectacol, meci de fotbal sau gală de box, paradă de modă sau festival de teatru, circ sau topuri, cele mai scumpe locuri sunt cele mai vândute. Nu mai există măsură, croitorii caracterelor au intrat de mult în şomaj. Domnia bunului-simţ a fost uzurpată de imperiul bunului-plac. Longevitatea răului e cât tranziţia. Lungă şi de post.

Impostura e lista de calităţi a ageamiului care caută recunoaştere, confortul proscrisului în a vorbi despre lege, şperaclul de ferecat taine al învârtitului cu sudalmă, vocea starului care face play-back, acompaniamentul sentimental al cuceritorului de inimi, dar şi profilul frumoasei „din spate liceu, în faţă muzeu”.

Impostori celebri.

Într-un anumit moment, privind faţetele imposturii, stai şi te întrebi de ce Dumnezeu nu l-a pedepsit pe Diavol pentru infidelitatea sa? Era doar un înger printre alţii, înzestrat cu strălucire. Voia mai mult. Râvnea la cinstea cuvenită creatorului. Atotputernicul l-a lăsat să-şi săvârşească lucrarea. Amăgise deja o treime din heruvimi. S-a autoproclamat Alesul. A uzurpat calităţi şi a trăit ispitind. L-a urmărit pe Iisus încă de la naştere, lucrând prin Irod. Dumnezeu l-a sfătuit pe Iosif să fugă în Egipt cu pruncul. Din ziua întoarcerii, fiul Domnului a fost permanent hărţuit de Diavol. Dacă amăgirile sale nu au reuşit direct, a acţionat prin conducătorii iudei. Chiar şi

după răstignire, a încercat să-i zădărnicească înălțarea la ceruri. Nu a reuşit. Iisus era sub pavăza Tatălui. De la acel eşec, Diavolul tot umblă prin lume şi caută să ispitească ființele credincioase. De ce Creatorul l-a lăsat să-şi continue munca? Există doar o singură explicație: Dumnezeu vroia să arate lumii chipul real al răzvrătitului, al impostorului. Mai mult, a dorit să luăm aminte la diferența dintre bine şi rău. Diavolul a fost un mistificator de geniu, poate pentru că aşa a voit Dumnezeu.

Întrebarea care macină şi creează tot felul de ipoteze rămâne: a fost Iuda un impostor sau şi-a îndeplinit misiunea? El zicea: „s-au strecurat printre voi unii oameni, scrişi de mult pentru osânda aceasta, oameni neevlavioşi, cari schimbă în desfrânare harul Dumnezeului nostru, şi tăgăduiesc pe singurul nostru Stăpân şi Domn Iisus Hristos" (Iuda 1:4), pentru ca tot el să fie ce-l care îi dă sărutul trădării. Poate că s-a înțeles în taină cu Mântuitorul să fie cel care îl predă soldaților pentru a îndeplini ultimul act al înălțării. Să fi fost oare o strategie? Cert este că Iuda a aruncat punga cu arginți şi apoi s-a dus pe munte şi şi-a luat viața. Când ar mai fi avut timp să scrie Evanghelia de care se face atâta caz, de la o vreme? A fost Iuda un impostor sau nu a fost? Dumnezeu ştie.

Papalitatea nu şi-a îndeplinit întotdeauna doar misiunea de organizare a vieții creştine. Încălcând porunca a şasea, conducătorii bisericii catolice au trimis oameni la moarte. Inchiziția a fost, probabil, cea mai mare eroare a Vaticanului. Bineînțeles că autoritățile acelor vremi au căutat un suport în textul Bibliei şi s-au prefăcut ca l-au găsit într-un pasaj din scrierile apostolului Pavel care, revoltat de lipsa de morală a corintienilor şi de aplecarea lor spre incest, le-a spus: „Cât despre mine, măcar că n-am fost 1a voi cu trupul, dar fiind de față cu duhul, am şi judecat, ca şi când aş fi fost de față, pe cel ce a făcut o astfel de faptă" (1 Cor. 5:3). Papalitatea a instituit teroare cu tribunalul şi a încurajat delațiunea. Giordano Bruno §i Galileo Galilei sunt doar două dintre personalitățile cunoscute, pedepsite pentru că aveau alte viziuni decât dogma religioasă. Unul a abjurat şi celălalt a preferat să moară pe rug.

În celebra sa carte Istoria universală a infamiei, Jorge Luis Borges descrie, printre altele, „cazul" lui Hakim din Merv, devenit, dintr-un simplu lustragiu, un nou trimis al lui Alah pe pământ. Falsul profet a reuşit să amăgească o cohortă de cerşetori, orbi, hoți de cămile şi de cai, propovăduind o nouă cale spre iluminare. Zicea că Atotputernicul i-a încredințat misiunea de a profeți. Din clipa acordării „mandatului său

ceresc", chipul său – zicea el – a devenit mai strălucitor ca aurul şi mai sângeriu ca purpura, orbindu-i pe toţi cei din jur. Când oamenii Califului i-au smuls masca, toţi enoriaşii cultului său au rămas îngroziţi. Chipul profetului era ros de lepră. Nu mai avea buze şi sprâncene. Nasul i se turtise. Nu s-a lăsat până în ultimul moment. Le-a spus demascatorilor săi că păcatul lor cumplit îi împiedică să-i vadă strălucirea. Asta nu l-a salvat de la decapitare.

În 1984, presa anunţa că o americancă, pe nume Ann Anderson, a murit. Ar fi fost o dispariţie ca oricare alta dacă, din 1920, această femeie nu ar fi întreţinut misterul legat de originea ei. Şi-a construit în Occident o identitate spectaculoasă. Profitând de interesul emigraţiei ruse în a găsi un descendent din familia Romanovilor, ea a pretins, nici mai mult nici mai puţin, că este ducesa Anastasia, singura supravieţuitoare a masacrului de la Ekaterinburg. Potrivit versiunii oficiale sovietice, Nicolae al II-lea, soţia sa şi cei cinci copii au fost executaţi în noaptea de 16 spre 17 iulie 1918. Cadavrele lor au fost stropite cu acid şi benzină şi apoi arse, iar cenuşa, împrăştiată într-o mină inundată. Versiunea a avut întotdeauna puncte slabe şi contradictorii, lăsând loc speculaţiilor. Prin anii 1920, o tânără din Occident susţinea că este Anastasia Romanov. Având o cicatrice pe braţul stâng şi una la cap, povestea cum a fost salvată de la moarte de un soldat pe nume Ceaikovski şi cum s-a măritat ulterior cu unul dintre fiii acestuia, dând naştere unui copil. După uciderea soţului de către serviciile secrete ruse, s-ar fi trezit într-un ospiciu, unde avea să declare că nu-şi mai aminteşte nimic din trecut. În 1929, cu numele schimbat din Ceaikovski în Ann Anderson, s-a mutat în America, întreţinând până la moarte mitul că ar fi marea ducesă Anastasia. Chiar dacă, în 1928, un detectiv a găsit asemănări cu ale unei oarecare Franziska Schanzkowska, muncitoare poloneză, care stătuse multă vreme prin spitalele de psihiatrie, ea a continuat să-şi joace rolul. Atât doamna Anderson, cât şi Franziska aveau scrisul identic şi aceleaşi semne. Anderson a refuzat să recunoască evidenţele, dar testele ADN efectuate, în 1993, cadavrelor exhumate ale familiei imperiale şi unei mostre din părul celei care pretindea că ar fi fost prinţesă, au demonstrat că femeia nu era decât o impostoare. Probabil, una dintre cele mai mari ale secolului XX.

În 1966, un specialist german din München, Herbert Franke, a publicat un articol în care avansa ideea ca Marco Polo nu ar fi ajuns în China. Ce ştim din scrierile călătorului veneţian e că, la începutul secolului al XIII-lea, a ajuns să fie funcţionar al imperiului mongol, condus de Kubilay. După

părerea lui Franke, acesta ar fi preluat datele despre Imperiul Chinez dintr-o enciclopedie arabă, al cărei text s-a pierdut în Evul Mediu, perioadă în care nu exista dreptul de copyright.

Cercetătorul german îşi susținea ipoteza cu mai multe argumente care dau azi de gândit. De ce Marco Polo nu a scris nimic despre ceremonia ceaiului, de ce nu a văzut ce se poate admira şi de pe lună, Marele Zid Chinezesc, cum de a participat la asediul unui oraş înainte ca acesta să se fi petrecut, conform datelor istorice?

Şi în Moldova, istoria consemnează existența unui domnitor impostor, pe numele său Ioan Iacob Heraclid. Era fiul unui marinar grec, fiind adoptat de Iacob Eraclide – despot de Samos şi Păros. La moartea acestuia s-a dat drept fiu legitim şi i-a preluat titlurile şi posesiile. A călătorit mult prin Europa. Avea şi bani şi tidu nobiliar de Păros. A urmat cursurile Facultății de Medicină din Montpellier, unde s-a căsătorit cu o văduvă care avea un copil. Acuzat de uciderea pruncului, a reuşit să fugă. După scurt timp, titlurile nobiliare uzurpate i-au fost recunoscute de către Carol al V-lea. Fiind învestit cavaler la curtea acestuia, trece la protestantism. Ajuns în Polonia, țintește tronul Moldovei, pe atunci ocupat de Alexandru Lăpuşneanu. A inventat o legătură de rudenie cu Ruxandra, soția domnitorului, şi astfel a ajuns la reşedința voievodală. Odată acceptat acolo, a început să uneltească împreună cu boierul Moțoc, pentru detronarea voievodului. Cu sprijinul împăratului Ferdinand, l-a înfrânt pe Lăpuşneanu la Verbia, ajungând domn al Moldovei, autointitulându-se Ioan Vodă. Din poziția mult visată, a crescut birurile şi a făcut propagandă protestantă. În cele din urmă, a fost ucis.

Un escroc internațional, George Psalmanazar, a publicat, pe la sfârşitul secolului al XVII-lea, o carte de succes despre sălbaticii din insula Formosa care umblau goi şi mâncau nu numai şerpi fripți, ci şi pe soțiile infidele. În 1706, a recunoscut că totul nu era decât o invenție.

Panoplia cu impostorii din istorie e lungă. Sunt unii care-l acuză şi pe Magellan că nu ar fi ajuns la toate destinațiile despre care a spus. Important e că şi-a îndeplinit misiunea de explorator, şi asta contează cel mai mult în istorie. Cassie Chadwick s-a dat, pe la sfârşitul secolului al XIX-lea, drept fiica nelegitimă a industriaşului scoțian, Andrew Carnegie, obținând de la bănci peste zece milioane de dolari. Ulterior, a fost arestată. De remarcat că industriaşul scoțian spunea mereu că: „a fost unul dintre cei mai mari manageri ai lumii pentru că a avut consilieri mai deştepți decât el.” Câți

dintre oligarhii români ar putea recunoaşte aşa ceva? Nu există – conform aprecierilor lor – nimeni mai înțelept decât ei. Au şi vorba „aleasă”: „Dacă erai deştept, erai în locul meu.” De-a lungul vieții, Ferdinand Waldo Demara a schimbat zeci de profesii. Era analfabet. Nu a absolvit nici măcar şcoala primară, dar se prezenta deseori ca absolvent al unor universități americane. A întâlnit mereu oameni creduli. Aşa a ajuns, rând pe rând, ajutor de şerif, psiholog, avocat, călugăr, ziarist, medic, profesor. Era bolnav de parvenire socială. Despre viața lui s-a scris o carte, ecranizată cu titlul Marele impostor.

De notorietate prin anii '90 era duetul german Milli Vanilii, laureat al premiului Grammy. După ce s-a dovedit că nu ştiau să cânte, iar vocile lor erau trucate, membrii formației au trebuit să returneze premiul. Vânduseră ilicit peste paisprezece milioane de discuri.

Elena Ceauşescu pare să rămână cea mai celebră impostoare a secolului trecut. Fără a avea studii superioare, şi-a luat doctoratul, în condiții dubioase, în urma susținerii unei teze despre „polimerizarea stereospecifică a izoprenului”. Interesant este că în a doua zi după ce, pe 14 noiembrie 1967, i-a adresat ministrului învățământului o cerere pentru susținerea tezei, legislația în domeniu a fost modificată. Printr-un decret de stat şi o hotărâre a Consiliului de Miniştri s-au stipulat reguli noi, care-i ofereau „tovarăşei” acoperirea juridică pentru a susține o lucrare fără conducător ştiințific şi fără un stagiu prealabil de pregătire. Prezentarea tezei era programată pentru ora opt dimineața, într-una din sălile de la Polizu. Studenții şi asistenții au venit mai repede pentru a ocupa locuri. Insă au găsit pe uşă un bilet care anunța că aceasta a avut loc la ora şapte. În 1974, „savanta de renume mondial” ajungea membră a Academiei Române. Pentru că ascensiunea Elenei din Petreşti nu putea fi oprită, i s-a organizat o vizită la Buckingham, ocazie în care, pe lângă plimbările în trăsurile trase de cai albi, i s-a oferit şi titlul de doctor honoris causa al Institutului Regal de Chimie şi al Institutului de Tehnologie din Londra. Ulterior, la a doua vizită a lui Ceauşescu în SUA, Academia de Ştiințe a statului Illinois a făcut-o membru de onoare. Au urmat traduceri ale operelor sale în mai multe limbi. În calitate de „om de ştiință”, a condus ani de zile Institutul Central de Chimie (ICECHIM) şi comitetul de stat al planificării, unde instituise inchiziția şi domnia bunului-plac. Oameni serioşi, cu ani buni de muncă, vizionari şi cu ştiință de carte, erau agresați de atitudinea sfidătoare şi duşmănoasă a „Cabinetului Doi”.

Casa Regală britanică a retras toate onorurile date familiei Ceauşescu. La Palatul Buckingham, în Sala Banchetelor, există o listă a şefilor de stat care au stat la masă cu Regina Angliei. Printre ei – Mr. Ceauşescu and his wife. An, 1978.

Interesantă a fost cariera unora dintre cei care au ajutat-o în obținerea ridului de doctor în științe. Cristofor Simionescu a fost dat afară din funcția de rector, pentru că într-o discuție cu un ambasador al RFG o făcuse incultă şi analfabetă; Aurelian Bondrea, care nu a recunoscut niciodată impostura intelectuală a Elenei Ceauşescu, a devenit rectorul primei universități private, după 1989.

După revoluție, la Timişoara, un escroc local a vândut tunul de la Bastion unor străini, prezentând acte false, cum că el ar fi proprietarul. Probabil cunoştea experiența cehului Victor Lustig care, aflat peste ocean, reuşea prin 1925 să convingă o serie de oameni de afaceri că este reprezentantul guvernului francez care doreşte, zicea el, să vândă Turnul Eiffel, costurile, chipurile, pentru reparație fiind prea mari. A reuşit să găsească un fraier care nu s-a plâns poliției, astfel încât Lustig a încercat şi a doua oară. Nu a mai reuşit. A fost prins şi condamnat pentru înşelăciune.

În România mileniului trei au apărut peste noapte o sumedenie de „moştenitori" ai familiilor boiereşti de odinioară. Cineva îmi povestea deunăzi că pe strada lui au descălecat „moştenitorii" lui Bragadiru care revendicau toate casele, nu una, ci toate. Omul era avocat de meserie şi s-a apărat în instanță, pentru că şi imobilul său era vizat de rechinii imobiliari. Dar câteva bătrâne au căzut victime şi nimeni nu le-a mai luat în seamă. Mafia de tipul celei organizate în jurul magnatului George Becali cumpără drepturi succesorale şi se împroprietăreşte rapid.

„Trebuie să te pricepi să fii când zeu, când porc, dar întotdeauna cu grație"21, avea să scrie Lion Feuchtwanger în celebra sa carte Vulpile în vie.

21 Lion Feuchtwanger, Vulpile în vie, Editura Biblioteca pentru toți, 1973.

Arivistul.

Dacă ar fi să te temi de cineva, trebuie să te temi de tipul arivistului, omul care prin orice mijloace caută să parvină. El nu este neapărat inspirat din Principele lui Machiavelli, pe care oricum nu 1-a citit şi nu-l înțelege, ci doar un personaj înzestrat cu tupeu. Nu ştie ce sunt obstacolele. Preferă să Ie sară decât să le depăşească. E un tip nativ cu multă poftă de putere. Niciodată nu l-a interesat cultivarea resurselor, acele răsaduri plantate în

copilărie, udate la tinerețe şi îngrijite la maturitate. Doar orgoliul şi vanitatea l-au urmărit în împlinirea dorințelor sale de putere. În literatură au rămas celebre personajele Julien Sorel al lui Stendhal, Rastignac al lui Balzac, Uriah Heep al lui Dickens, toți omologi ai lui Dinu Păturică, creat de Nicolae Filimon. Un astfel de individ caută să ardă etapele devenirii sociale, pentru a prinde o poziție privilegiată. Cuvântul arivist în limba română provine de la verbul francez arriver care este altceva decât autohtonul „devenire", cu o mai multă savoare şi o simbolistică profund creştină. Arivistul este un iobag al poftelor, încătuşat în propriul imperiu al măririi. Vezi zilnic un astfel de individ şi nu scapi de el. E ca şarpele cu clopoței. Îngână prada şi o devorează. Nu te poți opune saltului său cabalin spre poziția de frunte. Nu are pregătire prea temeinică, e sfertodoct, dar dacă nevoia o cere, face toate universitățile posibile pentru un CV cu succes garantat. Dar ce este astăzi un CV bun? Un petic de hârtie frumos redactat, în care se trec doar lucrurile care convin angajatorului, nu o înşiruire onestă de date, urmărite cronologic. Uitați-vă la hârtiile de recomandare pentru un individ sau altul. Parcă sunt elogii, nu referiri obiective. Cât priveşte scrisorile de intenție, nu au nimic special, individual, toate sunt parcă trase la indigo. Cuvinte mari de genul „un post pe măsura pregătirilor mele", „las la latitudinea domniei voastre", „om hotărât care doreşte performanța," toate sintagmele de lemn adunate într-un copy&paste cinic şi dezgustător. Nici o brumă de originalitate sau vreo frază creativă, menită să incite, nu să respingă.

Arivistul e un om desăvârşit. Are figură înțepată şi dârză, nu-l trădează nici un gest sau mimică, nasul e permanent ridicat peste limita cuviinței. Îi plac falsurile, el însuşi trăind prin fals. Este un tip agresiv, fără nici un scrupul, cu o mare disponibilitate de adaptare şi supraviețuire, inteligent şi escroc, fanfaron şi abject, intrigant şi instabil. Întotdeauna se aşază sau se ridică plin de morgă, afabil, e permanent preocupat de sine. De imaginea lui. Îi plac prieteniile care sunt interesante, dătătoare de favoruri şi de oportunități. Nu este un tip prietenos cu cei care nu-i satisfac nevoile.

Se mişcă tandru şi lasciv doar în mijlocul curtezanelor apropiate piciorului stăpânului. Maestru al disimulării, are arta gestului şi a detaliului fizic. E foarte aspru cu cei care-i cunosc originile. Este în stare să-i răpună la tăcere pe toți apropiații timpurilor trecute, când era un nimeni.

Cine nu-şi mai aduce aminte de Tănase Scatiu, al lui Duiliu Zamfirescu, ciocoiul tipic, setos de avere, dornic de parvenire, viclean, rău şi

semianalfabet? Avea o ură viscerală față de boieri şi un complex de inferioritate față de intelectuali. Cu o dorință pătimaşă şi pizmaşă, se lupta să ajungă şi el boier. Era şi el prototipul revoluționarului paşoptist care îşi dorea poziții sociale. Nu avea convingeri ferme, doar interese. Astăzi, ciocoiul a evoluat. Revoluționar din vocație, nu mai are complexe de inferioritate, fiind trecut printr-o puzderie de universități. Etalează Oxforduri pe pereți, diplome de merit, dar şi de revoluții, într-un dispreț total față de cei umili. Este profitor şi fudul. Crede că a inventat gravitația, că în jurul său se învârt toate speranțele națiunii. Vorbitor al mai multor limbi de circulație internațională, se crede superior şi invincibil.

Există asemănări şi deosebiri între ciocoiul din trecut şi cel nou. Dacă cel vechi voia doar locul boierului, cu orice preț, cel nou are pretenții mult mai mari. Doreşte să conducă națiuni, să fie lider planetar. Ambii au comportamente zise ciocoieşti. Tănase Scatiu adora să fie primit cu alai, lăutarii să-i cânte în strună, să fie permanent lăudat ca un binefăcător. Atât el, cât şi urmaşul său nu sunt deloc sentimentali, nu cunosc ce-i aia compasiunea. Amândoi se cred dumnezei pe pământ. Sar de la o stare la alta. Când par joviali şi tandri, când sar în extrema cealaltă, înjurând ca la uşa cortului. Ei sunt doar nişte birjari cu papion. Ciocoiul vechi se visa, din arendaş, proprietarul moşiei. Ciocoiul nou, în general, se lansează în politică, este oportunist, fără convingeri ferme, trece din partid în partid, fără tandrețuri cu onorabilitatea.

Un personaj lugubru, având complexul lui Oedip, s-a gudurat pe lângă nevasta unui lider politic. Şarmant şi fermecător, a sedus-o pe distinsa doamnă. Trecând-o prin alcov, şi-a atins scopul. Avea să ajungă sfetnic de taină al bărbatului, mai slab de înger. Instruit în arta ipocriziei şi a intrigii, a făcut fără nici un scrupul milioane de euro pozând în mare specialist. Situat dincolo de antipatia cancelariei politice, nu şi-a recunoscut niciodată incompetența, doar a condus ostilitățile prin orgasmele feminine. El nu era ca Stănică Rațiu un avocat fără clientelă. Trecuse prin experiențe mult mai bogate.

Arivistul ştie să atace la punctul sensibil şi dacă e nevoie, de ce nu, şi la punctul G. Noul Dinu Păturică atingea o nouă etapă în ascensiunea sa, aliindu-se cu chera Duduca, de stil nou, stăpână pe „arsenalul vicleniilor femeieşti”, iubind „luxul cu deosebire” şi împreună au pus la cale ruinarea sistematică a postelnicului. Şi biata soție de preşedinte căzu ca fraiera. Nu că s-ar fi lovit la genunchi, Doamne fereşte, dar luă o smetie de împotrivire,

demnă de un divorț. Noroc că alți deștepți de la curte, îl luminară pe marele logofăt.

Pe arivistul de frunte nu modestia îl dă afară din casă, ci doar goana după profit, cu orice preț. E în stare să o ia de nevastă şi pe Venus din Milo, dacă ea îi desăvârşeşte cariera. O seduce şi o lasă țipând şi acuzând-o, imediat după țintirea țintelor, că e de piatră.

Omul ajuns e un killer de sentimente. Nu-i căuta „naturelul simțitor" printre coarne, că nu există. E un tip cu tolba plină de săgeți de amor şi un sac de scrisori de indulgență, frumos caligrafiate.

Vânzarea de iluzii.

Publicitatea modernă nu mai este orientată pe produs. Campanii întregi vizează seducerea consumatorului. Mesajele sunt inspirate din modul de viață al potențialului cumpărător. Lui i se vând nu obiecte sau servicii, ci stări. Adică iluzii. Profesioniştii comunicării ştiu azi cum să manipuleze. Ei cunosc faptul că nu se mai consumă produsele, ci imaginea lor. Omul nu mai are nevoie de o anumită maşină, doar de stilul de viață şi standardul care-l impune marca. Oricum, producția de automobile este globalizată. Nu mai există maşini mode în Germany sau made în USA. Vedetele se implică în campanii sociale. Mari corporații au grijă de copiii talentați. Politicieni se îngrijesc de familiile nevoiaşe. Toate acțiunile se desfăşoară sub reflectoare, altfel sensibilitatea nu ar mai fi cunoscută.

Uitați-vă la campaniile antifumat. Este foarte adevărat că fumatul dăunează grav sănătății. Sigur că mulți oameni mor din această cauză. Pe pachetele de țigări apar monştri şi lumea nu se sperie. Niciodată o interdicție nu a generat altceva decât o creştere a consumului. Nu te-ai mira dacă ai afla că producătorii de țigări participă şi ei, ca finanțatori din umbră. Pe de altă parte, orice campanie care vizează un „scop nobil" şi se manifestă în acelaşi fel ca publicitatea tradițională nu face decât să mărească încrederea consumatorului în „adevărurile" prezentate de publicitar. Mai mult, publicitatea negativă tot publicitate este. Aminteşte de produs. Americanul are o vorbă: Bad, good, tobe în a first page. La nivel inconştient, sau poate semiconştient, individului i se activează instinctele, unde nu mai poate fi vorba de raționament. Aici e mârşăvia. Să spui că faci rău şi să perseverezi în greşeală doar de dragul profitului, cu orice preț.

Mărcile se adaptează curentelor muzicale, stilurilor de viață, unui anumit statut social. Ai BMW, eşti un tip de forță. Mergi în barurile de fițe, eşti un om de fițe. Bei Red Bull, ai energie. Consumi țigări de foi, dovedeşti că ai

prestanță. Te îmbraci cu Armani, faci parte dintr-o anumită elită. Ai Mercedes, arăți că ai bani.

Dar ce te faci când doar aspiri la anumite privilegii şi nu ai puterea de a le obține într-adevăr? Ai un BMW care consumă mult. Ai luat credite ca să-l achiziționezi, dar nu ai bani de carburant? Ai fost doar victima propriilor tale dorințe de mărire. Stai şi suferi.

Totuşi, poate cea mai importantă acțiune de vânzare a iluziilor – una dintre cele mai eficiente tehnici de manipulare – rămâne invocarea trecutului inexistent şi construcția unor semnificații imaginare, cu scopul de a folosi unor acțiuni de moment: fie religioase, fie politice. Astfel de practici sunt vechi de când e lumea. Aşa s-au construit miturile, epopeile, poveştile istorice care au dat civilizației încărcătura de teme necesare ieşirii din „corvoada" muncii lui Persiles şi ale Sigismundei, eliberării din Harpa şi Umbra lui Carpentier şi ieşirii din dramele lui Borges. Când istoria nu a fost destul de literaturizată de maeştri ai genului, papii sau capetele încoronate au dat drumul la comerțul cu istorisiri, autorii, de cele mai multe ori anonimi, fiind puşi să caute cauzele şi să găsească efectele politicii lor. Când scrierea e contaminată de virusul interesului, iau naştere monştri care nu numai că sperie copiii, dar le şi creează dependență. Aşa se întâmplă cu luptătorii fabricați în laboratoarele hollywoodiene. Eroii ajung să influențeze comportamentul multor tineri. Studiile psihologice au dovedit-o. Dar nu acolo se dau marile lovituri. Dacă micuților le sunt pregătite prăjituri, adulților – fumigene cu efect întârziat. Imperiile dominatoare ale lumii au inventat fel de fel de mecanisme care să manipuleze opinia publică mondială. Conducătorii ştiu cum să pregătească opinia publică pentru atacul ce va veni. Un simplu exemplu. În 1997, cu doi ani înainte de declanşarea conflagrației din Balcani, studiourile americane din California produceau – întâmplare sau comandă politică – filmul Wag the dog, cu doi actori celebri, la acea vreme: Dustin Hoffman şi Robert De Niro. Scenariul era simplu: un strateg al Casei Albe fabrica un război, unde altundeva decât în sud-estul Europei, pentru a masca un scandal sexual, în care era implicat preşedintele. După doi ani, Monika Lewinski făcea rating şi Serbia era bombardată. Ficțiune şi realitate, evidența demonstrează că de cele mai multe ori nimic nu e întâmplător la cei mari. Fiind în Budapesta în aceea perioadă, unul dintre specialiştii în comunicare din preajma premierului ungar mi-a povestit cum a filmat gropi comune, cu actori şi butaforie, pentru cartierul general NATO, în timpul războiului din Iugoslavia. Luptele moderne se dau

azi mai mult pe televiziuni. Unul dintre corespondenții din Belgrad avea să ne mărturisească, după meciul NATO-Slobodan Miloşevici, cât de spumoase erau filmările şi cât de seci realitățile. Aşa funcționează lumea. Nici o problemă pentru majoritatea neinstruită care nu a auzit de astfel de mecanisme. Grav e că instrumentiştii acționează determinați de efectele lor, convinşi fiind că sunt implicați activ, contaminați cu iluzia unei libertăți ce nu-i a lor. În urmă cu aproape un secol, un ziarist englez plecat în aventură, tot prin zona de azi a Macedoniei, îndrăgostit de o jună băştinaşă, ca să-şi justifice absența, a creat un subiect fierbinte. Un război interetnic. Consorțiile de presă şi-au trimis corespondenți în zonă. Toți au amplificat povestea celui dintâi. Occidentalii erau convinşi de existența unui conflict sângeros. De ce să ne mai mirăm că Orson Welles, în anii de apogeu ai radioului, a creat un scenariu care era gata să scoată americanii în stradă pentru a lupta cu marțienii.

Istoria trecută sau recentă demonstrează că mari crime, războaie sau conflagrații s-au produs în contextul promovării celor mai înalte idealuri. Creştinii au ucis şi au ars pe rug în numele credinței, islamicii au făcut la fel, fundamentaliştii de tot felul au terorizat indivizi şi comunități, comunismul şi național-socialismul au ucis, în numele unor ideologii. Ateismul nu a reuşit să învingă credința. O dogmă contra alteia nu găseşte soluții, doar stârneşte ura, atât de necesară arhitecților politici. Miturile nu pot fi demitizate prin acțiuni contrare. Cum poate România să scape de complexul Dracula, decât amplificându-1?

Vânzarea de iluzii e veche de când e lumea. Legendele spun că prin 1212, pe vremea când mulțimile mai erau manipulate prin viziuni, un cioban german şi un fiu de oier francez au pornit cu câteva mii de copii să înfrunte oştile necredincioşilor şi să elibereze Locurile Sfinte. Începuse ceea ce avea să intre în istorie sub numele de Cruciada copiilor. S-au găsit mulți adepți pentru mişcare, pentru că încercările anterioare ale „celor mari" suferiseră eşecuri usturătoare. Lor li se revelau minuni dumnezeieşti, deschiderea mărilor pentru marşul spre Ierusalim, convertirea paşnică a musulmanilor şi izbăvirea pentru ticăloşiile primilor cruciați. Cu toată împotrivirea Papei, stăpânii vaselor îi făcură pe copii să creadă că-i vor duce spre Țara Sfântă, ei fiind vânduți ca sclavi în Tunisia sau eşuând pe lângă Sardinia, din cauza furtunilor. Ce e sigur este că nu au ajuns la Locurile Sfinte. Cercetători moderni ai Cruciadei copiilor susțin că aceştia nu ar fi fost minori, că numele mişcării provine din cuvântul pueri (în latină „băieți"), reprezentând

la aceea vreme pâlcuri rătăcitoare de țărani săraci, nevoiți să-şi găsească rostul în bejanie. Câteva decenii mai târziu, cronicarii – spun cercetătorii de azi – au citit relatările acestor procesiuni şi au tradus pueri ca „băieți" sau „copii", fără să cunoască înțelesul adevărat al termenului. Astfel s-a născut legenda Cruciadei copiilor. Termenul se foloseşte şi azi pentru mişcări care sunt predestinate eşecului, în numele unui ideal iluzoriu.

Nu discutăm cât de viabile au fost idealurile Revoluției franceze pentru oamenii de rangul trei ai sfârşitului de secol XVIII. Cât a pierdut Danton şi cât a câştigat Robespierre.

Masele sărace aveau nevoie atunci de „libertate, egalitate, fraternitate" sau conducătorii revoluției de poziții în stat? Rămâne de discutat. Cert este că prin pornirea contrarevoluției şi votarea Legii privind suspecții, iacobinii au transformat idealurile de libertate în haos, ură şi crime contra adversarilor. În numele „egalității" au fost decapitați membrii familiei regale, mormintele răscolite, bisericile închise sau incendiate, o prostituată fiind întinsă pe altarul catedralei Notre Dame din Paris, în chip de „Zeiță a Rațiunii", şi peste 40000 de oameni ucişi, în numele unor idei neînțelese nici până azi.

Dictatorii lumii moderne au avut mare plăcere să caute tineri pentru aventurile lor ideologice. Aşa s-a întâmplat şi cu Hitlerjunge, organizația de tineret a partidului nazist. Scopul acesteia era crearea celei mai pure rase ariene. Şi de unde să înceapă recrutarea decât din rândurile adolescenților, naivi şi uşor de amăgit. Ei erau îmbrăcați în uniforme kaki, cu dungă transversală şi purtau pe brațul stâng svastica. Marele scriitor German Gunther Grass a recunoscut că a fost „un tânăr nazist, credincios până la capăt". Şi despre Joseph Ratzinger, actualul Papă Benedict al XVI-lea, s-a vorbit că a fost înrolat fără voința lui, în baza voinței naționale, dar fără a fi voluntar cu acte în regulă.

Țin minte cum o colegă, prin anii şcolii primare, plângea că nu a fost făcută pionier. Ce erau detaşamentele de cravate roşii, dacă nu primii paşi spre înrolare în sistemul totalitar? „Am cravata mea, sunt pionier/Şi mă mândresc cu ea, sunt pionier", aşa cântau cu foc copiii, în timp ce steagurile se ridicau pe catarg. Nimeni nu credea în valorile organizației, dar niciunul nu ieşea din front. Întrecerea dintre merituoşi şi valoroşi era o cursă fără obstacole. Copiilor nu li se povesteau basme, doar li se vindeau iluzii de mărire. Nimeni nu câştiga nimic, doar partidul viitoare cadre de nădejde. Curată impostură.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, japonezii au pregătit misiuni speciale de atac împotriva vaselor militare ale Aliaților. Comandanții niponi, când şi-au dat seama de forța copleşitoare pe mare şi pe uscat a adversarilor, au pregătit tineri piloți pentru acțiuni suicidare. Istoria Războiului din Pacific vorbeşte de aproape două mii de kamikaze (traducere „vânt divin") care şi-au sacrificat viața pentru cauza Japoniei. Ei aveau ca obiectiv prăbuşirea propriilor avioane asupra unor ținte americane. Era o tactică disperată de a provoca distrugeri adversarilor. Pe de altă parte, în tradiția Bushido sau „calea războinicului", supraviețuirea era o ruşine pentru sine şi pentru întreaga casă al cărei nume îl purtau, chiar dacă atacurile sinucigaşe nu făceau parte din codul onoarei. Dacă aceştia nu erau fanatizați de către conducătorii lor militari, ce i-a făcut să accepte moartea?

După jumătate de secol, Ben Laden a folosit, pentru atacurile din 11 septembrie 2001 asupra „Gemenilor", acelaşi tip de luptători sinucigaşi. Oamenii înțeleg cu greu cum poți să-ți iei viața pentru o anumită cauză. Numai fanatismul şi încrederea oarbă în misiunea de luptă pot fi principalele cauze ale deciziilor piloților de a-şi sacrifica viața. Şi manipularea abilă!

De la Thaies până la filosofii zilelor noastre, acțiunile umane sunt explicate prin rațiune, acea capacitate a omului de a gândi înainte de a face ceva. Toate doctrinele şi conceptele despre lume care ignoră raționalul sfârşesc în misticism. Şi aici e loc de vânzare a iluziilor.

Mitomanii.

Pe culoarele vieții întâlnim des indivizi care nu îşi acceptă condiția de oameni banali. Neavând cum să-i impresioneze pe cei din preajmă, trăiesc într-o lume a lor, perfid de arătoasă, fățarnică, în care se simt bine şi protejați. Astfel, reuşesc să-şi găsească satisfacții subiective, atunci când realitățile obiective nu le pot oferi nimic. Nu sunt performanți, nu au abilități practice, nu ştiu să iasă în evidență altfel decât prin poveşti denaturate, bine ticluite, fezandate şi gata de servit naivilor. Trăiesc în imaginar, ei fiind deopotrivă eroii-actori şi regizorii pieselor jucate. Se simt mândri când cei din jur le acceptă „adevărurile" şi îi consideră inteligenți, altruişti, persoane şarmante. Astfel de oameni nu caută câştiguri materiale, doar recompense afective. Mitomania de acest gen nu pare a fi patologică. Indivizii sunt conştienți de denaturarea adevărului, dar se simt bine în pielea lor. Când pescarii sau vânătorii exagerează, cei din jur intră într-o stare de bună dispoziție.

Dar ce este minciuna, de ce mint oamenii, ce urmăresc ei? În Larousse classique, minciuna este „expresia contrară adevărului.” În Dicţionarul explicativ al limbii române, „denaturarea intenţionată a adevărului, având ca scop înşelarea cuiva.” Există la noi foarte multe sinonime: vicleşug, născocire, plăsmuire, făţărnicie, duplicitate, prefăcătorie, camuflare, fariseism.

Sextus Empiricus, fondatorul curentului care-i poartă numele, explica în Contra retorilor termenul „convingător” în trei feluri: ceea ce e adevărat în mod evident şi ne obligă să ne dăm adeziunea, verosimil – ceea ce este fals, producând o reprezentare a adevărului, şi în al treilea sens ce e între adevăr şi fals. Minciuna este o mistificare a adevărului cu intenţie. Conform lui Piaget, mitomanii suferă de un dezechilibru psihologic, atât în planul gândirii, cât şi al acţiunilor lor. El a găsit trei forme de manifestare: vanitatea, răutatea şi perversitatea.

Vanitatea apare frecvent la cei cu un dezechilibru interior. Pentru a impresiona, aceşti indivizi au tendinţe megalomane, realizând acţiuni absurde şi lipsite de logică. Inventează întâmplări extraordinare, senzaţionale, în care actorii se implică activ în rol pentru a-i seduce pe ceilalţi. Obiectivitatea le este străină, întotdeauna subevaluându-i pe ceilalţi. De multe ori nici ei nu ştiu cine sunt, trăind în propriul univers imaginar pe care-l consideră real. Oamenilor vanitoşi le este inaccesibilă obiectivitatea şi întotdeauna îi subevaluează pe ceilalţi în raport cu ei înşişi. Mândria este una din cele mai sumbre expresii ale orbirii spirituale, zic părinţii bisericii. Lucifer a crezut că poate deveni Dumnezeu prin înşelăciune, şi, din înger luminos, de-a dreapta Tatălui, a ajuns diavol întunecat şi lipsit de minte. Din egoismul său au luat naştere nu numai mişcări satanice, ci şi indivizi cu mult orgoliu, gata să sacrifice orice pentru satisfacerea instinctelor. Jertfa le este străină. Oamenii vanitoşi sunt cei care compun azi masa corpolentă, agresivă şi intolerantă a celor care se conduc pe strada Neuro-interesului. Îi vezi zilnic, îi simţi aproape, îţi invadează viaţa şi tu nu poţi face nimic. Ei suferă de meritocraţie. Din nimeni şi nimic au ajuns azi mari latifundari, conducători de imperii financiare sau de partide politice, fără a avea vocaţie de lideri.

Mitomania malițioasă – conform lui Piaget – reflectă cele mai profunde manifestări de distrugere, de la simplele acţiuni răutăcioase, până la cruzimile cele mai feroce. La astfel de oameni, ura, gelozia, mânia sunt expresii comune ale unui comportament vanitos. Până şi în basmele

tradiționale, lupul este o ființă parșivă, mai degrabă vicleană decât fioroasă, care supraviețuiește înșelând, trișând și camuflându-se. Nu doar Capra cu trei iezi, ci și Scufița roșie sau Cei trei purceluși ni-l prezintă pe lup deghizat în precupeață, gospodină, mămică sau bunicuță. Astfel de personaje pârjolesc azi totul în fața lor, în numele unui fals ideal. Doar din interes. Chiar și Machiavelli a scris Principele pentru nobilele idealuri de unificare ale Italiei, iar Cesare Borgia, protagonistul „învățăturilor", a ucis în numele acestui crez.

Mitomanii trec precum hoardele barbare și nu lasă decât prăpăd în urma lor. Îi pedepsesc pe cei care nu le acceptă acțiunile megalomane. Ei îi urăsc nespus și îi iubesc puțin pe necuvântătorii care li se alătură. Dacă Hitler n-ar fi fost obsedat de „superioritate", complexul lui de inferioritate n-ar fi ieșit la iveală.

Viciile nasc mitomania perversă, conform teoriei lui Piaget. Vicioșii văd în jur doar vicii, hoții doar tâlhari, obsedații doar „femei fierbinți", mincinoșii au complexul păgubiților de adevăr, impostorii se tem de impostori, iar ticăloșii sunt convinși că nu există bunătate pe pământ.

Oamenii de azi sunt extrem de perverși și de vanitoși. Cel mai mare dușman al lor este adevărul. Suferă de prejudecăți, trăiesc din falsuri care le umplu viața. Minciuna devine modul lor de viață. Trăiesc într-un confort al regulilor proprii, acele reguli care nu sunt ale tuturor. Spune-le cine sunt, și-i vei face dușmani, pe veci.

Disoluția personalității.

Provocările sunt la tot pasul. Ispitele stau la pândă precum ceasurile rele, marțea. Chiar și omul fidel unor principii, educat într-un anumit ambient social, poate fi predispus la rele, în orice timp și în orice eră. Și dacă este o fire religioasă, crede în Dumnezeu, tot are instincte. Spiritul de conservare transformă de multe ori individul în animal.

Nu despre instincte e vorba când ne referim la disoluția personalității sau travestiul comportamental. Tehnica modernă, tentațiile de zi cu zi, societatea într-o permanentă schimbare, fuga după poziții și privilegii inhibă personalitatea umană, în corsetul numit contract social. Omul își duce viața liniștit între bursa primită la facultate și pensia ce vine de la stat. Nu are dileme și nu suferă de claustrofobie în cadența anilor ce curg de la sine. Liber în țarc, individul are drepturi și obligații. Spiritul aventurier i se atrofiază. Gena călătorului e și ea dirijată și controlată. Astăzi ai voie să descoperi lumea doar prin ghidurile roșii, să te îmbarci doar pe vase de

croazieră, să urci munții doar pe potecile marcate de alții, să pescuieşti doar în locurile amenajate. Până şi dreptul la visare e mansardat. Plăcerea escapadelor în necunoscut este nerecomandată şi de cele mai multe ori interzisă. Omul e fie tulburat, fie supus presiunilor energiei subtile a efemerului. Timpul îl conduce şi nu el conduce timpul.

Dar când Dumnezeu vrea să piardă pe cineva, se zice că mai întâi îi ia mințile. Şi aşa se ajunge ca indivizi cu o anumită popularitate şi prestigiu să dezamăgească. Mânați pe scara interesului, ajung pe acoperişul lumii, fără a se asigura că se pot menține. Nu se gândesc deloc să coboare. Nici nu-i mai interesează firescul, tragicul sau resemnarea. Fac sex virtual cu îngerii şi se cred nu numai nemuritori, dar şi capabili să conducă destinele pământenilor. În perfida lor înălțare, uită că până şi zeii din Olimp mai veneau printre muritori, să cuprindă şi să înțeleagă tainele fecunde ale vieții.

Infractorul care pozează în polițist pentru a-i uşura pe fraieri de portofel, celebra metodă „Maradona", este cel mai puțin nociv dintre impostorii care sufocă astăzi România. Pentru „maradonist", „miza" e modestă, dar riscurile sunt mari. Pentru politicieni, miza este di grande şi riscul este mai mic. Cu cât țintele sunt mai dolofane, cu atât scad şansele de demascare.

Uitați-vă la politicienii ajunşi la putere şi cum cer ei să fie considerați salvatori ai neamului. Se bucură un timp de respectul mulțimii, sunt acompaniați de elogii, presa le poleieşte cărările, vorbesc în pilde, chipurile lor acoperă blocurile, oamenii săraci cu duhul îi cred un fel de Mesia, până într-o zi când li se scot dosarele de la Securitate. Brusc, iluzia oamenilor se transformă în ură. Politicienii ies în public nu să-şi facă mea culpa, ci doar să se justifice. Şi aici drama lor nu mai convinge pe nimeni.

Idolii de ieri sunt smulşi rapid dintre aştri, devenind simpli muritori. Azi nimeni nu mai întoarce capul după ei. Au sedus cu arme perfide, pozând în modele de moralitate şi la aflarea adevărului nu s-au retras ruşinați, ci au dat replici, au împrăştiat cu noroi, au jignit şi s-au făcut de râs. S-au depersonalizat rapid şi ireversibil.

Şefi de stat şi de guvern, primari mici şi mari, senatori sau deputați s-au folosit de naivitatea alegătorilor şi odată ajunşi pe poziții au uitat ce au promis în campaniile electorale. În majoritatea cazurilor, au acționat în sens contrar, dirijându-se după propriile agende. Temele lor de azi nu mai sunt aceleaşi cu ale alegătorilor. Unii s-au autoproclamat lideri regionali, fără ca nimeni să le-o ceară. Mai învățasem noi la şcoală că Ceauşescu a fost mediator între Yasser Arafat şi Shimon Perez. Ulterior, căutând prin arhivele

Departamentului de Stat, nu am găsit nimic concludent. Cumpărând spații publicitare în presa mondială, lăudându-se singur şi ascultându-se doar el, împreună cu ciracii săi, dictatorul a confundat realul cu imaginarul, crezându-se un pacifist de frunte. Acționa de parcă el ar fi fost Alesul, Omul providențial, Marele Arhitect al Universului, creatorul şi salvatorului lumii, aducătorul păcii pe pământ. Ulterior a dat în paranoia.

Chiar şi în democrație, mai există lideri cărora le-a luat Dumnezeu mințile. Au mințit şi s-au mințit pe sine până au ajuns să creadă chiar şi ei în minciunile fabricate. Parcă Goebbels spunea că o minciună cu cât e mai mare, cu atât e mai credibilă. O altă vorbă spune că „are picioarele scurte".

Între minciună şi impostură stă falnic omul politic, răul necesar într-o societate.

Politicienii uită de unde au plecat şi cui datorează onorurile. La începutul carierei, unii chiar îl aveau pe acel „vino-ncoace", numit de către specialişti charismă. Linguşiți de prea mulți, s-au depersonalizat pierzând măsura şi busola. Nimic nu le mai place pe pajiştea catifelată a înălțimilor din propriile grădini semiramidice, ridicate cu creițari mânjiți. Dar nu numai politicienii se depersonalizează rapid. Am asistat în anii comunismului la mai multe etape ale alterării personalității umane. Dacă „fenomenul Piteşti", acea acțiune unică în lume de distrugere a ființei prin tortură, nu a reuşit, cu siguranță că planul de creare a „Omului Nou" a izbutit. Progenitura năşită în laboratoarele roşii este vie, o vezi la tot pasul. Arțăgoasă, mereu cu pretenții, needucată, dispusă la orice compromis, compune masa de manevră perfectă pentru orice ideolog.

În postcomunism, infarctul principiilor s-a produs la mai multe niveluri. Fostele cadre ale eşalonului doi al PCR s-au privatizat. Au ajuns oamenii de top. Conduc corporații, sfidează prin opulență, gonesc după audiență. Nimic nu-i împiedică să-şi joace rolul. Nu se pricep la nimic. Preferă scena luminată, întunericului inițiatic al bunei-cuviințe. După victoria Convenției Democrate la alegerile din 1996, am fost printre primii care au intrat în sediul guvernului, alături de noul prim-ministru. Undeva printre angajați, un „ospitalier", într-un costum vechi, cu patru nasturi, a luat poziția echer. S-a recomandat, simplu: Gheorghe Columbeanu. „Sunt aici la dispoziția dumneavoastră." Mirării noastre şoptite, i-a venit rapid replica: „Din 1953 cunosc cel mai bine clădirea, arhivele, documentele, secretele, mersul lucrurilor." Ani buni, omul, înadins îmbrăcat în haine demodate, a continuat să stea în vârful bucatelor alese, numite „hotărâri de guvern", până ce i-a

venit cuiva ideea să-l scoată la pensie. Din poziția de fost angajat al guvernului, el e prezent şi azi. II vezi „verde” şi mereu cu pălăria sa cu boruri mari. E permanent „1a datorie”, explicând că vine pentru a se vedea cu prietenii. Aici se ascunde secretul reuşitei lui Irinel&Irinuca, nu în vreo afacere cu cimentul numit „columbenită” sau de pe urma vreunui succes de casă al filmului „.pe gaura cheii”.

Dar nu numai cadriştii, oamenii sistemului, suferă de tulburări de personalitate. Mai sunt şi alții care uită de unde au plecat. Şi nu ştiu să-şi intre în rol. Frustrările şi lipsurile tinereții li se evidențiază prin felul cum se comportă. Dacă nu ar fi aşa, ar reuşi să convingă prin abilități manageriale şi nu prin practici de copii răsfățați. Îmi aduc aminte cum l-am însoțit pe un investitor american, petrolist din preajma lui Bush tatăl, în oraşul meu natal, pentru a-i facilita o întâlnire cu un concesionar de zăcăminte, mare om de afaceri. Partenerul căutat ne-a primit într-un bar plin de fum, cu muzica la maximum şi cu multe curtezane, iepuraşii cei noi. Ne-au fost prezentate pe rând fetele din comitetul de primire: Lenuța Roxi, Țuți, Catinca, Puşa. În timp ce le mângâia fesele şi le desfăcea decolteurile, antreprenorul local vorbea mai mult pentru sine: „Sunt de revistă fetele, sunt de revistă.” După o oră de expus trufandalele, ne-a servit poveşti despre afacerile sale imobiliare. Cum a reuşit acesta în businessul cu statul îl interesa mai puțin pe magnatul american. Noi ştiam de unde, cum şi când a parvenit. Nimic despre cashflow, strategie sau business-plan. Întinsese prea rău coarda. Pentru ca, în final – bomboană pe colivă – să ne prezinte noul său model de C-Klasse. Mai mult de jumătate de oră ne-a vorbit despre frumoasa lui achiziție, „unică în Europa”, piesă de top a producătorului german. Tare mândru mai era când maşina i se deschise doar la atingerea cârdului ținut la piept. „E la comandă, să ştiți, special făcută pentru mine şi prietena mea. Are doar două uşi care se deschid în sus. Uite aşa. Ştiți cum? Las că vă arăt. Şi prinde 380 la oră. Nu ştiți voi cum e!” În timp ce tura bolizii lui de 6900, avusese grijă să ne spună şi despre aceste dimensiuni, pe celelalte le ştiam deja, l-am luat deoparte de american şi l-am întrebat ce reacție are când în America întâlneşte un astfel de individ. „E fie aventurier, fie traficant de droguri. Nu faci afaceri cu el. Dar aici e altă lume”, a concluzionat dezamăgit John-petrolistul. Fireşte că discuțiile despre afaceri au fost amânate pentru o altă zi, care nu a mai fost să fie.

În altă ordine de idei, alterarea personalității, prin disoluție, proces prin care păpădia devine guvernatoare şi lupul mielul din turma ciobănaşului

ajuns „războinic al luminii”, nu poate fi explicată decât prin dorința de parvenire. Şi câmpul e deschis pentru disimulare.

Românii au îmbogățit arta travestiului. Înclinația pentru acest gen s-a născut şi a înflorit din instinctul de conservare şi din gândul pervers de a intra în pielea unui personaj a cărui imagine publică să pară autentică. I. L. Caragiale a ironizat „soțietatea fără prințipuri”, inspirându-se din viața de zi cu zi. Stătea la masă cu prietenii şi lua notițe. Rămâne cel mai fin critic, dar şi creatorul, fără egal, al căței masculine. Din lumea gălăgioasă, l-a scos pe Nae Cațavencu şi l-a făcut personaj. Pe sărmanul avocat, şef al unei opoziții firave, nu numai că l-a îmbrăcat cu haina cu două fețe, numită „cațaveică”, simbolizând fățărnicia, dar i-a şi dat un nume de scenă. Modelul impostorului şi al şantajistului de succes poartă şi azi, după aproape un secol, numele de Cațavencu.

Fățărnicia apare de multe ori în lumea reală ca o formă de apărare sau de integrare, atunci când conivențele sociale contrazic convingerile proprii. Nu toți ştiu să se ascundă în spatele parabolelor sau măştilor, dar nici nu îşi permit a fi mizantropi într-o lume aflată în plină mişcare.

Politicianul.

Minciuna există la orice nivel social. Dar de la familie, prieteni, serviciu până la politica de stat e cale lungă. În orice analiză rudimentară, se zice că politica este mama tuturor intrigilor şi a mistificării adevărului, gazdă atât de primitoare pentru impostori, protectoare a hoților şi bună cunoscătoare a intrigilor. În limbaj stradal, „o curvă”.

Mulți folosesc azi numele politicianului în sens peiorativ. Modelul omului politic, al bărbatului de stat sau al liderului charismatic lipseşte din mentalul colectiv. Din unghiul de vedere al publicului, pe scenă au urcat numai lichele. De aceea, imaginea omului politic este astăzi asociată cu rapacitatea, goana nebună după îndestulare, într-un picior, în două, pe targă sau pe dric, după vreo pricopseală, pomană ori mită instituționalizată.

Îmi amintesc cum într-unui dintre guvernele precedente, personajele din linia a doua stăteau la coadă pentru poziții în stat. Unul şi-a pus un scăunel în fața uşii comitetului de nominalizare. Avea o geantă plină cu sendvişuri şi o mânecă roasă bună de şters la nas. „Mamă, de aici nu plec, nici mort! Secretar de stat la industrii, culte, chiar şi la sport. Oriunde, că prea. Merit”, îi zicea el la telefon celeilalte persoane de pe fir.

Irozi anonimi, chelioşi sau cu plete, spâni sau cu barbă, ieşiți din valurile revoluției precum Afrodita din spuma mării, au trecut fără suspin şi fără

durere în rândurile generoase şi cuprinzătoare ale Frontului Salvării Naţionale. S-au dus sub pulpana lui Ion Iliescu, grupaţi pe cumetrii şi încruscriri ciudate. Toţi s-au revendicat de la ceea ce ei numesc revoluţie, pe care noi, proştii, care ne-am riscat viaţa pe străzile Timişoarei, o numim: „marea ratare din Decembrie”. Cu bruma de cunoştinţe, pe care le mai aveau de la lecţiile de istorie şi cursurile ştefan-gheorghiste, aruncând şapca şi luând pălărie, s-au convertit în ţărănişti şi liberali. Pe lângă bătrânii încă verzi, şi-au făcut loc antilopele sprintene şi şugubeţe ale vechiului şi noului regim. Veniţi pe cai albi, împărţiţi raţional prin toate partidele, ca să nu se calce pe picioare bietele făpturi în goana parvenirii, deţinuţi de drept comun, bucătari soioşi şi valutişti de colţ de stradă, regalişti vopsiţi şi democraţi de paradă, toţi s-au îmbrăcat în flamuri galbene, roşii, albastre sau portocalii, cu fluturi sau cocori, să fie înainte-culcat, gata de atac sau primii la bucate, când partidul urcă în sondaje.

Ageamii şi intelectuali semidocţi, fricoşi care au urmărit evenimentele din decembrie '89 la televizor, s-au folosit de idealurile revoluţiei pe care au făcut-o praf. „Proclamaţia de la Timişoara”, gândită şi redactată de regretatul George Şerban, nu avea cum să devină program politic naţional pentru că interesele celor din fotoliile moi, preluate de la Ceauşescu, erau cu totul altele. Şi aşa s-a născut „Proclamaţia de la Podul înalt”, un document veninos şi încărcat de ură. Emanaţii revoluţiei, autorii acestui demers, nu au urmărit decât învrăjbirea populaţiei şi discreditarea celor care gândeau altfel decât ei. Au urmat diversiuni etnice şi acţiuni teroriste împotriva intelectualilor. În faţa mulţimilor manipulate, ei, conducătorii, despoţii luminaţi, oamenii de bine, se prezentau drept democraţi sadea, mari patrioţi. Limbile aspre de atunci erau aceleaşi limbi moi ce lingeau şezuturile prezidenţiale, înainte de soroc.

Mai târziu, în „meandrele democraţiei originale”, monolitul de tip front s-a împărţit în mai multe fracţiuni şi facţiuni. Lupta pentru controlul puterii a reînceput. În puţine ţări, traseismul politic, urcatul în tren şi coborâtul în gară, a avut o astfel de anvergură. Vechi fesenişti au devenit rivali, ţărănişti s-au vânturat în toate zările, afacerişti şi securişti şi-au dat mâna sub steagurile senine ale liberalismului, fără crâcneală sau vocaţie ideologică. Au prins nu ca la fotbal „fanta de lumină”, ci doar fereastra de oportunitate.

Cu vreo opt ani înainte de primele alegeri europarlamentare, în calitatea mea de consultant politic, l-am sfătuit pe unul dintre liderii unei formaţiuni care cu greu depăşea cincisprezece la sută în sondaje să se afilieze

curentului popular, familie politică dominantă în Parlamentul de la Bruxelles. I-am explicat cât de interesați sunt aceia să aibă un partener, capabil să aducă „scor” din România. Dar şi ce câştig aduce formațiunii sale afilierea la PPE. Nu a înțeles atunci. M-a invitat la o partidă de şah, stropită cu zeamă de ploşniță.

Ulterior, din utilitarism, avea să aplice în România proiectul creştin-democraților europeni. Nu mai contează că niciunul dintre liderii partidului său nu ştie ce înseamnă subsidiaritatea.

În general, oamenii intră în politică sau se înscriu într-un curent ideologic din nevoia de a fi mai puternici, şi mai puțin din vocație. Cei mai iuți de mână, buni sforari şi abili mânuitori de scheme financiare ştiu să fie la locul potrivit. Vorba lor, „combinăm, asta ştim cel mai bine”. Întotdeauna afacerile cu statul au prins. Şi asta nu numai la români, popor care a dat un sens special pricopselii. Domnitori şi grupări boiereşti au luptat pe viață şi pe moarte, doar pentru a avea acces la vistieria țării. Când jupânilor nu le-a prea mers, l-au trădat pe voievod şi ani buni s-a ales praful din intriga lor.

Răsfoind aiurea jurnalele vremii sau realitatea crudă, poți găsi lesne semidocți puşi să conducă frâiele vreunui minister, medici rataţi, cu multe acuze de malpraxis, sau inventatori ai „medicinii raționale”, printre promotorii reformei sanitare. În colegiile naționale, lideri care înainte de revoluție se dădeau verişori cu prim-secretarii, pentru ca după marea răsturnare din decembrie să-şi prezinte genealogii liberale, acum înfierează, demască, acuză, exclud, taie şi spânzură printre sclavii de pe plantația numită colegiu profesional. Fără să faci eforturi prea mari, genuflexiuni mici ale minții, dai uşor peste vreun asistent mediocru de la Ştefan Gheorghiu, care a luat deja în stăpânire o universitate şi vrea un întreg sistem de învățământ, visându-se, probabil, vreun nou Spiru Haret. Proprietari de bordeluri vindeau trupuri, pe oră, pe zi sau pe noapte, acum prăduiesc economia, fiind mandatari ai statului în comisiile de privatizare. Cei care nu au prins poziții în executiv s-au făcut, cu voie de la sistem – că doar nu sunt de capul lor băieții!

— Analişti în televiziunile de nişă, de agrişă sau de ce-or mai fi ele. Un acuzator de prim rang al fruntaşilor partidelor istorice se dădea disident, profet pentru mințile slabe, vajnic politolog al națiunii pentru ageamii, fără să fi emis vreo judecată de valoare. Un vechi fripturist de tarabă, devenit magnat din afaceri cu statul, avea să pozeze în mecena. Şi lista e cât necuprinsul.

Cine nu-şi mai aminteşte de comicii vestiți ai politicii româneşti de după 1990? Mircea Iosipescu Zambra se prezenta cu titulatura de conte şi colinda țara împreună cu mama. Era mai ceva ca Domnu' Goe. Primea în audiențe, purta cu el un sigiliu domnesc, trăgea după el o pelerină cu hermină. Mai mare râsul cum oameni teferi la minte îi dădeau ascultare. După ce nu a mai fost în centrul atenției, s-a pus pe găinării, fiind dat în urmărire generală şi apoi trimis la închisoare. Cât ne-am mai distrat, ca reporteri parlamentari, de personaje ca Brătianu-Cartof, epigonul familiei care a făcut România modernă. Am râs de ne-am prăpădit şi am scris ironic, fără să ne dăm seama că în felul acesta Parlamentul apărea în ochii tuturor ca un balamuc vesel din care, evident, lipseau doar moaşele şi brigadierii. Alături de Mânzatu – academicianul care a despărțit apa vie de apa moartă pentru a-i face pe plac preşedintelui – de consilieri care declarau că îşi fac „cumpărăturile în Olimp, dar dorm în junglă", de ilustrul demagog de şcoală nouă, Mihai Florin Nahorniac, preşedintele Partidului Liber Republican Socialist Democratic, devenit – după o liposucție de taină – Partidul Socialist Democratic Muncitoresc, de parlamentarul care a cerut „arestarea lui Rasdaq, dacă tot a furat", de bufonii politicii care atunci când nu duceau undițele în Cameră îşi puneau papion, de somnambulii care transformă canapelele în dormitoare, de politicieni ca Adrian Severin, ulterior ministru de Externe, vădit revoltat că apa are mai mult hidrogen decât oxigen, au mai fost personalități marcante, precum Ion Rațiu, Comeliu Coposu, Alexandru Paleologu, George Şerban, dar ei nu au putut impune expresia liberă a gândurilor curate, respectul față de instituție, ținuta morală, pentru că alteritatea era copleşitoare.

În România de după 1989, o serie de personaje cu abilități şi orizonturi intelectuale discutabile şi-au atribuit, mai mult sau mai puțin legal, diplome încropite, obținute după cursuri la fără frecvență. Fac fel de fel de masterate şi doctorate, pe la universități dubioase, devin profesori, numai să obțină recunoaştere. În casa politicului, cinicul intră cu țoale de gală, nu ca bietul Demostene. Există indivizi, şefi de consilii județene, care sunt cercetați penal, dar predau la catedră „deontologia funcției publice". Politicieni, lectori la universități private, fără să fi parcurs etapele profesionale. Celebru în epocă a fost scandalul legat de „lectoratul penal" al unei blonde, din anturajul preşedintelui. Ea nu ar fi ajuns la o anumită notorietate, arhinecesară unui politician care candidează la „uninominal", dacă nu declara, unilateral, la oră de vârf, Norvegia republică. Publicitatea negativă

i-a adus oarece rating. Aşa a şi primit titlul didactic. Nu s-a omorât prea mult cu cercetarea. A preferat să impresioneze prin ţoale vaporoase, la început, pentru ca după angajarea unor consilieri de specialitate să apară mai rafinată, mai spilcuită, cum se zice pe la noi, prin Banat. Totuşi, a continuat să facă furori cu ţinutele sale stridente, cu pantofiorii de gală de la inundaţii, cu şedinţele de croşetat, transmise live, cu declaraţiile sale politice, de multe ori ieşite din context. Avea să câştige simpatia celor care se lasă uşor seduşi. Nu acelaşi lucru a reuşit un candidat la preşedinţia statului, femeie fiind, venită din exil. Luată în băşcălie pentru că nu ştia prea bine limba română, pentru că apărea pe scenă cu pantofi cu paiete şi nu făcea diferenţa dintre o cameră din parlament şi alta, a eşuat rapid. S-a săturat şi s-a declarat tristă că „ ţara nu o merită”.

În istoria Bucureştiului, numele lui Pache Protopopescu este mai cunoscut decât al altor zeci de edili care au trecut ca şarpele prin băltoaca Vergului. Poate viziunea sa de dezvoltare urbană a mai fost atinsă de Dem Dobrescu. Pache a „domnit” doar un an şi nouă luni, la sfârşitul secolului al XIX-lea, dar a rămas în memoria locului ca unul dintre cei mai puternici şi mai curajoşi primari. În scurtul, dar prolificul său mandat, a construit bulevardul ce-i poartă numele şi a mai proiectat altele, luând împrumuturi şi impunând taxe cămătarilor. Primarul liberal a fost aspru criticat, cum altfel, de către contemporani. Caragiale i-a dedicat şi o satiră, dramaturgul fiind un învederat duşman atât al regelui, cât şi al edilului capitalei. Pache a murit de inimă după o vizită făcută la guvern. De supărare că nu a mai primit bani, s-a prăpădit. Puţini oameni politici de azi cunosc modelul primarului de succes. Câţi se pot lăuda că au construit un pod, o stradă sau vreun bulevard? În istoria unei naţiuni dau nume de legi doar cei care au evadat din contextul confortabil şi au răspuns aşteptărilor. Mârzescu avea să fie un tânăr deputat liberal care într-un mandat a conceput mai multe legi. Cea a „fundaţiunilor şi asociaţiunilor” a fost valabilă aproape un secol. Puţini mai ştiu că el a gândit interzicerea celulelor bolşevice înainte de managerii de la Ford. Dar memoria românilor a fost prea alterată de drogurile ideologiei comuniste.

Nici interbelicul românesc, atât de lăudat şi hulit deopotrivă, nu a impresionat prin ţinută politică. Zeci de scandaluri, delaţiuni şi ambuscade, au culminat cu celebra cădere a guvernului ţărănist, Vaida-Voevod, din cauza afacerii Skoda. Grave acuzaţii de corupţie au fost formulate de la tribuna Parlamentului de către Nicolae Lupu, parlamentar din partidul de

guvernământ, certat cu şeful executivului. Acesta avea să ajungă direct în braţele liberalilor, pentru isprava sa. Nu mai conta, nici pentru el, consecvenţa.

Pe stil nou, lucrurile se întâmplă la fel. Numai că scandalurile sunt mult amplificate de o media extrem de vivace şi orientată pe curente politice. Marile dezvăluiri nu culminează, cum ar fi firesc, cu demisii sau demiteri, nici măcar cu dosare penale, DNA fiind mai mult o butaforie de film hollywoodian, decât o instituţie justiţiară. Balanţa e mereu în favoarea celor cu bani şi influenţă. Numai găinarii putrezesc prin puşcării. Şi atunci de ce se mai miră clasa politică de neîncrederea cetăţenilor? Oamenii de rând obişnuiesc să spună că o mână spală pe alta. Eu zic că nu-ţi poţi permite să furi sub un milion de euro în România, pentru că nu ai bani de mită şi de avocaţi. Cine să-ţi formuleze excepţiile de neconstituţionalitate? Tertipurile cu amânări de cauze? Dar tu, cititorule, nu eşti politician şi nici nu cred că vrei să fii.

Oamenii politici ştiu să-şi vadă interesul, fără să aibă, afară de vanitate, însuşirile specifice rolurilor jucate. Cameleoni din fire, se adaptează la mediu, învaţă să spună una şi să facă alta. Au în sânge şi versatilitatea salamandrei, şopârlă de uscat care nu poate trăi fără apă.

Un consultant american, agreat de cancelariile de la Bucureşti, chiar şi după marile ratări din campaniile electorale de peste Ocean, bărbat fiind, s-a căsătorit cu un alt bărbat. Nimic de condamnat într-o societate deschisă. Dar când privim sfaturile sale homofobe, date clienţilor săi din SUA, nu vedem un exemplu elocvent de impostură?

Lumea politică e absorbantul perfect al perversiunilor de orice fel. Descurcăreţul, învârtitul, individul cu tupeu se simte acolo în largul său. Pescarul în ape tulburi poate pescui şi fără momeli. Aşa învaţă ei la cursurile anumitor şcoli de vară.

Vicleşugul lui Felops şi epigonii săi de azi.

Grecii antici au inventat nu numai politica, fizica, logica, dar şi sportul. Printre ape, pietre şi măslini, aristocraţii au pus mare preţ pe pregătirea fizică şi pe cultivarea minţii. La poalele muntelui unde sălăşluia Zeus s-au organizat primele întreceri sportive, ca o încununare a celor mai mari virtuţi umane. Chiar dacă Homer, marele istoric al vremii, îi prezenta pe greci mai mult ca pe nişte războinici neînfricaţi şi mai puţin ca pe nişte atleţi remarcabili, puţinele surse de informaţii amintesc despre marile competiţii, organizate cu jertfe, dansuri, în acompaniamente de lire, harfe, fluiere şi

tobe. Se pare că stabilitatea cetăților antice din secolele VIIVI a făcut posibile competițiile dintre cei mai în formă sportivi. Legendele antice vorbesc de un oarecare rege, suveran al Olimpiei, care instituise o întrecere care avea ca premiu mâna fetei sale, eşecul aducând moartea învinsului. Puşi să concureze împotriva sa, nu mai puțin de doisprezece tineri şi-au pierdut viața. Pentru că orice tiranie are un sfârşit, un oarecare Pelops a reuşit să-1 învingă pe bătrânul despot, cum altfel, decât prin vicleşug. Ajutat de Poseidon să-i strice osia de la car, tânărul avea să ajungă erou. Din dorința de a aniversa victoria, Pelops va inaugura o nouă competiție, pe care o va numi Olimpiada şi care era planificată să se desfăşoare o dată la patru ani. Deci, la originea celor mai grandioase competiții sportive a stat un act de impostură. Mâna frumoasei nu putea fi cucerită decât prin înşelăciune. Eroul grec a profitat de un moment de neatenție şi a învins prin metode necinstite.

Ați auzit de multe ori la Olimpiadele moderne cum comentatorii, publiciştii, oficialii se plâng că întrecerile au devenit prea comerciale, prea politice, prea orientate spre profit. Ba mai mult, că sportivii nu mai au neprihănirea de altădată, neştiind că şi în întrecerile antice, atletul victorios nu lua numai coronița cu lauri, ci şi drahme bune, ca să nu mai vorbim că avea asigurată hrana, pe viață. Athlete în greaca veche însemna „cineva care concurează pentru un câştig material" şi provenea din alte două cuvinte greceşti, athlos însemnând „întrecere" şi athlon semnificând „premiu". În puținele referiri la jocuri sportive, Homer povesteşte cum Achile a organizat acțiuni funerare pentru prietenul său Patrocle, pe câmpia Troiei, cu întreceri sportive, oferind fiecăruia dintre competitori, tripoduri, metale prețioase, boi şi femei. Antrenorii acelor vremi primeau sume imense pentru a pregăti tinerii din familiile aristocratice, sportivii care nu îşi permiteau un astfel de profesor erau sprijiniți de către cetate, cea care le oferea banii necesari pregătirii.

Învingătorului i se dedicau ode, iar comunitatea îi aducea elogii. Ar mai fi fost azi atât de cunoscut Pindar, dacă nu închina sute de poeme eroilor Olimpiadelor? De la el ştim că a tânji după ce nu ți se cuvine e o adevărată nebunie.

Dar ce i se cuvine unui staroste peste Comitetul Național Olimpic Român, care îşi miluieşte turma de sportivi cu anafura de la guvern şi cu niscaiva peşini de la alți donatori, decât el? Urmăreşte doar convingerea propriilor frustrări şi inhibiții de pe vremea când era un urmărit. Acum e doar un

urmăritor de imagine. Nu contează că după el se alege potopul. Intre un avion şi o vânătoare, când nu-şi mai consideră conaţionalii – parcă aşa zicea la o crâşmă – „un popor de sclavi”, se ocupă de propriu-i soclu pentru eternitate. Dar şi de rotunjirea averii.

„Răsucind fusele orare” ale lui Ioan Chirilă, cel care mă poreclise, nu ştiu prin ce împrejurări „Little Agassi” (nu semănăm deloc cu tenismenul iraniano-american), am dat peste amintirile sale însorite. Cu nostalgie m-am gândit la el, dar şi cu o oarecare temere. Cărţile sale mi-au înaripat visele copilăriei. Le preţuiam mai mult decât prima minge Adidas, adusă de tata din străinătate. Când am ajuns şi eu ziarist, aveam să-l însoţesc la meciuri, să comentez, să arbitrez, să judec de pe margine, să fur din meseria magistrului. Revenind la „Soarele Atenei”, capitol din cartea amintită, nu poţi discuta despre impostură fără să aminteşti celebrul caz al construcţiei unui Parthenon, în California, pe o colină identică, se spunea, ridicată după rigorile topografiei. Un om de afaceri american l-a pus pe un arhitect francez, Le Corbusier, să ridice un templu pe o Acropolă virtuală. A cerut ca totul să fie fidel originalului. Să nu lipsească nici un crenel sau caligrafie arhitectonică. Lumina să cadă la fel ca pe coloanele Parthenonului, la ora ceaiului. Nici o firidă să nu fie disproporţionată sau neevidenţiată. Coloanele, şlefuite exemplar. Un luciu de revistă. La inaugurarea clădirii, investitorul, în timp ce îşi freca palmele, îl întrebă pe urmaşul lui Fidias: „Cum vi se pare, maestre?” Atunci, marele arhitect l-a privit în ochi şi i-a zis: „E o monstruozitate.” „Bine, dar am reprodus totul!” – a încercat să se apere succesorul lui Pericle. Le Corbusier a rămas neînduplecat scandând în metru antic: „Lipseşte soarele Atenei.” O superbă lecţie despre puterea de seducţie a falsului, despre grotescul imaginaţiei unui om cu bani şi despre forţa de abjurare a unui arhitect cu principii.

Olimpiadele stârnesc interese, provoacă pasiuni şi fac rating, o dată la patru ani. În rest, ore de muncă pentru sportivi, antrenamente, competiţii interne şi internaţionale. Sutele de kilometri parcurşi în anonimat, doar pentru câteva minute de glorie. Câtă pasiune, ambiţie şi putere de renunţare pot avea aceşti oameni, doar cu gândul la podium? Dacă flacăra olimpică se aprinde şi se stinge din patru în patru ani, îndemnul de sub steagurile celor cinci cercuri: citius, altius, fortius rămâne ţintuit în mintea-girofar a investitorului ce încalţă dimineaţa Gucci, îmbracă Armani la prânz, fumează trabuc la meci şi dă cu copita seara în arbitri sau în adversari. La curtea regelui fotbal, s-au adunat toţi descălţaţii lumii care acum tronează din loji

aristocratice şi dau verdicte. Ei care până mai ieri nu cunoşteau unde sunt stadioanele, nu ştiau că acelor colţuri de case, pe unde vindeau ei, pe vremuri, gogoşile sau vata pe băţ, li se mai spune în limba lui George Best şi a copilului teribil, Wayne Rooney, corner. Că loviturile de pedeapsă nu sunt „păliturile de osândă”.

Până a găsi mai uşor drumul de la vestiare spre tribuna oficială, l-au alergat bine pe Kant pe uliţa cehă, pe Alfred Ramsey l-au bătut la ruletă, l-au neglijat pe fundaşul literaturii ruse Lev Tolstoi, crezând că e câinele vecinei, au dat în bobi cu mama Omida, până să-i vină în gând lui, Sistemului, că cea mai bună maşină de spălat a banilor negri este fotbalul. Chestionaţi-i despre istoria balonului rotund, ce ştiu ei de templul în care se cântă în onoarea Reginei, de marile bătălii de la Guadalajara şi vă vor spune poate că acolo şi-a pierdut Baiazid dinţii sau cel mult Magellan, virginitatea. Puneţi-i să spună cu mâna pe inimă ce e Roland Garros, femeie sau bărbat? Nu-i întreba despre cei şapte ani de acasă, despre cum băteau mingea visându-se Edison Arantes do Nascimento. Nu-ţi pot răspunde. La acea vreme învăţau cum să cobzărească, să şmenuiască naivii de portofel sau cum să înfigă, fără urme, şişul în pântecul duşmanului din gaşca rivală. Nu au în sânge literatura fotbalului, acel dribling fin al epitetelor în conjuncţie cu metaforele, fin desenate de poeţii visători ai gazonului. Pe ei nu-i dă cinstea afară din casă, bunul-gust nu le face garderoba, ci falsul le guvernează pornirile, complexele şi viaţa. Poate nu ar fi rău se ne mai amintim, din nou, definiţia clară, a impostorului. A fi impostor înseamnă, semantic, a-ţi aroga o poziţie, un vis, aparţinând de drept altcuiva. Sintactic, a te pune în pielea altcuiva. Morfologic, să ştii care e diferenţa dintre a fi şi „care este”.

Mulţi iau visele altora în custodie. Sau chiar uzurpă rolurile personajelor pozitive. Visul din vis. Peste blana de lup, îşi trag gulere de hermină. Nu iau în seamă că visul are propria sa personalitate. Nu se lasă folosit în scopuri contrare misiunii sale. Că nu-şi negociază condiţia.

Uitaţi-vă la patronii de azi din fotbal. Cine sunt ei? Pe cine reprezintă? Ce-i mână pe ei în luptă? Îi cunoaşte cineva de pe vremea când erau simpli suporteri? Nici vorbă. Azi sunt „războinici ai luminii,” până mai ieri, fiind anonimii întunericului. N-au agitat vreun steag, n-au fluturat vreo eşarfă, n-au dat cu piciorul în minge.

La clubul meu de suflet venea să investească un reprezentant al unei firme cu nume englez. Niciodată nu ni s-a spus cine îi sunt acţionarii. Tuna şi

vărsa fulgere, mai rău decât zeul nordic Thor, duşman al giganţilor. Se voia la nivelul idealurilor. Deşi dospit corporal, cu minte de bibilică, nu înţelegea că pasiunea violetă nu e bun comercial. El putea tranzacţiona jucători, huli adversarii din Federaţie, arunca invective şi calomnii, dacă se reprezenta doar pe sine drept un mitic cu traista plină şi gargară multă, dar vorbea în numele unor tribune, pe care nu le-a înţeles niciodată. Propria-i neputinţă l-a făcut să se retragă. Ducea un război care nu era al lui, cu un impostor notoriu care, graţie unei învârteli, unice în FRF, a intrat în posesia numelui de legendă din fotbalul românesc. L-a dus ca pe o remorcă între viile Drăgăşaniului. Şi, culmea procesomaniei, a câştigat dreptul de folosinţă. Poate fi dusă Barcelona în Madeira, Milan la Napoli, Asenal la Dămăroaia? Răspunsul este da. Sigur că se poate, la Radio Erevan. Fotbalul există mai întâi prin spectatori şi mai apoi prin echipă. Dacă nu ar exista consumatori, nici un miliardar nu şi-ar bate capul să bage banii într-un produs, fără piaţă de desfacere.

Pe vremea când scoica nu era midie şi investitorul din fotbal în nici un caz gentleman, un oarecare individ, fost fotbalist, cu dare de rezultate, mai mult decât cu dare de mână, guverna organismul central al fotbalului. Poreclit Naşul. Cunoscut ca mare blatist, avea să facă legea ani buni printre cei mai slabi ca el. Nu putea fi doborât de junii pirateriei fotbalului. El, Providenţialul, Eroul de la FIFA, Agentul atâtor influenţe, Tartor al atâtor matrapazlâcuri, Inventatorul lăsării mici, nu putea fi răsturnat de cei pe care el i-a învăţat. Naşul nu şi-a găsit naşul.

Un alt personaj, demn de opera bufă, Mitică de la Ligă, sinistru în trecut, dar prim-ministru în propria-i guvernare, nimeni altul decât conducătorul echipei fostei Securităţi, Victoria Bucureşti, împărţea dreptatea şi făcea legi. Nimeni nu l-a judecat pentru abuzurile din trecut. Mai vreţi un exemplu mai concludent de impostură?

Legende ale fotbalului românesc au ajuns, precum UTA, Ştiinţa Craiova, Petrolul Ploieşti, în mâinile unor agramaţi ai fotbalului şi în braţele unor dribleri ai limbii. Ce n-au înţeles toţi aceşti piţifelnici este că pot cumpăra ceva în timp, dar nu pot cumpăra timpul de poveşti. Se întreabă ei, oare, investitorii de ce lumea îi detestă, cu toate milioanele din cont? De ce nu li se scandează numele, precum eroilor de pe gazon? De ce un antrenor e mai respectat decât ei? A reuşit, oare, Roman Abramovici să-şi cumpere noblețea şi cinstea britanică, în cinci ani, când a izbutit să ducă Chelsea din poziţia de codaşă a Premier League pe acoperişul lumii, cu jumătatea de

miliard investită? Poate să-şi cumpere oricâte iahturi blindate, cu alămuri de aur şi catarge din argint, pentru că lui nu i se va cânta niciodată God save the Queen.

Un lucru e cert. Punctele se pot obține. Lojile pot fi schimbate. Fețele pot fi machiate. Două lucruri nu sunt de vânzare: blazonul şi pasiunea suporterilor. Principiile sunt ca viața, aproape imposibil de pus la mezat.

S-a dus vremea unor aventurieri, precum Octav Luchide& comp, care decideau pe terasă la „Mercur" plecarea în expediția uruguayană. La o masă de taină, l-au pus pe Rudy Wetzer să facă echipa pe scheletul „Chinezului". S-au îmbarcat pe Conte Verde, fără nici un sfanț. Au jucat pe Centenario, unde au ținut în şah echipa celestă. Însuşi Jules Rimes, inițiatorul competiției, avea să le mulțumească românilor pentru participare, fără de care Coppa del Mundo nu ar fi depăşit condiția unei întreceri locale.

Se va mai naşte vreo echipă ca aceea a Ripensiei, primul club de fotbal profesionist de la noi, organizat pe acțiuni, precum Realul sau Barca de acum, care zdrobea prin cvintetul ei de geniu Bindea, Beke, Ciolac, Schwartz, Dobay, orice trufanda a fotbalului european? Cu doi jucători inventivi şi doi oameni de gol, serviți de un mijloc de forță, profesioniştii Timişoarei se puteau compara oricând cu Biavati, Meazza Piola, Ferrari, Colaussi, marile glorii ale fotbalului italian. În sfertul de oră în care pasele mergeau ca la biliard, Ripensia năucea orice team de renume din Europa. Echipa juca de multe ori la Bucureşti, unde avea mai mulți suporteri decât acasă. Băteau Milan, Ajax, Olympique Marseille, Austria Viena, de multe ori în deplasare. În memoria generațiilor, Ripensia va rămâne cea mai gentilă echipă din fotbalul românesc. Atacul său de forță, cu o desfăşurare în „W" de zile mari, era considerat mai puternic decât al lui „Juve", campioana din Cizmă, mai inventiv decât al lui Ajax şi mai eficient decât toată naționala de aur a Ungariei lui Sarosi.

Victoriile mari şi mici erau sărbătorite la restaurantul „Luther" de lângă Gara de Nord din Bucureşti, iar Maria Tănase le cânta băieților „Glasul roților de tren". Erau vremurile când Ionică Bogdan urca o orchestră într-un copac pentru ca Rudy Wetzer să nu ştie de unde se aude muzica.

Niciodată o părere subiectivă nu poate fi anulată de o altă părere obiectivă. Cel mult dezbătută. În impostura fotbalului de azi, lacomă şi convulsivă, o reflecție tonifică, nu macină stabilimentul de cațe şi de farsori. Winston Churchill avea să spună că preferă să se uite în cartea de istorie, decât să caute soluții noi la problemele curente.

Drama impostorului.

Impostorul nu este neapărat cel mai fericit om din lume. Aflat într-o cursă permanentă pentru parvenire, este condamnat să fie mereu vigilent. Nu are timp de reflecție, de compasiune sau de a privi înapoi. Face piruete şi când nu e pe gheață. Se dă fazan, când el e doar o găină chioară. Aleargă mereu. Nu de dragul competiției, ci de teamă să nu-l prindă din urmă trecutul. Este tot timpul, precum o hienă, cu ochii-n patru. Pentru el, amenințările sunt la tot pasul. Nu poate fi liber pentru că misiunea lui e împovărătoare. În lumea pe care şi-o doreşte nu e decât un fel de intrus, iar în cea a muritorilor, un mare viclean. Dacă vorbeşte prea mult, se lăudă, aşa cum îi e firea, poate fi târât în infern, precum Sisif, care este sortit în mitologia greacă să urce un deal împingând veşnic o stâncă uriaşă. Odată ajunsă în vârf, piatra se rostogoleşte din nou şi cazna lui e reluată. Zeus l-a pedepsit pentru vina că a divulgat răpirea Aegeniei. Dacă ar exista o meserie de impostor, atunci fişa postului său ar trebui să cuprindă obligatoriu nevoia de a-şi ține gura.

Un animal mereu la pândă, are figură de om trist, dacă nu-i reuşeşte ofensiva. Trebuie să o ia de la capăt mai tot timpul. Pentru că rațiunea lui de a fi îl macină, pare apăsat de griji. Altfel de griji decât ale majorității. E dezorientat. Nu ştie unde a greşit, dar ştie că trebuie să reuşească. Ambiția îi este sprijinul de nădejde. Urăşte oglinda când cade în deznădejde şi o adoră când urcă pe poziții înalte. Fiind şarlatan, şmecher, farsor, mistificator, investeşte timp, bani şi energie în imaginea sa de om performant.

Se ştie că puterea de cumpărare poate înlocui temporar puterea de construcție, dar când temelia e fragilă, investiția nu are rost. Puterea de cumpătare e pentru el un eufemism. Şi ştie, dar nu recunoaşte. De aceea se sufocă de indignare când cineva îi trage masca de pe chip.

Impostorul e permanent turat în goana după devenire. Trebuie să inoveze. Şi nu e pregătit cerebral pentru viziuni şi inițiative, doar pentru spoieli, numite schimbare de look sau cel mult de țoale. Ai văzut vreun impostor cum face când nu-şi atinge scopul? Ai încercat să-i propui o variantă mai liniştitoare? Sigur că nu găseşti soluția, pentru că nu-i cunoşti nici gândul, nici fapta. Interiorul nu şi-l relevă. Exteriorul, plin de fard. E om cu diferite fețe şi un ego necunoscut. Aici se ascunde puterea lui de seducție. Dacă încerci să-l descoperi, poți pierde mai mult decât câştigă el. Osteneala lui de înşelător va fi substanțial înjumătățită cu osteneala celui înşelat, care suferă de o inexplicabilă pasiune de a se lăsa tot mai înşelat, adevărat masochism.

Fiind nelipsit de la sindrofii, se dă în vânt după aprecieri, şi-ar scrie propriile epopei, dacă ar fi înzestrat cu talentul scrisului. Ar inventa mersul şi parcursul către aştri dacă acolo i s-ar ivi împlinirea.

Drama omului care nu este, dar doreşte să pară e mult mai mare decât a celui care este şi nu doreşte să pară. Mişelia dedublării, transpunerea parşivă într-altul, modelarea propriului gol au o anumită reversibilitate. Într-un final tot se demască înşelătoria şi el – impostorul – împinge conştient scadența cât mai departe. Încărcat cu iluzia măreției, acea stare de mahmureală permanentă, plastilină a certitudinilor vaporoase, fugărit de neantul din sine, suferă de mania persecuției pentru că-şi dă seama că de propria hidoşenie nu poate scăpa decât în mormânt.

Un caz ideal.

Dacă ar fi să luăm în seamă celebrul aforism „speranța moare ultima”, putem crede că există o şansă de schimbare a societății. Dar până atunci, să-i dăm Cezarului ce-i al Cezarului şi lui Radu Gyr, prinosul nostru de recunoştință. Poetul martirizat în puşcăriile comuniste avea puterea să scrie celebrele versuri: „înfrânt nu eşti atunci când sângeri, /nici ochii când în lacrimi ți-s. /Adevăratele înfrângeri, /sunt renunțările la vis.”

De ce nu am putea să visăm cu ochii deschişi, să privim altfel lumea, să ne imaginăm o societate mai curată? Oricum, inchizitorii fricii nu pot aresta dreptul la visare. Mă întreb cum ar fi arătat azi societatea românească dacă Ion Iliescu ar fi recunoscut, prin anii '90, că el a organizat lovitura de stat, fiind agent al Moscovei, la fel cum a admis, involuntar, că „a chemat minerii, în iunie 1990, la Bucureşti, pentru a face ordine.” Cum ar fi arătat clasa politică de la noi, condusă de un om care nu voia nici titluri, nici ambasade, nici fabrici, ci doar să-şi îndeplinească misiunea istorică. A suferit aproape două decenii în puşcăriile de exterminare, a fost batjocorit, umilit, calomniat, dar niciodată pus în genunchi. Nu şi-a tranzacționat niciodată principiile, acele fructe zemoase şi hrănitoare ale spiritului. Noi, cei după Țuțea, i-am zis „Seniorul”. În istorie a rămas Corneliu Coposu. Ce s-ar fi întâmplat dacă Regele Mihai nu ar fi fost prost sfătuit şi ar fi urcat în primul avion spre Bucureşti în Decembrie 1989? Dar dacă Emil Constantinescu s-ar fi ținut de cuvânt şi organiza pregătirile de modificare a Constituției sau ar fi inițiat campania pentru referendum şi-l aducea pe Suveran pe tron, aşa cum i-a promis în taină mentorului său, Corneliu Coposu? Nu mai ajungea să fie învins de către Securitate.

O lume ideală ar fi aceea în care mulțimea ar respecta valorile şi ar omagia cum se cuvine eroii. Cum ar arăta manualele şcolare de azi dacă istoricii ar renunța la impostură? Un neam care ar construi legende în jurul unui personaj precum Gheorghe Arnăuțoiu, Silviu Blănaru sau Elisabeta Rizea nu ar fi mai aproape de Dumnezeu? În alte țări şi cu alți conducători, Elisabeta Rizea din Nucşoara ar fi sanctificată. Poate şi o epopee națională ar fi scrisă în memoria ei. Şi-a făcut cruce cu limba în cerul gurii, în orele de arest şi de tortură, pentru a nu spune nimic. Şi-a apărat cu sfințenie locul, camarazii şi credința. „Trei zile dacă mai trăiesc, da' vreau să ştiu că s-o limpezit lumea.” De ce să o mângâie doar arhanghelii din cer şi nu ar putea fi venerată în Biserică, alături de alți martiri ai neamului?

Poporul român se poate elibera de sub prejudecățile amare, lepădându-se de coaja groasă şi soioasă a pletorei devenite elită incestuoasă din mamă slujetnaia şi tată vagabond. Timpul izbăviri ar putea veni curând. Apartenența nu numai contractuală la Uniunea Europeană, ci şi spirituală îi dă tot dreptul la o identitate recunoscută. Şi atunci am putea scrie, precum Nicolae Steinhardt, că „evenimentul eliberării se apropie şi poate avea loc din clipă în clipă.” „În mica celulă de la Zarea – mărturisea parohul din Rohia – singur, îngenunchez şi fac un bilanț. Am intrat în închisoare orb, cu vagi străfulgerări autogene ale beznei, care despică întunericul fără a-l risipi, şi ies cu ochii deschişi. Am intrat răsfățat, răzgâiat. Ies vindecat de fasoane, nazuri, ifose. Am intrat nemulțumit. Ies cunoscând fericirea. Am intrat nervos, supărăcios, sensibil la fleacuri. Ies nepăsător. Soarele şi viața îmi spuneau puțin. Acum ştiu să gust felioara de pâine cât de mică. Ies admirând mai presus de orice curajul, demnitatea, onoarea, eroismul. Ies împăcat. Cu cei cărora le-am greşit, cu prietenii şi duşmanii mei, ba şi cu mine însumi.” Nu există în spiritualitatea locului un model mai bun de căință şi de împăcare cu sine. A suferit pentru a ne da o pildă de viață. Oare se mai vindecă azi râzgâiala, fasoanele, nazurile şi ifosele beizadelelor, fără ani grei de puşcărie?

O lume ideală ar fi cea în care toți proscrişii neamului ar Date zilnic şapte mătănii pentru a le fi iertate păcatele şi crimele. Un stat în care instituțiile şi-ar face datoria, şi-ar îndeplini misiunea şi ar reprezenta interesele contribuabililor nu ar fi o utopie. Dar pentru asta trebuie voință, determinare şi viziune. Multă viziune.

Eroii ar putea lua locul carpetelor cu Răpirea din Serai, conducătorii loiali pozițiile uzurpate din Pantheon, iar omul cinstit şi modest ar fi din nou

respectat.

Să laşi casa deschisă, cum era odată, să primeşti drepturile ce ţi se cuvin, să împărţi bunăvoinţă şi să primeşti elogii pentru cumpătare, toate ar fi irealizabile?

Oamenii merituoşi au fost daţi uitării de către un popor care îşi caută mântuirea printre sfinţii comerciali aduşi de afară. Românii se închină mai mult la Sfântu' Mc Donald's decât în memoria martirilor săi. Câţi tineri mai ştiu azi de ororile de la Periprava, de jertfele din închisoarea politică de la Sighet, de chinul înlănţuiţilor de la Canalul Dunăre-Marea Neagră, de sfinţirea întru credinţă a martirilor neamului, de preoţii care au plătit cu viaţa împotrivirii Antihristului, venit de la Răsărit?

Retrăirea unei întregi istorii în câteva secunde, smulse parcă din veşnicie, şi decuparea visului pentru uzul conştietului nu e decât un act fortifiant, de demitere a alterităţii şi simultan de fertilizare a câmpului arid al derizoriului inutil, malefic şi epuizant. Afinităţile cu sufletele frumoase eliberează brehnele din viaţa de zi cu zi.

Când cauţi să te informezi săvârşeşti un act de igienă morală. Dacă reuşeşti să şi înţelegi mai bine, străluceşti prin absenţă. De abia atunci ştii că nu ştii nimic. Când nimeni nu-i judecă, nu încerca să te transformi în instanţă. Vrei să le dai măştile jos? Realizezi doar o acţiune DEmentă.

SFÂRŞIT